

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı**

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN
DÜZELTİLMESİNDE ÖDÜL VE CEZANIN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Hüseyin ARSLAN**

İstanbul - 2007

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı**

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN
DÜZELTİLMESİNDE ÖDÜL VE CEZANIN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Hüseyin ARSLAN**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Semra ÜNAL**

İstanbul - 2007

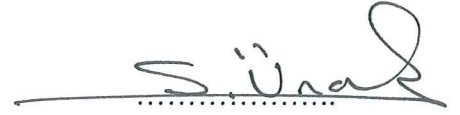
İlköğretim Okullarında İstenmeyen Davranışların Düzeltilmesinde Ödül
ve Cezanın Dâreci Davranışları Üzerindeki Etkisi

.....Hüseyin ARSLAN.....

ONAY

Jüri:

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Senem ÜNAL

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ahmet SİMLİ

Üye : Dr. Mustafa FARSAKOĞLU

Yüksek lisans tezi onay tarihi: .25./12./2008

ÖNSÖZ

Günümüzde sınıf yönetimi her geçen gün önem kazanmaktadır ve öğrenci başarısını önemli ölçüde etkilediği görülmektedir. Sınıf yönetiminin önemli bir bölümünü de, sınıf içi disiplin oluşturmaktadır. Sınıfta görülen istenmeyen öğrenci davranışları sınıf disiplinini önemli ölçüde etkilemektedir. Öğretmenlerin öğrenciye bilgi vermenin yanında sınıfta görülen istenmeyen davranışlara karşı uygun yöntemler kullanarak sınıf yönetimini sağlaması gerekir. Öğrencilerin gösterdiği olumsuz davranışları istenilen hale getirmek için kullandığı önemli yöntemlerden biride ödül ve cezadır. Bu araştırma istenmeyen davranışların düzeltilmesinde kullanılan ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Tez çalışmasının oluşumundan bitimine kadar, her türlü desteğini, güler yüzünü, hoşgörüsünü, akademik tecrübesini benimle paylaşan değerli danışmanım Prof.Dr.Semra ÜNAL'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım

Çalışmalarım boyunca görüşlerinden istifade ettiğim ayrıca SPSS ile ilgili bütün sıkıntılara da katlanıp desteğini yanı başımda hissettiren Durmuş ÜMMET'e ve arkadaşım Mehmet ÇAM'a teşekkür ederim.

Aralık, 2007

Hüseyin ARSLAN

ÖZET

İstenmeyen davranışlar her sınıf ve okul ortamında görülür. Her öğretmen girdiği sınıfta az ya da çok bu türden davranışlarla karşılaşır. Sınıf yönetimi açısından öğretmenlerin bu davranışları bilmesi ve bu davranışlarla başa çıkacak yöntemleri geliştirmesi gerekir. Öğretmenlerin kullandıkları yöntemler öğrencilerin istenmeyen davranışlarını istenilen hale getiren yöntemler olmalıdır. Ödül ve ceza istenmeyen davranışların düzeltilmesinde kullanılan etkili bir yöntemdir.

Bu araştırma istenmeyen davranışların düzeltilmesinde kullanılan ödül ve ceza yönteminin öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu araştırmanın evrenini, 2006 – 2007 Eğitim – Öğretim yılında, İstanbul ilindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, İstanbul ilinde bulunan Pendik, Kartal Tuzla ilçelerinde görev yapan 250 öğretmen oluşturmaktadır.

Anketin ilk bölümünde ankete katılanların kişisel bilgilerinden oluşan 8 soruluk kişisel bilgiler formu, ikinci bölümde ise istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik toplam 47 soru bulunmaktadır. Deneklere uygulanan anketlerden elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS istatistik programı kullanılmıştır. Elde edilen bulgular için tablolar oluşturulmuş ve yorumlanmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve ceza kullanmayı öğrenci davranışlarının düzeltilmesinde etkili buldukları görülmüştür. Bunun yanında öğretmenlerin ödül kullanmayı cezaya göre daha etkili buldukları görülmektedir. Araştırmanın sonunda elde edilen bulgular ışığında öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İstenmeyen Davranış, Ödül, Ceza

Aralık, 2007

Hüseyin ARSLAN

ABSTRACT

Unwanted behaviours are seen in every class and school environment. Every teacher faces with more or less such an action. Teachers must know these behaviours and techniques to manage class successfully methods used by teacherd must be ones which change wanted behaviours into wanted ones. Reward and punishment are effective methods used in the correction of behaviours.

This survey is done to determine the thoughts of teachers about the use of reward and punishment in the correction of unwanted behaviours .This paper is based on the teachers in elementary schools in İstanbul through 2006-2007 academic years. The survey's example group is taken from the provinces Pendik, Kartal, Tuzla including 250 teachers in İstanbul.

In the first section of the survey there is a personel knowledge port which includes 8 questions, in the second part there are questions to determine the influence of reward and punishment in the correction of unwanted behaviours. The SPSS programme is used to evaluate the survey results applied to the subjects. The results are put into table and interpreted.

According to the results of the survey teachers find reward and punishment usage is an effective way for the correction of unwanted behaviours. Moreover teachers find using reward is more effective than using punishment .According to the findings suggestions are developed.

Key Words: Unwanted behaviours, reward, punishment

December, 2007

Hüseyin ARSLAN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ	x
TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
I.BÖLÜM	1
1. GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.2. PROBLEM CÜMLESİ	3
1.3. ALT PROBLEMLER	3
1.4. DENENCELER	4
1.5. SINIRLAMALAR	5
1.6. SAYILTILAR	5
1.7. ARAŞTIRMANIN AMACI	5
1.8. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	6
1.9. TANIMLAR	7
II. BÖLÜM	10
2.İLGİLİ KAYNAKLAR	10
2.1.SINIF YÖNETİMİ.....	10
2.1.1.Sınıf Yönetiminde Etkili Öğretmen Davranışları	11
2.1.2.Sınıf Yönetme Stratejileri.....	13
2.2.DİSİPLİN KAVRAMI.....	14
2.2.1.Disiplin Dışı Davranışlar.....	14

2.2.2.Sınıfta Disiplini Etkileyen Etmenler.....	15
2.2.3.Disiplin Sağlanması İle İlgili Zorlukların Nedenleri.....	16
2.3.4.Disiplin Sağlamada Kuralların Belirlenmesi Ve Uygulanması...	16
2.3.İSTENMEYEN DAVRANIŞ.....	17
2.3.1.İstenmeyen Davranışların Sınıflandırılması.....	19
2.3.2 İstenmeyen Davranışların Nitelikleri.....	20
2.3.2.1 Öğrencinin Davranış Dağılımında Uygun Davranışın Olmaması.....	21
2.3.2.2.Tesadüfen Meydana Gelen Olumsuz Davranışlar.....	21
2.3.2.3.Uygun Olmayan Davranışa Düşük Sıklıkta Rastlanması.....	21
2.3.2.4.Uygun Olmayan Davranışın Görünüş Sıklığının Yüksek Olması.....	22
2.3.3.İstenmeyen Davranışların Nedenleri.....	22
2.3.3.1. Öğrenciden Kaynaklanan Nedenler	23
2.3.3.1.1.Kişilik Özelliklerinden Kaynaklanan Nedenler.....	24
2.3.3.1.2.Akademik Açından Kaynaklanan Problemler.....	25
2.3.3.1.3.Ergenlik Döneminden Kaynaklanan Problemler.....	26
2.3.3.2.Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler.....	26
2.3.3.2.1.Öğretmenin Kişilik Özelliklerinden Kaynaklanan Nedenler.....	27
2.3.3.2.2.Öğretmen Öğrenci İlişkilerinden Kaynaklanan Nedenler.....	28
2.3.3.2.3.Öğretmenin Akademik Yönünden Kaynaklanan Nedenler.....	30
2.3.3.3.Sınıf Yapısından Kaynaklanan Nedenler.....	31
2.3.3.3.1.Sıraların Düzeni.....	31
2.3.3.3.2.Sıraların Uygun Olmaması.....	31
2.3.3.3.3.Sınıfların Kalabalığı.....	32
2.3.3.4.Aile Ve Sosyal Çevreden Kaynaklanan Nedenler.....	32
2.4.İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN YÖNETİLMESİ.....	33
2.4.1.İstenmeyen Davranışların Yönetiminde Sorun Çözme Stratejileri...	33
2.4.1.1.Sorunu Anlamak.....	34

2.4.2.İstenmeyen Davranışların Ortaya Çıkmasını Engelleme	35
2.4.2.1.Planlı Çalışma.....	35
2.4.2.2.Sınıfa Hakimiyet.....	35
2.4.2.3.Sınıfı Etkin Şekilde İzleme.....	36
2.4.2.4.Konulan Kuralları Etkin Bir Şekilde Uygulama.....	37
2.4.2.5.Problemlili Öğrenciler Ve Problemin Kaynaklarını Belirleme	37
2.4.2.6.Öğrencilerle İletişim.....	37
2.4.2.7.Öğrencilere Eşit Davranma.....	38
2.4.2.8.Olumlu Sınıf Ortamı Oluşturma.....	38
2.4.2.9.Sınıfın Fiziksel Düzenlemesi.....	38
2.4.2.10.Sınıfta Bulunduğu Yeri Belirleme.....	39
2.4.2.11.Öğrencilere Sorumluluk Verme Biçimi.....	39
2.4.3.İstenmeyen Davranışlara Karşı Eylemler.....	39
2.4.3.1.Görmezden Gelme.....	40
2.4.3.2.Tepki.....	41
2.4.3.3.Uyarma.....	41
2.4.3.3.1.Sözel Olmayan Uyarma Yolları.....	41
2.4.3.3.2.Sözel Uyarıcı Yolları Kullanma.....	43
2.4.3.4.Fiziksel Müdahale.....	44
2.4.3.5. Öğrenci İle Konuşmak.....	45
2.4.3.6.Tekrarlayan İkazlar.....	45
2.4.3.7.Diğer Öğrencileri Övme.....	45
2.4.3.8. Dikkat Çekme.....	46
2.4.3.9.Rehberlik Servisi Ve Aile İle İlişki Kurma.....	46
2.4.4.İstenmeyen Davranışların Yönetiminde Ödül Ve Ceza Yöntemini Kullanmak.....	47
2.4.4.1.Ceza.....	47
2.4.4.1.1.Ceza Türleri.....	48
2.4.4.1.2.Cezanın Etkisi.....	49
2.4.4.1.3.Cezanın Kullanımı.....	50
2.4.4.1.4.Cezanın Kullanılmasında Dikkat Edilmesi Gereken Konular.....	51

2.4.4.1.5.Ceza Vermenin Yararları.....	52
2.4.4.1.5.Ceza Vermenin Sakıncaları.....	52
2.4.4.2.Ödül(Pekiştireç).....	53
2.4.4.2.1.Ödül(Pekiştireç) Çeşitleri.....	54
2.4.4.2.2.Ödülün Etkili Kullanımı.....	56
2.4.4.2.3.Ödül Verirken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar...	57
2.4.4.2.4.Ödül Vermenin Yararları.....	58
2.4.4.2.5.Ödül Vermenin Sakıncaları.....	58
BÖLÜM III	59
3. YÖNTEM	59
3.1. Araştırmanın Yöntemi	59
3.2. Evren Ve Örneklem	59
3.3. Verileri Toplama Teknikleri	59
3.4. Verilerin Çözümlemesi	60
IV.BÖLÜM	62
4.BULGULAR	62
4.1. ÖĞRETMEN DENEKLERE İLİŞKİN BULGULAR.....	62
4.1.1. Öğretmen Deneklerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular	62
4.1.2. Öğretmen Deneklerin, Bağımsız Değişkenlere Göre Bağımlı İfadelere Verdiği Cevaplara İlişkin Bulgular	66
4.1.2.1. Öğretmen Deneklerin “ Cinsiyet ” Değişkenine Ait Bulgular.....	66
4.1.2.2. Öğretmen Deneklerin “Çalıştığı Kademe” Değişkenine Ait Bulgular.....	66
4.1.2.3. Öğretmen Deneklerin “Yaş” Değişkenine Ait Bulgular.....	70
4.1.2.4. Öğretmen Deneklerin “ Kıdem Yılı ” Değişkenine Ait Bulgular.....	72
4.1.2.5. Öğretmen Deneklerin “Eğitim Durumu” Değişkenine Ait Bulgular	74
4.1.2.6. Öğretmen Deneklerin “Branş” Değişkenine Ait Bulgular ...	80

4.1.2.7. Öğretmen Deneklerin “Haftalık Derse Girme Saati”	
Değişkenine Ait Bulgular.....	84
4.1.2.8. Öğretmen Deneklerin “Sene Başında Sınıfta Uyulması	
Gereken Kuralları Açıklama” Değişkenine Ait Bulgular.....	87
V. BÖLÜM	98
5. SONUÇ,TARTIŞMA VE ÖNERİLER	98
5.1. SONUÇLAR	98
5.1.1. Öğretmen Deneklerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Sonuçlar.....	98
5.1.2.Öğretmen Deneklerin,Bağımsız Değişkenlere Göre Bağımlı İfadelere	
Verdiği Cevaplara İlişkin Sonuçlar.....	99
5.1.2.1. Öğretmen Deneklerin “ Cinsiyet ” Değişkenine Ait Sonuçlar	99
5.1.2.2. Öğretmen Deneklerin “Çalıştığı Kademe” Değişkenine Ait	
Sonuçlar.....	99
5.1.2.3. Öğretmen Deneklerin “Yaş” Değişkenine Ait Sonuçlar ...	101
5.1.2.4. Öğretmen Deneklerin “ Kıdem Yılı ” Değişkenine	
Ait Sonuçlar.....	101
5.1.2.5. Öğretmen Deneklerin “Eğitim Durumu” Değişkenine	
Ait Sonuçlar.....	101
5.1.2.6. Öğretmen Deneklerin “Branş” Değişkenine Ait Sonuçlar...	102
5.1.2.7. Öğretmen Deneklerin “Haftalık Derse Girme Saati”	
Değişkenine Ait Sonuçlar.....	102
5.1.2.8. Öğretmen Deneklerin “Sene Başında Sınıfta Uyulması	
Gereken Kuralları Açıklama” Değişkenine Ait Sonuçlar.....	103
5.1.3.Öğretmen Deneklerin, Bağımlı İfadelerine İlişkin Sonuçlar.....	103
5.2. TARTIŞMALAR.....	109
5.2.1.Öğretmen Deneklerin,Bağımsız Değişkenlere Göre Bağımlı İfadelere	
Verdiği Cevaplara İlişkin Tartışmalar.....	109
5.2.1.1.Öğretmen Deneklerin “ Cinsiyet ” Değişkenine Ait	109
Tartışmalar.....	109
5.2.1.2. Öğretmen Deneklerin “Çalıştığı İlköğretim Kademesi ”	
Değişkenine Ait Tartışmalar.....	109
5.2.1.3. Öğretmen Deneklerin “Yaş” Değişkenine Ait Tartışmalar	112

5.2.1.4. Öğretmen Deneklerin “Kıdem Yılı” Değişkenine Ait Tartışmalar.....	112
5.2.1.5. Öğretmen Deneklerin “Eğitim Durumu” Değişkenine Ait Tartışmalar.....	113
5.2.1.6. Öğretmen Deneklerin “Branş” Değişkenine Ait Tartışmalar.....	114
5.2.1.7. Öğretmen Deneklerin “Haftalık Derse Girme Saati Girdiği Ders Saati” Değişkenine Ait Tartışmalar.....	115
5.2.1.8. Öğretmen Deneklerin “Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklama” Değişkenine Ait Tartışmalar	116
5.3. ÖNERİLER	118
KAYNAKÇA	121
EKLER	125
EK – 01 : Anket	125
ÖZ GEÇMİŞ.....	128

KISALTMALAR

N : Frekans

X : Ortalama

Ss : Standart Sapma

P : Anlamlılık Derecesi

F : Varyans

SPSS : Statistical Package For Social Sciences

TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
<u>Tablo 01.</u> Öğretmenler Deneklerin “ Cinsiyet ” Değişkenine Göre Dağılımı....	62
<u>Tablo 02.</u> Öğretmenler Deneklerin “Yaş” Değişkenine Göre Dağılımı.....	63
<u>Tablo 03.</u> Öğretmenler Deneklerin “Meslekte Kıdem Yılı ”Değişkenine Göre Dağılımı.....	63
<u>Tablo 04.</u> Öğretmenler Deneklerin “ Eğitim Durumu” Değişkenine Göre Dağılımı.....	64
<u>Tablo 05.</u> Öğretmenler Deneklerin “ Çalıştığı Kademe ” Değişkenine Göre Dağılımı.....	64
<u>Tablo 06.</u> Öğretmenler Deneklerin “ Branş ” Değişkenine Göre Dağılımı.....	64
<u>Tablo 07.</u> Öğretmenler Deneklerin “Haftalık Derse Girme Saati ”Değişkenine Göre Dağılımı.....	65
<u>Tablo 08.</u> Öğretmenler Deneklerin “Sene Başında Sınıfta Uyuşması Gereken Kuralları Açıklama ” Değişkenine Göre Dağılımı.....	65
<u>Tablo 09.</u> Öğretmenler Deneklerin Cinsiyet Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenciyi Sınıfta Yok Sayarak Cezalandırırım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları.....	66
<u>Tablo 10.</u> Öğretmenler Deneklerin Çalıştığı İlköğretim Kademesi Değişkenine Göre“İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenciyi Teneffüse Çıkarmayarak Cezalandırırım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları.....	67
<u>Tablo 11.</u> Öğretmenler Deneklerin Çalıştığı İlköğretim Kademesi Değişkenine Göre “Sınıfta İstenmeyen Davranış Gösteren Arkadaşlarının Önünde Küçük Düşürerek Cezalandırırım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları.....	67
<u>Tablo 12.</u> Öğretmenler Deneklerin Çalıştığı İlköğretim Kademesi Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranışların Düzeltmesinde Öğrencileri İdareye Götürerek Cezalandırırım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları.....	68
<u>Tablo 13.</u> Öğretmenler Deneklerin Çalıştığı İlköğretim Kademesi Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrencilerin Yanlış Davranışlarını Daha Az Eleştiririm” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları.....	68

<u>Tablo 14.</u> Öğretmenler Deneklerin Çalıştığı İlköğretim Kademesi Değişkenine Göre “Başarısız Öğrencilerin En Küçük Olumlu Hareketlerini Anında Ödüllendirme Yoluna Giderim” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları.....	69
<u>Tablo 15.</u> Öğretmenler Deneklerin Çalıştığı İlköğretim Kademesi Değişkenine Göre “Sınıfta Uygun Davranış Gösteren Öğrencilere Kalem,Silgi,Defter, Hikaye Kitabı Gibi Öğrencinin İlgisini Çeken Hediyeler Veririm” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları.....	69
<u>Tablo 16.</u> Öğretmenler Deneklerin Çalıştığı İlköğretim Kademesi Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenci Olumlu Davranış Gösterdiğinde Öğrenciyi Sınıfta Alkışlattırırım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları.....	70
<u>Tablo 17.</u> Öğretmenler Deneklerin Yaş Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranışı Gösteren Öğrenciyle Daha Az Göz Kontağı Kurarım Ve İlgilenmem” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları.....	70
<u>Tablo 17A.</u> Öğretmenler Deneklerin Yaş Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranışı Gösteren Öğrenciyle Daha Az Göz Kontağı Kurarım Ve İlgilenmem” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları	71
<u>Tablo 18.</u> Öğretmenler Deneklerin Kıdem Yılı Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranışı Gösteren Öğrenciye Söz Hakkı Verdiğimde Daha Az Düşünme Zamanı Veririm” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları.....	72
<u>Tablo 18A.</u> Öğretmenler Deneklerin Kıdem Yılı Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranışı Gösteren Öğrenciye Söz Hakkı Verdiğimde Daha Az Düşünme Zamanı Veririm” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları.....	73
<u>Tablo 19.</u> Öğretmenlerin Eğitim Durumları Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranışı Gösteren Öğrenci Olumlu Davranış Gösterdiğinde Ödülü Kullanarak Öğrencinin Sınıfta Sosyal Kabul Görmesini Sağlarım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları.....	74
<u>Tablo 19A.</u> Öğretmenler Deneklerin Eğitim Durumları Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranışı Gösteren Öğrenci Olumlu Davranış Gösterdiğinde Ödülü Kullanarak Öğrencinin Sınıfta Sosyal Kabul Görmesini Sağlarım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları.....	75

<u>Tablo 20.</u> Öğretmenler Deneklerin Eğitim Durumları Değişkenine Göre “Sınıfta Uygun Davranış Gösteren Öğrencilere Kalem, Silgi, Defter, Hikaye Kitabı Gibi Öğrencinin İlgisini Çeken Hediyeler Veririm” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları.....	76
<u>Tablo 20A</u> . Öğretmenler Deneklerin Eğitim Durumları Değişkenine Göre “Sınıfta Uygun Davranış Gösteren Öğrencilere Kalem,Silgi,Defter,Hikaye Kitabı Gibi Öğrencinin İlgisini Çeken Hediyeler Veririm” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları.....	77
<u>Tablo 21.</u> Öğretmenler Deneklerin Eğitim Durumları Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenci Olumlu Davranış Gösterdiğinde Öğrenciye Sevgimi Gösteririm” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları.....	78
<u>Tablo 21A</u> Öğretmenler Deneklerin Eğitim Durumları Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenci Olumlu Davranış Gösterdiğinde Öğrenciye Sevgimi Gösteririm” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları.....	79
<u>Tablo 22.</u> Öğretmenler Deneklerin Branş Değişkenine Göre “Öğrenciler Derse Geç Gelmeyi Alışkanlık Haline Getirdiyse Sınıfa Almam” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları.....	80
<u>Tablo 22A</u> Öğretmenler Deneklerin Branş Değişkenine Göre “Öğrenciler Derse Geç Gelmeyi Alışkanlık Haline Getirdiyse Sınıfa Almam” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları.....	81
<u>Tablo 23.</u> Öğretmenler Deneklerin Branş Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranışı Arada Bir Görüyorsam Görmezden Gelirim” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları.....	82
<u>Tablo 23A.</u> Öğretmenler Deneklerin Branş Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranışı Arada Bir Görüyorsam Görmezden Gelirim” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları.....	83
<u>Tablo 24.</u> Öğretmenlerin Haftalık Girdiği Ders Saati Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranışı Gösteren Öğrenciye Teneffüse Çıkarmayarak Cezalandırırım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları.....	85

<u>Tablo 24A.</u> Öğretmenler Deneklerin Haftalık Girdiği Ders Saati Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranışı Gösteren Öğrenciye Teneffüse Çıkarmayarak Cezalandırırım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları.....	85
<u>Tablo 25.</u> Öğretmenler Deneklerin Haftalık Girdiği Ders Saati Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranışı Gösteren Öğrenciye Olumlu Davranış Gösterdiğinde Öğrenciyi Sınıfta Alkışlattırırım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları.....	86
<u>Tablo 25A.</u> Öğretmenler Deneklerin Haftalık Girdiği Ders Saati Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranışı Gösteren Öğrenciye Olumlu Davranış Gösterdiğinde Öğrenciyi Sınıfta Alkışlattırırım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları.....	87
<u>Tablo 26.</u> Öğretmenler Deneklerin Sene Başında Uyulması Gereken Kuralları Açıklama Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenci Olumlu Davranış Gösterdiğinde Ödülü Kullanarak Öğrencinin Sosyal Kabul Görmesini Ve Kendini Gerçekleştirmesini Sağlarım ” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları	88
<u>Tablo 26A.</u> Öğretmenler Deneklerin Sene Başında Uyulması Gereken Kuralları Açıklama Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenci Olumlu Davranış Gösterdiğinde Ödülü Kullanarak Öğrencinin Sosyal Kabul Görmesini Ve Kendini Gerçekleştirmesini Sağlarım ” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları.....	88
<u>Tablo 27.</u> Öğretmenler Deneklerin Sene Başında Uyulması Gereken Kuralları Açıklama Değişkenine Göre “Sınıfta Uygun Davranış Gösteren Öğrencilere Kalem,Silgi,Defter,Hikaye Kitabı Gibi Öğrencinin İlgisini Çeken Hediyeler Veririm” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları.....	89
<u>Tablo 27A.</u> Öğretmenler Deneklerin Sene Başında Uyulması Gereken Kuralları Açıklama Değişkenine Göre “Sınıfta Uygun Davranış Gösteren Öğrencilere Kalem,Silgi,Defter,Hikaye Kitabı Gibi Öğrencinin İlgisini Çeken Hediyeler Veririm ” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları.....	90
<u>Tablo 28.</u> Öğretmenler Deneklerin Sene Başında Uyulması Gereken Kuralları Açıklama Değişkenine Göre “Olumlu Davranış Gösteren Öğrencilere Büyük	

Ödülleri Okul Huzurunda Müdür Tarafından Verilmesini Sağlarım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları.....	91
<u>Tablo 28A.</u> Öğretmenler Deneklerin Sene Başında Uyulması Gereken Kuralları Açıklama Değişkenine Göre “Olumlu Davranış Gösteren Öğrencilere Büyük Ödülleri Okul Huzurunda Müdür Tarafından Verilmesini Sağlarım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları.....	91
<u>Tablo 29.</u> Öğretmenler Deneklerin Sene Başında Uyulması Gereken Kuralları Açıklama Değişkenine Göre “Sınıfta Teneffüsten Sonra Geç Kalan Öğrenciye Kızılmak Yerine Erken Gelen Öğrencileri Sınıf İçinde Takdir Ederim İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları.....	92
<u>Tablo 29A.</u> Öğretmenler Deneklerin Sene Başında Uyulması Gereken Kuralları Açıklama Değişkenine Göre “Sınıfta Teneffüsten Sonra Geç Kalan Öğrenciye Kızılmak Yerine Erken Gelen Öğrencileri Sınıf İçinde Takdir Ederim ” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları.....	93
<u>TABLO 30</u> İlköğretim Okullarında İstenmeyen Davranışların Düzeltilmesinde Ödül ve Cezanın Öğrenci Davranışları Üzerindeki Etkisini Araştırmak Amacı ile Hazırlanan İfadelerin Değerlendirilmesi.....	94

I.BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde; ilköğretim okullarında istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisi konulu araştırma ile ilgili araştırmanın problem durumuna, problem cümlesine, alt problemlere, araştırmanın önemine, denencelerine, sayıtlıklarına, sınırlılıklarına ve konuyla ilgili tanımlara yer verilecektir.

1.1.PROBLEM DURUMU

Eğitim, belirli amaçlar doğrultusunda bireylerin davranış şekillerini değiştirme süreci veya faaliyetleridir. Disiplin ise belirlenen dış amaçlara en kısa yoldan verimli bir şekilde ulaşmak için en uygun ortamın sağlanması olarak tanımlanabilir. Tarih boyunca eğitim öğretimde hep istenmeyen davranışlar görülmüş, öğrenci davranışlarında istenilen değişikliklerin olması için birçok gelişme yaşanmış, çeşitli disiplin yöntemleri geliştirilmiştir.

Sınıfın iyi yönetilmesi, eğitimde başarılı olmak için ilk adım olarak kabul edilir. Bu sebeple öğretmenin liderlik rolü ve grup dinamizmi önem kazanmaktadır. Öğrenme etkinliklerinin düzenli bir şekilde ele planlanması, sınıf içi kurallara uyulması ve sınıftaki işleyişin net olması sınıf yönetimine katkı getirerek doğabilecek disiplin sorunlarını en aza indirebilir (Demirel, 2004,s.175).

Etkili bir sınıf yönetiminin temelleri; kişilere uygun sonuçları saptamak, amaçları belirlemek, davranışsal hedefleri tespit etmek, örgütleme, güdüleme, planlama, sonuçları değerlendirme ve öğrencilerdeki davranış değişikliklerini dikkate alarak amaçların ulaşılabilirlik derecesini saptamadır. Bunları gerçekleştirmek için öğretmen, sınıfın yöneticisi olarak çok iyi derecede teknik bilgi, beceri, kavramsal ve sosyal yeterlilikleri kazanmış olmalıdır (Ersan, 1993,s.58).

Disiplin kavramı, en çok kabul gören anlamı ile mevcut yasa, kural, ilke ve düzenlemelere uygun olarak davranma olarak tanımlanabilir. Disiplinin amacı belli amaçlarla bir araya gelmiş insanların söz konusu amaçları daha iyi gerçekleştirebilmek için konulmuş kurallara uyumunu sağlamaktır. Düzenli ve disiplinli olmayan hiçbir çabanın başarıya ulaşması olanaklı değildir. Bütün çalışma alanlarına insan yetiştiren eğitim sisteminde disiplinin önemi tartışılmayacak kadar açıktır. Buradaki temel sorun disiplinin nasıl sağlanacağıdır. Sınıf disiplini sınıf içerisinde kurallar oluşturarak öğrenmeyi kolaylaştırmak ve istenmeyen davranışları en aza indirmek olarak tanımlanmaktadır (Jones ve Jones,1990) (Yiğit,2004,s.157).

İstenmeyen davranışların sağlıklı bir biçimde tanımlanması bu tür davranışların değiştirilmesi açısından belirleyici öneme sahiptir. Gerçekte istenmeyen davranışların sınırlarının çizilmesi zordur. Çünkü davranışın istenmeyen nitelikte olmasını belirleyen etmenler duruma, koşullara, mekâna vb. bir dizi değişkene bağlıdır. Örneğin; bahçede yüksek sesle konuşmak veya koşmak uygun bir davranışken, sınıfta istenmeyen davranıştır. Ayrıca istenmeyen davranışlar, öğrencilerin yaş, cinsiyet ve bir dizi psikolojik özellikleri açısından farklılık gösterir (Aydın,2000,s.147)

Sınıf yönetiminde öğretmenin görevi öğrencilerin istendik davranışları kazanmalarında yardımcı ve yönlendirici olurken, istenmeyen davranışlara karşı söndürücü ya da değiştirici olmaktır. İstenmeyen davranışlar her sınıf ortamında görülür. Çünkü insan davranışlarını etkileyen pek çok etmen vardır. Davranışları önceden kestirmek oldukça zordur. Öğretmen önceden ne kadar önlem alırsa alsın, ister istemez sınıfta beklenmedik sorunlarla karşılaşacaktır. Burada önemli olan, sorunların çözümüne yönelik öğretmenin bilgi ve becerisini kullanabilmesidir. Öğrencilerin gösterdiği davranışların istendik olup olmadığı ya da kabul edilebilir olup olmadığı zaman zaman tam ve net olarak ortaya konamaz. Bundan dolayı, istenmeyen davranışları tanımlamak için dört temel ölçüt kullanılmaktadır Öğretmen, sınıfında olabilecek istenmeyen davranışları önlemek için ön hazırlık yapmak durumundadır Bunlardan bazıları; sınıfın düzenlenmesi, sınıf kurallarının oluşturulması ve öğrenme ortamında öğrencilerin rolleridir (Kaya, 2002,s. 190).

İstenmeyen davranışların yönetilmesinde kullanılan yöntemlerden biride ödül ve cezadır. Ödül istendik davranışları pekiştirmeye, ceza istenmeyen davranışları ortadan

kaldırmaya yöneliktir. Ödül ve ceza sisteminin temel amacı, öğrenciye kendi davranışlarını yönetmek için gerekli olan duygusal ve düşünsel yeterliği kazandırmaktır. Ancak ödül ve cezanın istenmeyen davranışların yönetiminde etkili olarak kullanılmadığı gözlenmektedir.

Bu araştırmanın amacı; ödül ve cezayı kullanmanın sınıf ve okulda istenmeyen davranışlardan dolayı yaşanan disiplin sorunlarının çözümündeki etkisini ortaya çıkarmaktır.

1.2.PROBLEM CÜMLESİ

İstenmeyen davranışların düzeltilmesinde öğretmenlerin kullandığı ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkileri nelerdir?

1.3.ALT PROBLEMLER

1. İlköğretim öğretmenlerinin cinsiyet değişkeni açısından istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine yönelik görüşlerinde farklılık var mıdır?

2. İlköğretim öğretmenlerinin çalıştığı ilköğretim kademesi değişkeni açısından istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine yönelik görüşlerinde farklılık var mıdır?

3. İlköğretim öğretmenlerinin yaş değişkeni açısından istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine yönelik görüşlerinde farklılık var mıdır?

4. İlköğretim öğretmenlerinin kıdem yılı değişkeni açısından istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine yönelik görüşlerinde farklılık var mıdır?

5. İlköğretim öğretmenlerinin eğitim durumu değişkeni açısından istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine yönelik görüşlerinde farklılık var mıdır?

6. İlköğretim öğretmenlerinin branş değişkeni açısından istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine yönelik görüşlerinde farklılık var mıdır?

7. İlköğretim öğretmenlerinin girdiği ders saati değişkeni açısından istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine yönelik görüşlerinde farklılık var mıdır?

8. İlköğretim öğretmenlerinin kuralları açıklama değişkeni açısından istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine yönelik görüşlerinde farklılık var mıdır?

1.4.DENENCELER

1. İlköğretim öğretmenlerinin cinsiyet değişkeni açısından istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine yönelik görüşleri farklılık göstermektedir.

2. İlköğretim öğretmenlerinin çalıştığı ilköğretim kademesi değişkeni açısından istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine yönelik görüşleri farklılık göstermektedir.

3. İlköğretim öğretmenlerinin yaş değişkeni açısından istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine yönelik görüşleri farklılık göstermektedir.

4. İlköğretim öğretmenlerinin kıdem yılı değişkeni açısından istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine yönelik görüşleri farklılık göstermektedir.

5. İlköğretim öğretmenlerinin eğitim durumu değişkeni açısından istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine yönelik görüşleri farklılık göstermektedir.

6. İlköğretim öğretmenlerinin branş değişkeni açısından istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine yönelik görüşleri farklılık göstermektedir.

7. İlköğretim öğretmenlerinin girdiği ders saati değişkeni açısından istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine yönelik görüşleri farklılık göstermektedir.

8. İlköğretim öğretmenlerinin kuralları açıklama değişkeni açısından istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine yönelik görüşleri farklılık göstermektedir.

1.5.SINIRLAMALAR

1. Araştırma 2006-2007 eğitim öğretim yılında İstanbul ilindeki ilköğretim okulları ile sınırlandırılmıştır.

2. Araştırma İstanbul ilinin Anadolu yakasındaki Kartal, Tuzla, Pendik ilçelerindeki ilköğretim okulları ile sınırlandırılmıştır.

3. Araştırma anketteki sorulara verilen cevaplarla sınırlandırılmıştır.

1.6.SAYILTILAR

1. Ankete katılanlar gönüllü olarak katılmışlardır.

2. Ankete katılanlar sorulara istekli cevap vermişlerdir.

3. Anketin geçerliliği ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

4. Anketin geliştirilmesinde uzman görüşlerine başvurulmuştur.

1.7.ARAŞTIRMANIN AMACI

Sınıf ortamında disiplinle ilgili meydana gelen olumsuz hareketler istenmeyen davranışlardır. Öğretmenin sınıf yönetiminde başarılı olabilmesi için istenmeyen

davranışları ortadan kaldıracak ya da çıkmasını önleyecek tedbirleri alması ve uygun teknikleri kullanması gerekir. Bu öğretmenin sınıf yönetme becerisi ile alakalıdır. Sınıf yönetiminde etkili bir öğretmen bir yandan ders anlatırken bir yandan da ders dışında ortaya çıkan bu olumsuz öğrenci davranışlarını kontrol etmesi gerekir. İstenmeyen davranışlara karşı uygulanabilecek birçok strateji bulunmaktadır. Öğretmenlerin sıklıkla kullandığı önemli tekniklerden biride ödül ve ceza yöntemidir. Araştırmanın amacı istenmeyen davranışların düzeltilmesinde öğretmenlerin kullandığı ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisini araştırmaktır.

1.8.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma İstanbul ili Pendik, Tuzla, Kartal ilçelerinden de görev yapan ilköğretim okulu öğretmenlerinin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde kullanılan ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla araştırma konusu olarak seçilmiştir.

Her öğretmen az ya da çok istenmeyen davranışlarla karşılaşmakta ve bunlara karşı sınıf içi ve dışında farklı yöntemler kullanarak istenmeyen davranışların önüne geçmeye çalışmaktadır. İstenmeyen davranışların yönetilmesi sınıf yönetiminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Ödül ve ceza; istenmeyen davranışların düzeltilmesinde önemli bir yere sahiptir. Ödül ve cezanın kullanımı öğrencinin istenen davranışı yapmasına yönelik olmalıdır. Öğretmenler öğrencilerin istenmeyen davranışlarına yönelik farklı ödül ve ceza yöntemleri kullanarak bu davranışları istenen hale getirmeye çalışmaktadırlar. Bu araştırma ile öğretmenlerin kullandığı bu yöntemlerin öğrenci davranışları üzerindeki etkisini ve hangi tür ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerinde etkili olduğunu ortaya çıkarmaya çalışılmıştır.

Bu araştırma, öğretmenlere, okul yöneticilerine ve eğitim bilimleri konusunda araştırma yapan kişilere hizmet etmesi, ön bilgiler sağlaması, düşünce, görüş ve yeni fikirler kazandırması açısından da önem taşımaktadır.

1.9.TANIMLAR

Eğitim: Birey ve toplum için çok önemli ve çok geniş bir alan içine alan eğitim, bir plan ve hedefe göre insanın yetiştirilmesi, ruh ve beden sağlığının koruyarak geliştirilmesi için yapılan bütün çalışmalar olarak anlaşılmaktadır(Ayhan, 1997, s.16).

Okul: Okul, değişik adlarla anılan, eğitimin temel sistemlerini kapsayan, genel bir kavramdır. Okula değişik sıfatlar ve adlar verilebilir. Okula ilk, orta, yüksek sıfatlarının verilmesi, düzeyinin giderek yükseldiğini gösterir. Okul eğitim sisteminde eğitimin üretildiği yerdir(Başaran, 2000, s.13).

Sınıf: Sınıf, ğretmenler ve öğrencilerin belli eğitsel amaçlara ulaşabilmek için kendilerinde var olan ve çeşitli iletişim araçları ile sağladıkları bilgi ve yaşantıları uygun bir dzenlenişle paylaştıkları ortamdır(Başar, 1997,s 106).

Sınıf Yönetimi: Sınıf yönetimi, sınıf kurallarının belirlenmesi, uygun olan bir sınıf düzeninin sağlanması, öğretimin ve zamanın etkili bir şekilde yönetilmesi ve ğrenci davranışlarının denetlenerek olumlu bir öğrenme ikliminin geliştirilmesi sürecidir (elik,2002,s.2).

Disiplin: Disiplin sözcüğü Latince "discipulus" sözcüğünden gelir ve bu sözcüğün kkde disco'dur ve öğrenme anlamı taşır. Disiplin çoğu zaman ceza ve sert tutumları çağrıştıran olumsuz bir kavram olarak anlaşılmakta ve kullanılmaktadır. Oysa sanıldığı gibi zorlama, baskı altına alma, ceza verme anlamlarına gelmemekte, eğitim, ğretim, bir isi uygun kurallarıyla yapmayı öğrenmek ve uygun biçimde yaparak başarmak anlamını taşımaktadır. ocuk eğitimin bir parçasıdır ve disiplin, çocuğun gelişiminde önemli bir rol oynar (Halis, 2001,s.93).

Kural: Kurallar ğrencilerin okul ve sınıf içindeki davranışlarını düzenler. Benzer istendik davranışlarda bulunmalarını sağlar. Her okulun yöneticiler tarafından belirlenmiş olan bazı kuralları vardır. Okula devam etme, derslere zamanında girme, arkadaşlarına ve okul eşyalarına zarar vermeme, derslere hazırlanarak gelme tüm bu kurallara örnek verilebilir. Bu kurallar okuldaki tüm öğrenciler için geçerlidir. Yönetim tarafından

belirlenen bu kurallara, uymamanın bazı yaptırımları vardır. Öğrenciler yönetim tarafından belirlenen kuralları ilkokulun birinci sınıfından itibaren öğrenirler(Ertuğrul, 2001, 57).

İstenmeyen Davranış: İlköğretim okullarında öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, bir anlamda önemli bir disiplin sorunudur ve eğitim öğretim etkinliğinin yürütülmesinde büyük bir problem oluşturur. Okulda ve sınıfta, eğitsel çabalara engel olan davranışların tümü istenmeyen davranış olarak nitelendirilir. Dersin akışını bozan, hedef davranışlara ulaşmayı zorlaştıran veya engelleyen her davranış, istenmeyen davranıştır (İlgar,2000,s.167).

Ödül: Belli bir uyarıcıya karşı gösterilen belli bir tepkinin tekrar gösterilme veya gösterilmeme ihtimalinin artırılmasıdır. Pekiştirmede kullanılan uyarıcıya pekiştireç denir. Bir başka deyişle pekiştirme bir tepkinin iç veya dış etkilerle kuvvetlendirilmesidir. Olumlu pekiştirece gündelik dilde ödül denir. Organizmanın içinde bulunduğu duruma hoş bir uyarıcının eklenmesini ifade eder (Bacanlı, 1998,s.163). Öğrencinin beğenilen bir davranışından dolayı haz duyma için verilen her tür pekiştirici kapsar. Örneğin gülümseme, dokunma, saçını okşama, sözle onaylama, sorumluluk verme gibi her türlü övgü ödül olarak değerlendirilebilir(Aydın, 2000, s.162).

Ceza: Ceza, çocukta gördüğümüz bir davranış bozukluğunu gidermek ve çocuğu istediğimiz yöne çekmek amacıyla uygulanan katı bir yöntemdir. Ceza yönteminin, yapılan araştırmalar sonucunda sürekli ve olumlu bir sonuç verdiği görülmemiştir. Kısa süreli susturma ve çocuğun korkarak içine kapanması, bazen olumlu bir sonuç olarak değerlendirilmiştir. Ama bunun sonucu daha vahim olmuş ve çocukta kin, öfke, intikam gibi duygular artmıştır(Yavuzer,1995,s.94).

Öğretmen: Araştırmalar sonucu geliştirilen, devletin eğitim politikasını uygulamaya koyan uygulama sonuçları ile bu politikayı etkileyen, eğitimde uzmanlık çalışmalarından ve araştırmalardan yararlanan, ancak aynı zamanda bu çalışmalara problem sağlayan önemli bir kişidir. Öğretmenin ana görevi, öğrenciye deneyimini doğrudan yaşatarak kazandırmak, grup çalışmasını yerleştirmek ve asıl anlatılmak istenen kavramları algılamasını sağlamaktır (Demirel, Kaya 2002 s. 246).

Öğrenci: Öğrenci kavramının içerisinde sadece öğrenen ya da bilinen bir kişi olma özelliği değil genel anlamda, eğitilecek bir kişi olma özelliği vardır. Bu anlamıyla, öğrenci, eğitim süreci içinde eğitim ve öğretim süreçlerini bir bütün olarak yaşayan ve bu yaşantı sonucunda, bilişsel, duyuşsal, belinişsel davranışlar yanında törel davranışlarında amaçlı ve olumlu yönden değiştirilmesi istenen kişidir (Ataman 2006, s.13).

Aile: Aile öğrenci davranışının şekillenmeye başladığı, örnek alındığı bazı temel davranışların kazanıldığı yerdir. Öğrenciler zamanlarının önemli kısmını ve ilk sosyalleşmelerini aile içinde tamamlamadıkları için, istenmeyen davranışların kaynakların ilk çekirdekleri de aile içinde atılmaktadır (Türnüklü, vd., 2001, s. 436).

Çevre: Öğrencilerin problem davranışlara sevk eden en önemli faktörlerden birisi okulun sosyal çevresidir. Okulun bulunduğu fiziksel, kültürel ve sosyal çevre öğrenci davranışları üzerinde büyük ölçüde belirleyici etkilere sahiptir. Öğretmenin, çevrede karşılaşılan bazı olumsuz davranışların sınıf ortamına girmesini önleyebilmesi için çevreyi tanıması, ekonomik, sosyal, kültürel geçmişini ve kaynaklarını çok iyi bilmesi gerekir. Öğrencilerin içerisinde yaşadıkları çevre, davranışlar üzerinde büyük, etkiye sahiptir. Bazen çevreyi değiştirmeden davranışları değiştiremezsiniz (Apuhan, 2002 s.128)

II. BÖLÜM

İLGİLİ KAYNAKLAR

2.1.SINIF YÖNETİMİ

Eğitim yönetiminin en temel basamağı olan sınıf yönetimi (Başar, 1998, s.13), sınıfta bulunan tüm madde ve insan kaynaklarının en etkili ve verimli bir biçimde kullanılmasının bilgi ve becerisi anlamına gelmektedir. Sınıfı insan kaynağı kapsamında öğrenciler bulunmaktadır. Öğrenciler sınıfta öğrenme etkinlikleri gerçekleştirerek başarılı olmak suretiyle eğitimin kalitesini artırmanın önemli bir boyutu olarak durmaktadırlar. Öğrencilerin başarılarının artması, üstlerindeki özellikle öğretmenlerinin kendilerini ne kadar iyi yönettikleri ile doğrudan ilişkilidir (Glasser, 1999, 60). Buna göre, sınıftaki öğrencinin başarısının, öğrencinin ne kadar iyi yönetildiğine bağlı olduğu söylenebilir. Öğrencilerin genellikle yakındıkları hususun, derslerin zor olması değil, sınıfın sıkıcı olmasıdır. Sınıfın sıkıcı olması, öğretmenlerin sınıfı iyi yönetememesi ile ilgilidir. Sıkıcılığı, öğrenciden istenen ile hayatta uyguladıklarımız arasındaki kopukluk olarak değerlendirmek mümkündür. İyi bir yönetici olan öğretmenin sıkıcı olmadığı; öğrenci merkezli eğitim yaparak, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alarak, onların derse aktif katılımlarını sağladığı bilinmektedir([akt//yayim.meb.gov.tr/dergiler/168/index3okutan.htm](http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/168/index3okutan.htm)).

Lemlech'e göre sınıf yönetimi, sınıf yaşamının bir orkestra gibi yönetilmesidir. Buradan da anlaşıldığı gibi sınıf yönetimine gerçekten çok değer verilmelidir. Çünkü sınıftaki kaynakların, insanların ve tabii ki zamanın yönetilmesi dikkat ve önem isteyen bir durumdur (Lemlech, 1988, s. 3, akt. yayim.meb.gov.tr/dergiler/145/ok-gode-alkan).

Sınıf yönetiminin diğer bir tanımı da Doyle tarafından şöyle yapılmıştır:“İçinde öğrenmenin gerçekleştiği bir çevrenin oluşturulabilmesi için gerekli imkân ve süreçlerin, öğrenme düzeninin, ortamının, kurallarının sağlanması, sürdürülmesine sınıf yönetimi denir” (yayim.meb.gov.tr/dergiler/145/ok-gode-alkan).

Montague (1987), sınıf yönetiminin amacını, öğrencilerin uygun öğrenme etkinliklerine harcadıkları zamanı artırmak ve öğretmenin hedeflerine ulaşmasını sağlamak olarak belirtmektedir. Woolfolk (1993)'a göre; etkili sınıf yönetiminin amacı, öğrenme için bol zaman elde etmek, öğrencileri aktif olarak derse katıp zaman kullanımının niteliğini geliştirmek, katılım yapısını açık, dürüst ve sürekli olmasını sağlamak ve öğrencinin kendini yönetmesini cesaretlendirmektir (akt. Aydın, 2001,s.3).

Sınıf yönetiminin iki amacı vardır. Birincisi, sınıfta öğrenci güdülenmesinin artıracak düzenli ve güvenli bir ortam oluşturmaktadır. İkincisi ise, öğrenci sorumluluğunu geliştirmek ve öğrencilere kendi davranışlarını düzenleyebilmelerinin öğretmektir (Karip,2002,s.2).

Sınıf yönetiminin alanı, öğrenme için uygun bir ortam yaratmak, öğretim ortamını gerçekleştirmek, iletişimi sağlamak, öğrenciler arasındaki iletişim güçlüklerini en aza indirmek, sınıftaki günlük işleri düzenlemek ve yürütmek, program ve zamanını yönetmek, bireysel ve grup çalışmalarını organize etmek motivasyonu sağlamak, liderlik yapmak, öğrencilerin liderlik özelliklerini geliştirmek, değerlendirme ve düzeltme yapmak ve disiplini sağlama bilgi ve becerilerin edinilmesini gerektirmektedir(Ünal ve Ada,2000, s.26).

2.1.1.SINIF YÖNETİMİNDE ETKİLİ ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARI

Öğretmenler için en önemli sorunun etkili sınıf yönetimi sağlama ile ilgili olduğu bilinmektedir. Özellikle yeni yetişen öğretmenler için çok önemli bir sorun olan sınıf yönetimi, son yıllarda ortaya çıkan hızlı sosyal ve kültürel değişimler nedeniyle öğrencilerde meydana gelen değişimlerden dolayı da deneyimli öğretmenler için de sorun olmaya başlamıştır ([//yayim.meb.gov.tr/dergiler/168/index3-okutan.htm](http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/168/index3-okutan.htm)).

Etkili bir sınıf yönetiminin temelleri; kişilere uygun sonuçları saptamak, amaçları belirlemek, davranışsal hedefleri tespit etmek, örgütleme, güdüleme, planlama, sonuçları değerlendirme ve öğrencilerdeki davranış değişikliklerini dikkate alarak amaçların ulaşabilirlik derecesini saptamadır. Bunları gerçekleştirmek için öğretmen, sınıfın yöneticisi olarak çok iyi derecede teknik bilgi, beceri, kavramsal ve sosyal yeterlilikleri kazanmış olmalıdır (Ersan, 1993,s.58).

Etkili bir öğretmen; sınıfında canlı hareketli sık sık öğrencilerin çalışmalarını gözden geçiren, sistematik olarak çalışmalarını yürüten, yapıcı güvenilir geri bildirimler veren, rehberlik yapan, yeni davranış modelleri geliştiren ve uyumu kolaylaştıran dersler ve konu içerikleri ile öğrenci performansı arasında ilişki kuran bir kişi olduğunda öğrenci başarısı da buna paralel olarak yükselecektir(Ünal ve Ada,2000,s.27)

Etkili bir sınıf yönetimi bilgi ve becerisine sahip olmak isteyen her öğretmen, öncelikle formasyon derslerini özümsemeli ve alt yapısında bulunan bu bilgiler yardımıyla sınıf içinde konu alanını yönetsel bir eylem çerçevesinde aktarabilmelidir (Baloğlu, 2001,s.169).

Etkili öğretmen davranışları ile ilgili olarak uygulamalı bir yaklaşımı benimseyen Fontana etkili sınıf yöneticileri olacak öğretmenlere uygulamaları gereken temel kuralları şu şekilde ifade etmektedir(Fontana,1985 akt. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/terzi.htm>).

- Dakik olun: Çoğu sınıf problemleri öğretmenin sınıfa geç gelmesi ile başlar. Derse zamanında gelmeniz öğrenciyi ve dersi önemseydiğiniz görüntüsünü verir.
- İyi hazırlanın: Derse iyi hazırlanmak öğretim hedeflerine ulaşmak için önemlidir. Öğrenci öğrenmek için oradadır. Öğrenme hedeflerine ulaşılması sizin derse etkili bir biçimde hazır olmanıza bağlıdır.
- Hızlı bir şekilde derse başlayın: Öğrencilerin dikkatini ve katılımlarını sağlayacak yöntemlerle başlayarak derse hızlı ve kararlı bir başlangıç yapın.
- Tüm sınıfın katılımı konusunda ısrarcı olun: Konuyu açıklamaya başlamadan tüm sınıfın dikkatini derse toplayın.
- Sesinizi etkili bir biçimde kullanın: Ses, öğretmenin sınıfla olan etkileşiminde en önemli öğedir. Sesini etkili kullanan bir öğretmenin öğrencinin dikkatini toplamada, sesini etkili kullanamayan bir öğretmene nazaran daha avantajlıdır.
- Karışıklıklarla uğraşabilmek için açık stratejileriniz olsun: Beklenmeyen bir durumda nasıl davranılacağı bilinirse sorunlar kolayca halledilebilir.

- Karşılaştırma yapmaktan kaçının: Öğrenci performansları hakkında karşılaştırma yapmak sınıfta bölünmelere neden olabilir. Düşük performanslı öğrencilerin tamamen kaybedilmesine yol açabilir.
- Verdiğiniz sözleri tutmaya dikkat edin: Verilen sözlerin tutulmaması sınıfta güveni zedeleyebilir.
- Sınıfı amacına uygun bir biçimde organize edin: Oturma düzeni, araç ve gereçlerin uygun bir biçimde yerleştirilmesi iyi bir organizasyon için gereklidir.
- Öğrencilerin problemleri ile ilgilenin: Öğrencinin ders içi ve ders dışından kaynaklanan problemleri ile ilgilenmek öğrencinin derse katılımını artırabilir.

Etkili öğretmenlerin sınıf içi davranışları değerlendirildiğinde yönetim açısından liderlik özellikleri gösterdiği, duygusal yönden ise öğrencilere yakın duran, onların sınıf içi ve sınıf dışındaki problemlerine eğilen bir yol izlediği söylenebilir.

2.1.2.SINIF YÖNETME STRATEJİLERİ

Sınıf kurallarının, sınıf yönetiminde etkili olduğu öğretmenlerce bilinmektedir. Ancak, öğretmenler doğru zamanda kullanılan stratejilerin sınıftaki davranış stratejilerinin sınıftaki davranış problemlerini engellemeye yardımcı olabileceklerini bilmelidirler (Ünal ve Ada,2000,s.34–39).

- Sınıfta öğretmene saygıyı sağlayınız
- Sınıftaki bir durumu ne zaman göreceğini bilir
- Konuşma hızında değişiklik yapın
- Öğrencilere sınıf kurallarını hatırlatın ve uyarın
- Öğrencilere yakın olun ya da omzuna dokunun, koluna girin,
- İlgili ve şefkat gösterin
- Doğrudan bir yaklaşım uygulayın
- Anlaşmalar yaratın
- Sakinleşme zamanı verin
- Öğrenciyi geçici olarak sınıftan uzaklaştırın

- Grubu kaldırım ve bireyle ilgilenin
- Uygun sorun çözme tekniklerini öğretin
- Grup etkisini kullanın
- İyi davranışı tanıyın
- Açık bir şekilde rehberlik yapın
- Uygun olmayan davranış üzerinde hemen odaklaşın
- Sınıftaki endişeyi gidermeye yardımcı olun
- Mümkün olduğunca olumlu öğretmen öğrenci ilişkileri yaratın

2.2.DİSİPLİN KAVRAMI

Bireylerin toplumsal davranışlarının niteliği, okul eğitimini yakından etkilemektedir. Günümüzde birçok eğitimci, öğrencilerdeki disiplinsiz davranışlarındaki artışın eğitim ve öğrenmeyi tehdit eden en önemli tehlike olarak kabul etmeye başlamıştır. Öğrencilerin disipline edilemeyen davranışları, sınıf içerisinde gerçekleştirilmek istenen öğrenme aktivitelerini olumsuz olarak etkilediği gibi, çok önemli zaman kayıplarına da yol açmaktadır. Toplu yaşamın olduğu yerlerde kuralların olması ve insanların bu kurallara itaat etmesi kaçınılmazdır. Sınıf kuralları da öğrencinin davranışlarına yön vermek amacıyla, önceden belirlenmiş ilkelerden oluşur. Disiplin kavramı, en çok kabul gören anlamı ile mevcut yasa, kural, ilke ve düzenlemelere uygun davranma olarak tanımlanabilir (Şişman ve Turan, 2004, s.178).

Eğitimde disiplinin amacı, öğrenciye kendi davranışlarını denetleme ve değerlendirme yeteneği kazandırmaktır. Öğrenci, bulunduğu sınıf içerisinde veya toplum içinde hangi davranışların iyi, ya da hangilerinin kötü, çirkin olduğunu kavramalıdır. Öğretmenin görevi, bu davranışları en güzel şekilde öğrenciye kavratmak olmalıdır. Olumlu davranışları kazanan öğrenci sınıf içinde ve toplumda belli bir kimlik kazanmış olacaktır (Ertuğrul, 2004,s.146–147).

2.2.1.DİSİPLİN DIŞI DAVRANIŞLAR

Gelişim çağındaki çocuklarda disiplin dışı davranışların gözlenmesi mümkündür. Bunlar; otoriteye karşı gelme, toplumsal çevrenin dirlik ve düzenini bozmak, akıl yerine duygularıyla hareket etme başlıkları altında incelenebilir.

Otoriteye karşı gelme;

Bu ana, baba ve öğretmen yetkesi olabilir. Biliyoruz ki bunun normal sayılabileceği bir dönem vardır. Ergenlik çağı iki üç yıl süren bu çağda çocuk genelde orta okul yıllarında olur. Bu konuda çocuğa anlayışla davranmak psikolojik bir gerekliliktir.

Toplumsal çevrenin dirlik ve düzenini bozmak;

Gereksiz sorular ve sözlerle sınıfın tinsel (manevi)havasını bozan öğrenciler olabilir. Bunlara doğrudan doğruya ve sert olmamak koşuluyla kimi davranışlar göstermek gerekir. Sorduğu soru ile ilgili araştırma yapmak, ödevini vermek gibi.

Akıl yerine duygularıyla hareket etme;

Bu bir eğitim sorunudur. Kolayca kesin sonuç alınamaz. Eğitimin, akıl ve mantığa uygun hareketlerle sağlanacağı, herhangi bir olaya hemen tepkide bulunmamak gerektiği biraz düşünme zamanının bırakılmasının uygun olacağı her fırsatta öğrenciye telkin edilmelidir.

Disiplinsizlik olayları karşısında bu ve benzeri davranışlar görülür. Disiplinde düzene ve başkalarının haklarına saygı gösterme şarttır. Bu bakımdan iyi yetişen kuşaklardan oluşan bir toplum, yaratıcı yeteneği gelişmiş toplumsal bilinci ulaşmış mutlu bir toplum olur(Binbaşoğlu,1983,s. 197-207).

2.2.2.SINIFTA DİSİPLİNİ ETKİLEYEN ETMENLER

Sınıfta disiplini etkileyen değişik etmenler söz konusudur. Bunlar içinde öğrencilerin sayısı, yaşı, cinsiyeti, yerleşim biçimleri ve düzen anlayışları; ısı, ışık, ses gibi sınıf ortamının fiziksel özellikleri; sınıfın donanımı, öğretim programı gibi ortamsal özellikler; öğretmenin toplumsal beceri yetersizliğinden(alay etmek, kararsız olmak, adil olmamak vs) ve öğretim ile ilgili beceri yetersizliğinden(sınıfı monoton biçimde yönetmek, güç ödevler vermek vs) kaynaklanan etmenler, bunların yanında okulun bulunduğu çevrenin sosyo ekonomik düzeyi, öğrenci sayısı, türü ve eğitim durumuyla öğrencilerin disipline aykırı davranışlarda bulunma durumları disiplin olaylarının çıkmasında etkili bulunmaktadır (Ünal ve Ada, 2000, s.43).

Sınıfta disiplini sağlanmasında, öğretmenin sınıf önünde duruşu, öğrencin sınıf önünde yerleşimi, öğretmenin konuşmasının etkinliği, öğrenci çalışmalarının kontrolü sınıf içi disiplin sorunlarında öncelikle planlanması önemli etkenlerdir(Ünal ve Ada, 2000, s.44).

2.2.3.DİSİPLİN SAĞLANMASI İLE İLGİLİ ZORLUKLARIN NEDENLERİ

1.Fizyolojik nedenler; sağlık ve bireysel nedenler olarak da bilinir. Öğrencideki kötü sağlık koşulları, onun çabuk sinirlenmesine, huysuzlaşmasına neden olur. Bu da oluşacak kötü davranışların temelini oluşturur.

2.Bireysel nedenler; a-Bencillik: Kendinden fazla emin olma otoriteye aşırı meydan okuma biçiminde kendini gösterir b-Akıl yürütme kabiliyetinin zayıflığı c-Zekâ bakımından gerilik-Sosyal eğitim eksikliği d-Psiko-sosyal hastalıklar

3.Sosyal nedenler; insanın sayılma arzusu, otoriteye içlerlemek vb.

4.Sınıftaki nedenler; dershanenin sevimsizliği sağlıksız koşullar, öğretim yöntemi, rutin etkinlikler (Ünal ve Ada, 2000, s.51).

2.3.4.DİSİPLİN SAĞLAMADA KURALLARIN BELİRLENMESİ VE UYGULANMASI

İlişkilerin etkili ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla yapılan yazılı veya yazısız düzenlemeler kural olarak düşünülebilir. Kural sayesinde özellikle topluluk içinde yaşayan bireylerin kendi kendilerini disipline etmeleri ve sorumluluk duygusu kazanmaları sağlanabilir. Ancak kuralların çok olması ve bireysel alanın aşırı bir şekilde kuşatılması tam tersi sonuçlar verebilir. Bu yüzden kural, amaç değil araç olarak düşünülmelidir. Kuralların işe yarayabilmesi bireyler için olmasını, bireylerle beraber geliştirilmesini ve bireylerin sahiplenmesini gerektirir (Erdoğan, 2001,s.76).

Her örgütte olduğu gibi eğitim örgütünde de belli kurallar vardır ve örgütte yer alan her birey için bu kurallara uymak zorunludur. Aksi takdirde bir örgütten söz etmek mümkün değildir. Herkesin istediği şekilde davrandığı bir kurumun amaçlarına ulaşması zor ve hatta imkânsızdır (İlgar, 2000,s.175).

Kurallar herkes içindir ve bir kişiden diğerine değişmediği için yansızlığı ve kişisel istekler doğrultusunda yapılacakları engelleme olanağı sağlar. Kurallar sayesinde bireysel üstünlüğe gerek kalmadan yöneticinin yetkisinin benimsenmesi kolaylaşır. Yani öğrenciler yapılması istenenleri tereddütsüz kabul ederler. Ödül ve ceza kabul edilebilir bir hale gelir. Sınıfta kurallar sayesinde öğretmenin karar gereksinimi ve öğrencinin yönlendirme arayışı azalır(Erden, 1998,s. 49).

Sınıftaki tüm etkinliklerin belli kurallar dizisi içinde gerçekleşmesi gerekir. Bu nedenle kural koyma sınıf yönetiminin en stratejik konusudur. Kural, sınıfta yer alan eğitim yaşantılarının amaçlarına dönük kararlar dizisi olarak tanımlanabilir. Ancak, kuralların amaçlara dönük olarak alınması kadar önemli olan bir unsur da uygulanabilir olmasıdır. Kurallar ve emirlere göre hareket etmek eğitim yönetiminin en temel unsurlarından biridir(Aydın, 1998, s.10).

Okula yeni başlayanlar dışında öğrenciler genellikle okul ve sınıf kurallarını bilirler. Ancak çevrelerindeki kişilerin davranışlarını ve sonuçlarını gözleyerek de bu kurallara uyar ya da uymazlar. Okullarda aynı öğrenci grubunun farklı öğretmenlerde farklı davranışlar sergiledikleri sıkça görülmektedir. Bir öğretmenin dersinde sınıf düzenini bozucu davranışlarda bulunmayan öğrenciler başka bir öğretmenin dersinde düzen bozabilmektedir(Akman, 1998, s.33).

Öğrencilerin sınıf kurallarına uymasını sağlamak için öğretmenin öğrenci davranışlarını sürekli izlemesi ve kurallara uymayanları uyarması, uyanları ise ödüllendirmesi gerekir. Aksi takdirde kurallara uyan öğrenciler uymayanları örnek alabilir(Boz, 2003, s. 98).

2.3.İSTENMEYEN DAVRANIŞ

İnsanların bir arada yaşamasının temelinde ki neden, yaşam birbirleri için kolaylaştırmaktadır. Bu basit gerçek insanların çoğunun düşüncesinde bile yoktur, bazılarınca da bilinçsizce, alışkanlık olarak uygulanır. Bu alışkanlığın değişik çabalara dönüşmesi, insanı bir topluluğun üyesi olmaktan kurtarır, bir toplumun üyesi yapar. İyi davranışı gösteren ahlakta davranışının temelinde bu algı yatıyorsa olumlu, aksi, halde olumsuz, istenmeyen olarak adlandırılır (Başar, 1997 s.92).

Okul veya sınıfta oluşturulmuş yazılı ve yazılı olmayan kurallara aykırı davranma ve öğrenme öğretme faaliyetlerinin etkinliğini azaltmaya yol açan tüm davranışlar olumsuz olarak adlandırılır(Öztürk, 2005, s.158).

Sorun olarak görülen davranışlar sınıf içinde diğer öğrencileri rahatsız eden, sınıf etkinliklerini bozan okulun ve öğretmenlerin kanuni beklenti ve kuraları ile ters düşen ya da sınıfta karışıklık yaratan türden davranışlardır(Tertemiz, 2003, s.73).

İstenmeyen davranış öğrencilerin yapmaları düşünülen şeyleri yapmaması(ders çalışmamak),yapmaması düşünülen şeyleri yapması (söz almadan konuşmak) olarak da tarif edilmektedir(Supaporn, Dodds, Griffin, 2003 akt. Ekşi,2004, s.318).

Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışları sadece eğitim öğretimi engellemez, bununla birlikte bazı fiziksel ve psikolojik huzursuzlukları da beraberinde getirir. İstenmeyen davranışlardan bazıları, en büyük etkisini davranışı yapan üzerinde gösterir ama bir kısmı bunun ötesinde öğretmeni, sınıfın tümünü ve dersi olumsuz etkiler (Başar,1999,s.95).

İstenmeyen davranışların sağlıklı bir biçimde tanımlanması bu tür davranışların değiştirilmesi açısından belirleyici öneme sahiptir. Gerçekte istenmeyen davranışların sınırlarının çizilmesi zordur. Çünkü davranışın istenmeyen nitelikte olmasını belirleyen etmenler duruma, koşullara, mekâna vb. bir dizi değişkene bağlıdır. Örneğin; bahçede yüksek sesle konuşmak veya koşmak uygun bir davranışken, sınıfta istenmeyen davranıştır. Ayrıca istenmeyen davranışlar, öğrencilerin yaş, cinsiyet ve bir dizi psikolojik özellikleri açısından farklılık gösterir(Aydın,2000,s.147).

Sınıf içinde öğrenciler dersle ilgili ve ders dışı çeşitli davranışlarda bulunurlar. Bu davranışlar öğretmeni dinlememe, soru sorma, bir konuyu açıklama, arkadaşı ile konuşma, pencereden dışarı bakma, sorulan soruya cevap vermeme, uyuma, yazı yazma, espri yapma, düşünme vs. gibi tüm öğrenciler tarafından gösterilen davranışlardır. Bu davranışlar davranışın algılama biçimi, davranışı yapana davranışın yapıldığı kişiye, davranışın yapıldığı zamana, davranışın yapılma şekline göre farklılık gösterir(Öztürk,2005,s.157). Örneğin aynı davranışı gösteren iki öğrenciden biri derslerinde başarılı diğeri başarısızsa sınıf ve öğretmen tarafından farklı algılanabilir. Yine davranışın algılanış biçimi öğretmenden öğretmene göre de değişebilir. Örneğin bir

öğrencinin gösterdiği davranış bir öğretmen tarafından istenmeyen davranış olarak algılanırken, diğer bir öğretmen tarafından çocuğun gelişimine uygun bir davranış olarak algılanabilir. Öğrencinin yaptığı davranışlar zaman ve davranış tarzına göre de farklı algılanabilir. Dersin en can alıcı noktasında dikkatlerin yoğunlaştığı bir anda yapılan uygunsuz bir espri istenmeyen davranış olarak algılanabilir (Öztürk, 2005,s.157).

23.1. İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN SINIFLANDIRILMASI

Wragg ve Doolay'ın 204 dersin analizi sonucunda istenmeyen davranış olarak en fazla aşırı gürültülü konuşmayı gözlemlemişlerdir.(%38).Bu istenmeyen davranışı sırasıyla; görevle ilgisiz sözel olmayan davranış(%24), konu dışı konuşma(%23),materyallerin uygunsuz kullanımı(%20),kurala aykırı yemek-içmek(%12),yanlış zamanda davranışta bulunma(%11),yerinde duramama(%9),gülmeyi provoke etme(%6),öğretmeni engelleme(%5),fiziksel saldırı(%2),araç-gereç zara verme(%1,5)öğretmenin sözünü dinlememe(%1,5),kopya çekme(%1,5),diğer öğretmenleri suçlama(%1),izlenmiştir(Alındığı kaynak Cohen ve Alonson,1990 akt. Aydın, 2004, s.330).

Tully ve Chiu (1995) yaptıkları araştırma sonucuna göre disiplin sorunları beş grupta toplanmıştır: a.Engelleme, konuşma veya öğretmene kasıtlı kaba davranışlar, b.Karşı gelme (saygısız davranış veya itaatsizlik),c.Dikkatsizlik (derste başka şeylerle ilgilenme, çalışmaya katılmama, sırayı terk etme)d.Saldırganlık (kavga etme, itişme, hakaret etme),e.diğer(ağlama, yalan söyleme, geç kalma, kopya çekme, hırsızlık, sakız çiğneme(akt. Aydın,2004, s.330).

Aydın (2001) yaptığı araştırmayı istenmeyen davranışları beş boyutta gruplamıştır:

- 1.Gürültü/konuşma
- 2.Derse yönelik disiplin sorunları(dersi dinlememe, dersi kaynatmak isteme, kopya çekme, ilgisizlik),
- 3.Öğretmene yönelik disiplin sorunları(öğretmenin sözünü kesme, karşı gelme, rahatsız etme...)
- 4.Arkadaşlarına yönelik disiplin sorunları(arkadaşını küçük düşürme, kötü şaka yapma, tartışma,küfürlü konuşma ...)
- 5.Diğer(ders araçlarına zara verme, ders sırasında birinin girmesi...) (Aydın,2004,s.330).

Ekşi; öğrencilerin istenmeyen davranışları; itaatsizlik, şaklabanlılık yapma, başkalarını rahatsız etme, ders dışı davranışlar(hayal kurma, izin isteme) vandalizm(okul malına zarar verme),zorbalık şeklinde sınıflandırmıştır(Ekşi, 2004, s.318).

Sınıf içinde istenmeyen davranışlar çeşitlilik gösterir. Bir kısmı geçici ilgisizliktir; etrafa bakma, hayal kurma, sıra ile oynama vs gibi. Bir kısmı aşırı ders dışı davranışlardır; yüksek sesle konuşma, izinsiz dolaşma, kopya çekme, şarkı söyleme, öğrenciler arası konuşma vs gibi. Bir kısmı da ders anlatılmasını engelleyen türden davranışlardır; sınıf kurallarını bozma, sürekli gürültü yapma, sınıf mallarına zarar verme gibi (Tertemiz, 2003, s.73).

Yiğit ise; istenmeyen davranışları; bireysel davranışlar, arkadaşlarıyla ile ilişkilerinde istenmeyen davranışlar, öğretmeniyle ilişkilerinde istenmeyen davranışlar şeklinde sınıflandırmıştır. Bireysel davranışlar; derse hazırlıksız gelme, dersle ilgilenmeme, söz almadan konuşma, başka dersler çalışma, derse geç gelme, gerçek olmayan konuşmalar, mazeret ileri sürme, gereksiz konuşma, nezaket kurallarına dikkat etmeme, sıraları yazıp çizme, argo konuşma, kişisel temizliğe dikkat etmeme, kılık kıyafetlerine özen göstermeme, istenmeyen davranışlarını sınıfa yansıtma. Arkadaşlarla ilişkilerinde istenmeyen davranışlar; arkadaşının başarısını kıskanma, arkadaşını öğretmene şikâyet etme, arkadaşlarına lakap takma, arkadaşlarını küçük görme, arkadaşlarını rahatsız etme, el şakası yapma, başkalarının eşyalarını izinsiz kullanmak, arkadaşları ile sağlıklı ilişki kurmama. Öğretmenlerle ilişkilerinde istenmeyen davranışlar; verilen görevi yapmama, ev ödevini yapmama, öğretmene karşı gelme, Öğretmeni ailesine şikâyet etme, sınıfta oturma düzenine dikkat etmeme, Öğretmenlerle sağlıklı bir şekilde ilişki kurmama gibi sınıflandırılmıştır(Yiğit,2004,s.160).

2.3.2 İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN NİTELİKLERİ

Bir sınıf ortamında meydana gelen istenmeyen davranışlar özellikleri bakımından birbirinden farklıdır. Planlı veya tesadüfî bir şekilde yapılma durumu, istenmeyen davranışın görülme sıklığı, sınıftaki öğrencileri ve öğretmeni etkileme derecesi, sonuçların ortaya çıkardığı zararın derecesi, öğretmen öğrencilerin gösterdikleri olumsuz davranışlar, bu özellikler açısından analiz etmeli ve kendi davranış yönetim stratejisini buna göre düzenlemelidir(Öztürk,2005,s.187).

2.3.2.1 ÖĞRENCİNİN DAVRANIŞ DAĞARCIĞINDA UYGUN DAVRANIŞIN OLMAMASI

Öğrenci, toplumsal etkileşim ve sınıf içi iletişim için gerekli olan davranışları henüz öğrenmemiş olabilir. Öğrencinin yaşı ve okuduğu sınıf, davranışsal yeterliliğin bir göstergesi değildir. Her öğrenci bu noktada bireysel olarak ele alınmak durumundadır. Örneğin altıncı sınıf öğrencileri karşılıklı konuşmayı nasıl başlatacaklarını ya da kendilerine verilen görevleri yerine getirmede zamanı nasıl kullanacaklarını bilemeyebilirler. Bunlarla ilgili davranışları öğrenebilmeleri için, etkili bir öğretmenin model olma ile çocuklara yeni davranışları (konuşma becerileri ve zamanı iyi kullanma gibi) öğretmesi gerekir. Bu yeni davranışların nasıl ve ne zaman gösterilebileceğini, öğretim materyallerine dikkatli biçimde yerleştirerek alıştırma ve kullanma fırsatları sağlayarak öğretmelidir(Ataman,2003,s.291).

2.3.2.2.TESADÜFEN MEYDANA GELEN OLUMSUZ DAVRANIŞLAR

Sınıf ortamında meydana gelen olumsuz davranışların bazıları amaçlı olarak yapılmayan ve tesadüfen meydana gelen türdendir. Bu tür davranışlarda, öğrencinin amacı kesinlikle öğretmen ve arkadaşlarını rahatsız etmek, öğrenme-öğretme faaliyetlerini kesintiye uğratmak değildir. İstenmeyen davranış bireyin kontrolünün dışında veya bir ihmalden meydana gelmiştir. Örneğin; öğrencinin sırayı çekmesi, kalemını yere düşürmesi, dersle ilgili bir materyalin birbirinden istemeleri sırasında istemeleri sırasında meydana gelen gürültü, dersin sıkıcılığından esnemeleri, kontrol dışı olarak sıkıldığını gösteren bazı davranışlarda bulunması sınıfta sürekli karşılaşılabilecek olaylardır. Tesadüfen meydana gelen olayların bir diğer özelliği ise geçici olmasıdır. Bu davranışlar geçici olması sebebiyle, birçok öğretmen tarafından olumsuz bir davranış olarak algılanmadığı görülmektedir. Tesadüfen meydana gelen bu davranışları yapan öğrenciler, aynı zamanda bu davranışı yaptıkları için rahatsızlık duyarlar(Öztürk,2005,s.187).

2.3.2.3.UYGUN OLMAYAN DAVRANIŞA DÜŞÜK SIKLIKTA RASTLANMASI

Öğrenciler öğretmenin uyulmasını istedikleri uygun davranışları göstermektedir. Ancak bu uygun olan davranışların görülme sıklığı beklenen ya da istenilen oranda değildir. Örneğin öğrenci kendisinden istenilen ev ödevlerini tamamlamaktadır ama ödev

için ayırdığı süre sadece %10-20'si kadardır. Buna benzer olarak öğrenci bir derste yerinden kalkmadan dersi izlerken bir başka derste dolaşma davranışı göstermektedir. Yani uygun olan davranışı göstermede süreklilik gözlenmemektedir. Bu çeşit problemleri öğretmenlerin hafifletmesi için öğrencilerde uygun davranışların görünüş sıklığını artıracak sistematik programlar uygulaması, öğrencinin gösterdiği uygun davranışları genellemesini sağlayacak çevre düzenlemelerini yapması gerekmektedir(Ataman,2003,291).

2.3.2.4.UYGUN OLMAYAN DAVRANIŞIN GÖRÜNÜŞ SIKLIĞININ YÜKSEK OLMASI

Uygun olmayan davranışlar öğretmenlere büyük güçlükler yaratan ya da uzun süreyi kapsayan ve öğrenmeyi etkileyen davranışlardır. Örneğin; öğrencinin bir günlük öğretim süresi içinde sıklıkla sıradan kalkması, çok fazla söz almadan konuşması, aşırı derecede küfürlü konuşması gibi. Öğretmenin bu ve benzeri yüksek oranda uygun olmayan davranışlarla baş edebilmesi için, öncelikle istenmeyen bu davranışların oluşma sıklığını ve süresini azaltması gerekmektedir. Bunun için; bu davranışların tam zıddı olan yani onlarla uyuşmayan uygun olan davranışların artması gerekmektedir(Ataman,2003,s.291).

Sıklıkla veya sürekli olarak yapılan olumsuz davranışlar, ister tek bir davranış üzerinde yoğunlaşsın, öğretmen bunu hemen fark edip uygun müdahaleyi yapmasını gerektirir. Ortaya çıkan problemin özelliğine göre, eğer öğretmen kendisi bir çözüm getirebiliyorsa, uygun stratejiyi belirleyerek problem çözme yoluna gidebilir. Eğer bu noktada kendini yeterli görmüyor ve bir dış desteğe ihtiyaç olduğuna inanıyorsa, öncelikle okul rehberlik servisine başvurmalıdır. Rehber uzmanla konuyu tartışmalı ve birlikte oluşturulan strateji çerçevesinde müdahaleyi yapılmalıdır. Eğer gerekiyorsa okul yönetimi ve aileyi durumdan haberdar etmeli ve konu onlarla tartışılarak uygun müdahale stratejisi belirlenerek uygulama başlanmalıdır(Öztürk,2005,s.189).

2.3.3. İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN NEDENLERİ

Sınıfta istenmeyen davranışların görülmesinin temelinde dört ana sebep etkin olarak rol oynamaktadır. Bunlar;(1)öğretilenlerin önemsiz, sıkıcı olması ve öğretim esnasında iyi yapılandırılmaması, öğrencilerin akademik çalışmaya güdülenmesini engellemektedir.(2)Sınıfta otoriter fikir ve kuralların hakim olmasının yarattığı

sınırlamalara öğrenciler karşı çıkmaktadır.(3)Öğretmenler akademik ve psikolojik açıdan kendilerine güvenlerinin zayıf olması dolayısıyla sınıfı kontrol etmede başarısız olmaktadırlar.(4)Öğrenciler akranlarının dikkatini çekmek için ihtiyaç duyduğu bazı davranışları gösterme arzusu içindedirler(Doyle,1986, akt. Öztürk, s.158).

Beydoğan; öğrencilerin yetişme biçimi kişisel eğilimleri, sınıfların kalabalık oluşu, değer ve düşünce farklılıkları, bireysel ya da toplumsal gereksinimler, ailelerin ya da okul yönetiminin disiplin anlayışı, öğretmenin mesleki ve akademik yeterliliği, öğretim etkinliği ve eğitim modelinin öğrencinin gereksinimlerine ve ilgisine uygun olup olmaması, öğretimde amacın ve amaçların öğretmenler tarafından tam olarak bilinmemesi, ailede baş gösteren sorunlar, öğrencinin öğretmeni sevmemesi, öğretmenin öğrenciye ilgi duymaması, öğretmenin konu anlatımındaki eksiklikleri ve bunun sonucunda öğrencinin dikkatini başka yerlere verebileceği ölü zaman bırakması, sınıf içi kuralların belirlenmemesi gibi nedenlerdir(akt. Ada, 2004, s.198).

Erdoğan ise; olumsuz davranışlara yol açan nedenleri şu başlıklar altında toplamaktadır: Olumsuz bir başlangıç yapma, kural ve ilkelere uymama, olumsuz öğretmen davranışları, uygulanan öğretim yöntemlerinin yetersizliği, okul çevresi, aile, öğrencilerin kişiliği, uyarıcılar, ödül eksikliği, ihtiyaçların karşılanmayışı, zamanın etkili yönetilememesi ile yetersiz iletişim(akt. Ekşi, 2004, s.320).

2.3.3.1. ÖĞRENCİDEN KAYNAKLANAN NEDENLER:

Öğrenci sorun davranışları bazı amaçları hedefleyerek gerçekleştirilir. Öğrencinin bu amacına ulaşmasına ise çeşitli kaynaklar neden olur. Bu amaçların başlıcaları ilgi çekmek, güçlü olduğunu kanıtlamak, öç alma peşinde olmak, umutsuzluk ve yetersizlik duygusu yaşamaktır(Ataman, 2000 akt. Ada, 2004, s.198).

Sınıf içinde istenmeyen davranışlar kasıtlı olarak yapılan davranışlar olabileceği gibi, öğrencilerin bedensel, duygusal ve davranışsal vb. rahatsızlıklarının sonucu olarak da ortaya çıkabilir. Öğrencilerin sınıf dışı çevresinden kaynaklanan duygusal yaşantıları ve rahatsızlıkları sınıf içinde istenmeyen davranışlar olarak ortaya çıkabilir(Yiğit, 2004, s.167).

2.3.3.1.1.KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNDEN KAYNAKLANAN NEDENLER

Öğrenci özgüvenini geliştirmemişse, kendisi ile barışık değilse kendisini sevgiden yoksun, yetersiz, dışlanmış hissediyorsa başarısız olmaktan alay edilmekten korkuyorsa, dağınık bir yapısı varsa, başkalarının başarısını kıskanıyorsa, görev verildiğinde heyecanlanıyorsa, içine kapanık bir kişiliği varsa, hiperaktif bir yapısı varsa, çevresine zarar verme eğilimi varsa, kendisinden başkasını önemsemiyorsa, temizlik alışkanlığı gelişmemişse, kendini ifade etmekte ve bir şeyleri anlatmada zorlanıyorsa, derse karşı motivasyon sorunu yaşıyorsa, dersi ve öğretmeni sevmemişse, konulan kurallara uymakta zorlanıyorsa, aileden başarılı olma yönünde baskı görüyorsa, öğretmenlerine aşırı bağlıysa, sürekli öğretmenin gözüne girmek için ön plana çıkmaya çalışıyorsa, çalıştığı halde başaramıyorsa, dikkat ve algı eksikliği varsa, okula karşı olumsuz bir bakış açısı varsa, öğretmenin ve arkadaşlarının kendini sevmediğini düşünüyorsa, ödev verilmesinden sıkılıyorsa, belli bir amacı ve hedefi yoksa duygusal ve alıngan bir yapısı varsa istenmeyen davranışlar gösterebilir.

Sınıf ortamında bulunan bütün öğrenciler diğerlerinden farklı kişilik özelliklerine sahiptir ve sınıf içerisindeki gösterdikleri davranışların büyük kısmı bu özelliklerinden etkilenir. Birey kendine sınıf içinde bir rol çizer ve o role uygun davranmaya çalışır. Bu rolün çizilmesini etkileyen faktörler hem bireyin okul öncesi aile ve sosyal çevresinden hem de öğretmenin ona karşı davranışları ve onu algılama biçimi olarak görülebilir(Öztürk, 2005, s 164).

Öğrencilerin kendilerinden kaynaklanan istenmeyen davranışların en önemli nedeni öğrencilerin kendileri ile ilgili geliştirdikleri tutumdur. Öğrenciler kendilerini sevgisiz ya da yetersiz gördüklerinde, bu kişiliklere uygun hareket edeceklerdir(Tertemiz, 2003, s.74).

Eğer öğrenci öğretmenine aşırı derecede bağımlıysa, sınıf içi her çalışmasını öğretmenine göstermeden ve denetlemeden yapamıyorsa, sürekli öğretmenin ilgisini çekmeye çalışıyor, arkadaşlarının dikkatini bozuyorsa, başarısızlığından dolayı kolaylıkla mutsuz olabiliyorsa, diğer arkadaşlarını rahatsız ediyor, çalışmalarını bölüyorsa, okula, arkadaşlarına ve öğretmenlerine karşı olumsuz ise okul ve öğretmenlerine karşı olumsuz bakıyor ise istenmeyen davranışlar gösterir(Ada, 2004, s.200).

Sınıf arkadaşları tarafından küçük görülüyor, sürekli alay ediliyorsa, fiziksel şiddete maruz kalıyorsa, sınıf içi etkinlikleri sıkıcı buluyorsa, dersi anlamakta güçlük çekiyorsa, öğretmenini sevmiyorsa, sınıf dışı etkinliklerden çok fazla etkileniyorsa, ailesi tarafından sürekli başarılı olması yönünde baskıya maruz kalıyorsa ihtiyaçları giderilemiyor harçlığı yetersiz kalıyorsa istenmeyen davranış gösterebilir.

2.3.3.1.2.AKADEMİK AÇIDAN KAYNAKLANAN PROBLEMLER

Başarı ve başarısızlık öğrencinin kişisel niteliklerini ve sınıfta davranışlarını önemli derecede etkilemektedir. Başarılı çocuklar sınıf içerisinde zamanlarının çoğunu öğrenme etkinliklerine ayırmayı ve dikkatini uzun bir süre sürdürmeyi başarabildikleri için olumsuz davranışlara yönelme hissetmezler. Başarılı öğrenciler genelde öğretmene yakın yerlerde ve ön sıralarda otururlar. Bu öğrenciler öğrenme faaliyetlerine etkin katılım gösterdikleri için olumsuz davranışların etkisinde çok az kalmaktadırlar. Başarılı öğrenciler kendilerini yenileme ve geliştirme eğilimi içindedirler. Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik ders içi ve dışı faaliyetler cevap vermezse ya da öğrenciler uygun ödüllerle ödüllendirilmezse öğrenme faaliyetlerinde azalma görülür, istenmeyen davranışlara yönelebilirler(Öztürk,2005,s.168).

Sınıfta istenmeyen davranışı gösteren çocuklar genellikle başarısız öğrencilerdir. Dersin müfredatının öğrenciye uygun olmaması, öğretmenin konuyu yetiştirmek için dersi hızlı anlatması, öğretmenin başarılı öğrencileri ön plana alarak ders anlatması başarısız öğrencilerin dersten soğumasına neden olur. Dersten soğuyan ve anlama çabası göstermeyen öğrenciler ders sırasındaki zamanlarını istenmeyen davranışlara harcarlar. Bu tip öğrenciler öğretmene uzak sıralarda oturmayı, sorulan sorulara cevap vermekten kaçmayı tercih ederler. Arka sıralarda oturdukları için istenmeyen davranışları gösterme daha fazla görülür(Öztürk,2005,s.168).

Sınıfta yaşanan istenmeyen davranışların bir nedeni de öğrencilerin amaç ve beklentileridir. Geleceğe yönelik hiçbir hedefi ve beklentisi olmayan öğrencilerin davranışlarını yönlendirmek diğer öğrencilerin davranışlarını yönlendirmekten daha zordur. İstenmeyen davranış gösteren öğrencilerin birçoğu amaçsız ve düşük beklentiye sahip olan öğrencilerdir. Bu tür öğrenciler genelde öğretmene uzak olmaya çalışır derste pasif olurlar ya da derse katılmazlar. Yanlış zamanda soru sorma, dikkatli dinlememe

istenen düzeyde soru sormama yanlış cevap verme gibi korkular yaşarlar(Yiğit,2004 s.158).Öğrencilerin okula karşı tutumları da onların okula ilişkin davranışlarında etkili olabilmektedir. Öğrencinin okulu ve eğitimi gereksiz görmesi onun derslere ilişkin isteğini, ilgisini, güdüsünü ve başarısını etkilediği an istenmeyen davranış sergileyecektir(Türnüklü ve Şahin,2002 s.292).

2.3.3.1.3.ERGENLİK DÖNEMİNDEN KAYNAKLANAN PROBLEMLER;

Öğrencilerin duygusal ve fizyolojik açıdan gelişme çağında olması istenmeyen davranış göstermesine neden olabilir. Özellikle ilköğretim ikinci kademedeki öğrenciler ergenlik dönemine girdiği için karşı cinse ilgi duymaya ve bunu hissettirmeye çalışırlar. Öğrencinin gösterdiği istenmeyen davranış karşı cins tarafından olumlu karşılanırsa davranış süreklilik kazanacaktır. Bu dönemde kendini ispatlama, güç olduğunu gösterme gibi davranışa girmek isterse sınıftaki güç olan öğretmene sözlü ve fiziksel saldırıda bulunabilir. Bu dönemde öğrencilerin bir grubun üyesi olma isteği istenmeyen davranış göstermesine sebep olabilir.

Öğrencilerde görülen aşırı şiddetli istenmeyen davranışlar, ergenlik döneminde görülür. Çetelere üye olma, arkadaş ve öğretmenlerini tehdit, sınıf ve okul eşyalarına zarar verme, zararlı alışkanlıkları kullanma bu dönemde görülen davranışlardandır. Sınıf öğretmenini bir otorite olarak gören bir öğrenci, bu otoriteyi sarsacak davranışları bir uskurluk ve diğer arkadaşlarına karşı kabul ettirme aracı olarak görebilir. Bu süreç doğru yönetilmediğinde öğrencinin istenmeyen davranışları daha da şiddetli bir hale dönüşebilir(Öztürk,2005, s.160).

2.3.3.2.ÖĞRETMENDEN KAYNAKLANAN NEDENLER

Sınıfta görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkış nedenleri arasında öğretmenlerin kişilik özellikleri, öğretmenin tarzı ve öğretmen –öğrenci etkileşimi de önemli bir yer tutmaktadır. Öğretmenlerin öğrencileri öğrenmeye cesaretlendirme başarıyı ödüllendirme ve derse katılımı etkin kılmadaki başarısızlığı öğrencilerde olumsuz davranışların olumsuz davranışların ortaya çıkmasını etkilemektedir(Levin ve Nolon,1996;Burden,1995 akt Öztürk, 2000, s. 623).

Öğretmen nitelikleri sınıf yönetiminin kalitesi ve başarısı üzerinde önemli ölçüde etkilidir. Etkili bir sınıf yönetiminde öğretmenin her şeyden önce yapması gereken ilk iş öğrencileri tanımak olmalıdır. Öğretmen hangi davranışın nerede ve nasıl yapılması gerektiğini, buna karşılık hangi davranışın nerede ve nasıl yapılmaması gerektiğini öğrencilere anlatmalıdır. İstenmeyen davranışların oluşmasında öğretmenlerin yetersizlikleri büyük rol oynamaktadır. Derste öğretmenin sürekli aktif, öğrencinin pasif olması, öğrencilerin dikkatini dağıtır. Öğretmenin öğrenci ile alay etmesi, öğrencilere kaba davranması, öğrenciler arasında ayırım yapması, öğrencilerle gerekli iletişimi kuramaması, öğretmenin toplumsal beceri eksikliğinden kaynaklanan istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını sağlar. Ayrıca öğretmenin kişisel özellikleri, özgüven, tükenmişlik, başarısızlık korkusu vb durumlar, çocuklardan hoşlanmama ve özel sorunları (evlilik vb.) sınıf içi disiplin sorunlarının kaynağını oluşturabilir(Tertemiz, 2001, s.58).

2.3.3.2.1.ÖĞRETMENİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNDEN KAYNAKLANAN NEDENLER

Öğretmenin neşeli, mutlu, kendi kendine güveni, sınıftaki rahatlığı, duygusal durumu öğrencilerle iletişimde ve olumlu sınıf ortamı oluşturmada önemlidir. Bu tür sınıflarda öğrencilerin istenmeyen davranışlara görebilmesi daha az olur tam aksine somurtkanlık mutsuzluk gerginlik v.b. özellikleri sergileyen öğretmenlerin sınıflarında istenmeyen davranışlar daha fazla görülür(Öztürk, 2005, s.174).Özgüven, tükenmişlik, başarısızlık korku vb. durumlar çocukluktan hoşlanmama ve özel sorunları(evlilik vb) istenmeyen davranışların kaynağı olabilir (Tertemiz, 2003, s.75).

Öğretmenin Geçmiş Yaşantısı: Öğretmenin yetiştiği aile ve okul ortamları sınıf stratejilerini belirlemede önemli ölçüde rol oynamaktadır. Yaşantısı düzenli, kendine güvenen, mutlu, olaylara iyimser açıdan yaklaşan, duygusal yönden dengeli olan öğretmenin yaşantı özellikleri mutlaka sınıfa ve öğrencilerinin davranışlarına olumlu olarak yansımaya sahiptir. Bunun tersine yetiştiği aile ortamı olumsuz koşullar içeren, öğrenim yaşamı boyunca iyi insanlarla karşılaşmamış, çevresindeki olaylarla şüphe ile ve kötümser olarak yaklaşan öğretmenler bilinçli ya da bilinçsiz olarak öğrencilerin istenmeyen davranışlar sergilemesine neden olacaktır(Yiğit, 2004, s.158).

Kendine Güven Eksikliği: Öğretmenliğe yeni başlayanlar, hatta bazı tecrübeli öğretmenler bir durumu kontrol etmek için kendilerine güven eksikliğinden dolayı uygun olmayan davranışları kullanarak istenmeyen davranışların kaynağı olabilirler. Bu öğretmenler sınıfa sırtlarını dönerler, sınıfla zayıf göz iletişimi kurarlar, problemlerin ortadan kalkacağını umarak problemleri önemsemezler, öğrencileri tehdit ederler, beden ve söz ifadeleri zayıftır, yaptıkları şeyleri bilmediklerinden blöf yaparlar, diktatör gibi davranırlar, öğrenci eleştirilerini reddederler, öğrencilerle etkileşimi sınırlarlar, öğretmen masasının arkasına saklanırlar, sınıfta dolaşmazlar, söz, yüz ve bedenlerinde yapmacık tavırlar benimserler, iğneleyici söz kullanır ve savunucu olurlar(Aydın,2000, s.217).

Toplumsal Beceri Yetersizliğinden Kaynaklanan Nedenler: Alay etmek, yerinde sorulan sorulara cevap vermekten kaçınmak, öğrencilerin kekemelik, pepemelik gibi özel problemlerine karşı aşırı duyarlılık göstermek, kararsız olmak, kaba ve düşüncesiz olmak, öğrencilere, giysileri, görünüşleri ve konuşma biçimleri hakkında kişisel ifadeler kullanmak, adil olmamak, öğrenci seçmek, toplum içindeki gruplar hakkında küçültücü ifadelerde bulunmak, öğrenciler hakkında dedikodu yapmak gibi nedenlerdir (Büyükkaraağaç ve Çivi, 1998,s.270).

2.3.3.2.2.ÖĞRETMEN ÖĞRENCİ İLİŞKİLERİNDEN KAYNAKLANAN NEDENLER

Öğretmen ya sözleri ya da davranışlarıyla istenmeyen davranışların kaynağı olabilir. Öğretmenin öğrenci hakkında verdiği iletiler ileride öğrencinin kendisi hakkında değer yargıları oluşturacaktır. Çok eleştiren ve yargılayan öğretmenler, bu yolla öğrencilerin istenmeyen davranışlarını ortadan kaldıracaklarına inanırlar. Oysa eleştirme, olumsuz değerlendirme zayıflıkları ortaya çıkarma çocukları değiştirme çok engellemektedir (Gordon,1993,akt. Aydın, 2001, s.217).

Öğretmenin Beklenti Düzeyi: Öğrenciye yönelik öğretmen beklentileri yüksekse, öğrenci yoğun bir baskı altında kaldığını hissedebilir. Bunun sonucu olarak başarısızlık yaşayabilir. Çok düşük beklenti düzeyi öğrencilerde derslerden sıkılma, ödev yapmama, rahatsızlık ve huzursuzluk davranışları gözlenmesine neden olabilir(Yiğit, 2004, s.164).

Öğretmenler çoğunlukla sınıflarındaki öğrencileri etkinliklerin etkisi ile düşük ve yüksek beklentili öğrenciler olarak algılar ve onlara farklı davranışlar gösterir. Genellikle yüksek beklentili öğrencilere olumlu yönde davranırlar düşük beklentili öğrencilere ise olumsuz yönde davranırlar. Öğretmenin gösterdiği davranışlara bağlı olarak öğrencilerin kendilerini algılama şekline göre düşük beklentili öğrenciler istenmeyen davranış gösterirler. Düşük beklentili öğrenciler sınıfta pasif kalmaya çalışır dersle ilgili faaliyetlere az katılırlar. Bu öğrenciler yanlış zamanda soru sorma, dikkatli dinlememe, soruların düzeyinin uygun olmaması ve sorulan sorulara yanlış cevap vermeleri durumunda öğretmen tarafından azarlanacaklarını ve aşağılanacaklarını düşünmektedirler. Öğretmenin düşük beklentili öğrencilere sorulan sorulara cevap verirken daha az zaman tanımaları, cevaplar yanlış olduğu zaman daha az ipucu vermeleri ve doğru cevabı söylemeleri, daha az ödül verirken, başarısızlıklarını daha fazla eleştirmeleri onları sınıfta pasifliğe iter(Öztürk ve Koç,2001, akt. Öztürk, 2005, s.172).

Öğrenci Rolünü Algılama: Öğretmen kendi felsefesine uygun olarak öğrencilerin sınıf içindeki belirler ve onların bu rollere uygun davranmalarını bekler bu rollerin dışında davranış gösteren bireylerin davranışlarını istenmeyen davranışlar olarak kabul edilir (Öztürk,2005,s.170).

Öğretmenin benimsediği felsefe ve öğrencilere bakış açısını ve onların davranışlarını değerlendirme biçimini ortaya koyar. Geleneksel yapıdaki bir öğretmen öğrencileri kontrol altında tutmadığı zaman hemen istenmeyen davranışları gösterebilecek bireyler olarak algılar ve sınıfı her an sıkı bir biçimde kontrol altında tutma davranışları gösterir. Bu tip öğretmenler sınıf yönetimini uygulamak öğrencilere fazla söz hakkı vermeden tamamen kendi koyduğu kurallara öğrencilerin harfiyen uymasını bekler. Öğrencinin yaptığı her davranışı kendine yapılmış kabul eder. Öğretmene göre bu tip öğrenciler istenmeyen davranışlarını önlemenin tek yolu sert bir şekilde cezalandırmalıdır. Bu sayede öğrencilerin itaat etmeyi öğrenecekler ve öğretmenin üstünlüğü kabul edecektir (Öztürk, 2005, s.170).

2.3.3.2.3.ÖĞRETMENİN AKADEMİK YÖNÜNDEN KAYNAKLANAN NEDENLER

Öğretimle İlgili Beceri Yetersizliği: Sınıfı sıkıcı ve monoton biçimde yönetmek, rahatsız edici ve gücendirici biçimde konuşmak, zor ödevler vermek, gürültülü ortamda ders anlatmaya devam etmek, ansızın öğrencilere baskıda bulunmak, öğrenmede izlenecek tüm aşamaları açıklamakta başarısızlığa düşmek, sınıfta görülmemiş konular üzerinden sınav yapmak, yalnız bir çeşit yeteneği ödüllendirmek gibi nedenlerdir(Büyükkaraağaç ve Çivi, 1998, s.270).

Kullanılan Öğretim Tarzı: Öğretmen öğretim tarzını belirlerken öğrencilerin öğrenme ve verimliliği esas almaktadır. Öğrencilerin öğrenmek için harcadığı zaman miktarı ve dikkat yoğunluğu arttıkça istenmeyen davranışların görülmesi azalır. Tam tersini ise öğretmen sınıfta öğretmen öğrenme tarzını öğrenciye göre ayarlayamazsa öğrencilerde istenmeyen davranışların görülmesi artacaktır(Öztürk, 2005, s.172).

Planlama ve Uygulamalarla İlgili Yetersiz Hazırlığı: Sorun olan davranışların belki de en önemli nedir öğretmenin planlama ve uygulamalarla ilgili yetersiz hazırlığıdır. Örneğin ders değişikliği, derse zamanında başlamama, öğrencilere farklı davranma, öğrenci materyallerini zamanında hazırlamama uzun süreli film izletme, rutin işleri gerektiği gibi ele almama disiplin üzerine fazla zaman harcama(sürekli nasihatte bulunma) dersini erken bitirme gibi disiplin sorunlarının kaynakları olabilir(Tertemiz, 2003, s.75).

Müfredat ve Öğretim Stratejileri: Öğretmenin derse ve konuya uygun olmayan müfredat öğretim stratejilerinin izlemesi öğrencilerde istenmeyen davranışlar oluşmasına katkıda bulunur. Öğretmenin kullandığı metot doğru olsa bile öğrencilerin bazı yanlış davranışları öğretmen yetersizliğinden ya da öğrencinin gereksinimlerinin karşılanmasından kaynaklanabilir(Yiğit, 2004, s.166).

Öğretme Stili: Öğretmenin öğretme stili ve öğrencinin öğretme stili arasındaki uyumsuzluk kaçınılmaz olarak öğrencilerde istenmeyen davranışların oluşumuna yol açar. Öğretmenin öğrenme stilini benimsemeyen ya da yeterli görmeyen öğrenci zamanla ders içeriğinin, kendi yeteneklerinin sınırını aştığını düşünerek öğrenmeyi reddeder, kendisini

yetersiz ve beceriksiz olarak görmeye başlar, derste bulunup bulunmamasının gerekliliğini sorgulamaya başlar(Yiğit, 2004,s.166).

2.3.3.3.SINIF YAPISINDAN KAYNAKLANAN NEDENLER

Sınıfın iklimi öğrenci davranışlarını etkileyen en önemli etkidir. Öğretmen sınıf içindeki davranışlarını analiz etmeden önce sınıf ortamını analiz etmelidir. Sınıf yaşamı birçok yönüyle, öğrencilerin istenmeyen davranışlar göstermesine yol açabilir. Sınıfın fiziksel düzeni, can sıkıntısı, engellenme, düş kırıklığı ders süresinin uzunluğu sınıfta olup bitenden haberdar olmama vb gibi etkenlerdir(Yiğit, 2004, s.165).

Sınıfta bulunan öğretmen ve öğrenci dışındaki tüm özellikler sınıfın yapısı altında toplanır. Bunlar sınıfın fiziksel özellikleri ve sınıfın kalabalığı olarak kabul edilebilir(Öztürk, 2005, s.162).

Sınıfın fiziksel yapısı denildiğinde sınıfın görüntüsü, sıraların düzeni ve oturma uygunluğu, ısı ve ışık durumu anlaşılmaktadır. Bu öğelerin istenilen nitelikte olmaması sınıf etkileşimini olumsuz yönde etkiler ve istenmeyen davranışların meydana gelmesine yol açar(Öztürk, 2005, s.162).

2.3.3.3.1.SIRALARIN DÜZENİ

Sıraların düzeni; sınıfın çeşitli bölümlerinin rahat kullanılmasına izin vermelidir. Öğrencilerin bu bölümleri etkin kullanması sınıf içi istenmeyen davranışların doğmasını önleyecektir. Sınıf düzeni öğrencinin öğretmeni, öğrenme materyallerini, tahtayı ve diğer öğrencileri rahat görmesini sağlamalıdır. Sınıf düzeninin uygun olmayışından dolayı; sınıfta akademik faaliyetlere etkin katılmayan öğrenci eğitiminden uzaklaşacak ders dışı istenmeyen davranışlara yönelecektir. Bu öğrencilerin öğretmen tarafından kontrolü güç olacağından bir kısım öğrenci pasif kalırken bir kısmı da ders dışı davranışlarda bulunacaktır(Öztürk, 2005, s.162).

2.3.3.3.2.SIRALARIN UYGUN OLMAMASI

Öğrencilerin oturdukları sıraların öğrencilerin rahat etmesi oturma yazma, dinlenme faaliyetlerinde önemli bir fonksiyonu yerine getirmektedir. Sıraların uygun yapıda

olmaması öğrencinin fizyolojik yapılarında sorunlar oluşturabileceği gibi öğrencinin eğitim faaliyetlerine katılımını da etkileyecektir. Sıraların yapısındaki düzensizlik öğrencinin vücut sisteminde ağrılar meydana getirecek bu da öğrencinin kendini rahatsız hissetmesine neden olacaktır. Öğrencinin duyduğu rahatsızlık, etkin dinlemeyi, okumayı, yazmayı ve katılımı engeller. Özellikle dikkatin yoğunlaşmasını, motivasyonun sağlanmasını engelleyeceği için öğrenci derse aktif katılamayacak derste sıkılacak bu da bazı istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına sebep olacaktır(Öztürk, 2005, s.162).

2.3.3.3.3.SINIFLARIN KALABALIĞI

Kalabalık sınıflarda öğretmenin sınıfın bütünü kontrol altında tutması mümkün değildir. Sınıfta aynı anda birkaç farklı durum (öğretmeni dinlememe, soru sorma, öğrencilerin kendi aralarında konuşmaları vb.)meydana gelebilir. Kalabalık sınıflarda bunların kontrolü sağlanamadığından öğrencilerin ders ortamından uzaklaştığı, motivasyon güçlüğü yaşadığı ve istenmeyen davranışların ortaya çıktığı bir sınıf ortamına neden olur(Öztürk, 2005, s.163).

2.3.3.4.AİLE VE SOSYAL ÇEVREDEN KAYNAKLANAN NEDENLER

Topluma yeni katılan bireyin yetiştirilmesinde üç temel faktör rol oynamaktadır. Bunlar aile, okul ve çevresidir. Bunlar aile okul ve çevredir. Öğrenci toplumsal kimliği önce ailede sonra okulda öğrenir. Çevre ise hem aile hem de okulu etkileyen geniş bir alandır. Aile bizim nasıl bir insan olacağımızı, davranışlarımızın temelini oturduğu ve şekillendiği yerdir. Öğrenci sevmeyi, nefret etmeyi, korkmayı neleri yapıp yapmayacağını önce ailede öğrenir. Öğrencilerin aileden sonra birçok kişilik ve sosyal yönünün gelişmesini sağlayan yer okuldur. Çocuğun okuldaki başarısında okul kadar ailenin de etkisi vardır (Yiğit,2004,s.159).

Öğrenci aile ve sosyal çevresiyle sürekli etkileşim halindedir. Aile ve sosyal çevrenin kendine ait olan değerleri bireyde bir davranış kültürü oluşmasını sağlar. Özellikle geleneksel yapıdaki çevrenin dışına çıkmak dışlanmaya ve aşağılanmaya yol açar. Küçük yaş gruplarında ve geleneksel yapıda yetişmiş bireylerde, farklı davranış kalıplarıyla karşılaşıldığında onları yorumlama, doğru ve etkili olabileceklerini algılama

oldukça zayıf olduğundan o fikirlere uzlaşmaya varma yerine kendi fikirlerini kabul ettirme ön plana çıkar. Bu sınıf ortamında çatışmaya neden olur(Öztürk, 2005,s. 166).

Sınıfta en fazla karşılaşılan problemlerden biri bireyin aile ve sosyal çevresinden edindiği değerler ve davranış kalıplarının öğrenme ortamında kazandırılanlarla uyuşmaması ve çatışmasıdır. Bu durumda çocuk ikileme düşer ve nasıl davranacağına karar veremez. Eğer çocuğun okula uyumu sağlanamazsa, çocuğun duygusal yapısında ve öğrenme yaşantısında ciddi sorunlar gözlenebilir(Öztürk, 2005,s.166).

Anne babanın çocuklara farklı tepkileri okulda istenmeyen davranışlara neden olur. Anne baba ve çocuklu arasındaki zayıf ilişkiler, ayrılık, terk etme, boşanma aile bireylerinden birinin ölümü babanın işsiz olması ve ailede yaşanan ekonomik sıkıntılar, anne babanın istenmeyen davranışları, kardeşler arasındaki rekabet ve düşmanlıktır(Tertemiz, 2003, s75).

Ailenin içinde bulunduğu kültürel ve ekonomik durum, aile üyelerinin eğitim düzeyi, ailede çocuğa gösterilen ilgi anne-baba ve çocuk ilişkisinin niteliği gibi bir dizi etmen, çocuğun davranışlarının biçimlendirilmesinde önemli rol oynar. Aile çocuğun toplumlaşmasını olumlu ya da olumsuz yönde etkilemesi öğrencinin okuldaki davranışlarını da etkileyecektir. Öğrencinin aileden aldığı eğitim ve davranışlar sürekli öğrencinin gelişimi etkileyebileceği için okulla uyuşmadığında istenmeyen davranış olarak kendini gösterecektir(Yiğit, 2004, s.159).

Ailede moral değerlerin yaşanmasındaki nitelik, anne babanın ayrı yaşaması aile içinde geçimsizlik ekonomik ve sosyal sorunlar sonucu aşırı baskı ve kalıplı ve kısıtlayıcı tutumlar öğrencilerde istenmeyen davranışlar görülmesine neden olur(Ada, 2004, s.200).

2.4.İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN YÖNETİLMESİ

2.4.1.İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN YÖNETİMİNDE SORUN ÇÖZME STRATEJİLERİ

Derse ilginin sağlanması, sınıftaki sürenin etkili kullanımı, öğretim aktivitelerinin dikkatle yapılandırılması pek çok küçük davranış problemini ve pek çok ciddi problemi

önleyebilir. Zamanın işe vuruk olarak kullanılmaması (planlanmaması) öğrencilerin okulda sıkılmalarına ve huzursuzluk yapmalarına neden olur. Aktif olarak öğrencileri kuşatan öğrencilerin hepsine başarılı olma şansı sağlayan öğretici programlar öğrencilerde bazı kusurlu davranışları önleyebilir. Mamafî etkili dersler ve iyi sınıf yönetimi sadece uygunsuz davranışlarla ilgili veya bu davranışları önleme anlamına gelmez. Diğer yandan iyi yapılandırılmış dersler, sık ortaya çıkan davranış problemlerini de azaltır. Problemlerli davranışlar ortaya çıktığında ya da daha problem ortaya çıkmadan, öğretmenleri bu durumlarla ilgili bir stratejisi olmalıdır (Arı ve Saban, 1999, s.44).

Sorun çözme stratejisi, bir problem durumunun ortadan kaldırılmasına yönelik etkinliklerin tümünü kapsamaktadır. İstenmeyen davranışların yönetilmesinde, uygun bir strateji geliştirmek için, öncelikle ulaşılmaması hedeflenen durumun tanımlanması gerekir. Hedef belirlemede gerçekçi ve uygulanabilir bir yaklaşıma sahip olmak için ise, mevcut durumun ayrıntılı biçimde analiz edilmesi gerekir. Bu aşamada sorunlu davranışın hangi koşullarda oluştuğu ve ne tür sonuçlara yol açtığı gözlemlenerek raporlaştırılmalıdır (Aydın,2000, s.151).

2.4.1.1.SORUNU ANLAMAK

Davranışı anlamak, mevcut sorunların nedenlerini tanımlamanın ötesinde, gelecekte ortaya çıkabilecek olan istenmeyen davranışların kestirilmesi açısından da gereklidir. Herhangi bir davranışın sorun olarak nitelendirilmesi ise, bağlamsal değişkenlerin yanı sıra, öğretmenin meslek anlayışına da bağlıdır. Davranış sorunlarının anlaşılması için, öğretmenin hoşgörülü ve demokratik bir kişilik örüntüsüne sahip olması gerekir. Aksi halde öğrenciler, otokratik bir öğretmene karşı, cezalandırılma endişesinden dolayı, gerçek tepkilerini bastırmayı seçeceklerdir. Aynı şekilde aşırı serbest ve duyarsız bir öğretmen de, öğrencilerine davranış modeli oluşturamadığı için etkisiz olacaktır. Her iki durumda da, ortak olan özellik, davranışların gerçek nedenlerini anlama yeterliğinden yoksunluktur(Aydın,2000,s.148).

Sorunu anlama; sınıf içi değişkenleri kontrol etmek ve yönlendirmek amacıyla, öğrencilerle paylaşılan bir etkileşim sürecidir. Bu bağlamda öğretmen, özellikle istenmeyen davranışların nedenleri üzerine yoğunlaşmalıdır(Aydın,2000,s.149).

2.4.2.İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN ORTAYA ÇIKMASINI ENGELLEME

Çağdaş sınıf yönetiminde en fazla dikkate alınan özellikler problemin ortaya çıkmadan belirlenmesi ve önleyici tedbirlerin alınmasıdır. En azından bu problemlerli davranışları önlemese dahi, bu davranışların ortaya çıkma miktarını, yansıma genişliğini en aza indirmek ve en kısa sürede ortaya çıkan problem davranışlarını önleme çabası içine girmek gerekir(Öztürk, 2005,s.174–175).

Önleyici yöntemler; öğretmenlerin istenmeyen davranışlar meydana gelmeden önce aldıkları tedbirlerdir. Öğrencilerin sınıf etkinlikleriyle uğraşlarını sağlamak için öğretmenlerin yaptığı her hareket istenmeyen davranış önleyici tedbir olarak kabul edilir (Tertemiz, 2003,s.75).

Öğretmenin sınıftaki rolü; öğrencilerin istendik davranışlarında rehberlik, yardımcı olmak, öğrenmeyi kolaylaştırmak ve sınıfta istenmeyen davranışların oluşmasını engellemektir (Korkmaz, 2004, s.180).

2.4.2.1.PLANLI ÇALIŞMA

Öğretmen sınıfa girmeden önce, derse iyi bir hazırlık yaparak sınıfta oluşabilecek istenmeyen davranışları engelleyebilir. Öğretmenin amaçlarını açık bir biçimde ortaya koyması, sınıftaki zamanı nasıl kullanacağını bilmesi sınıf yönetimini becerisini yansıtmaktadır(Korkmaz, 2004, s.174).

Sınıfta yapılacak planlama ile sınıfta oluşabilecek karmaşıklık önlenir ve öğretmenin sınıftaki zamanını etkili kullanılabilir. Planlı çalışmada ihtiyaç duyulan materyaller zamanında sağlanır, öğrencilerin neyi, nasıl, ne zaman yapacakları belli olur. Öğretmenin ders araç gereçlerinin hazırlanması, giriş-çıkış zamanını ayarlanması, yoklama yapma, dersin işleyişini iyi planlandığında istenmeyen davranışın görülmesi azalacaktır (Tertemiz, 2003, s.76).

2.4.2.2.SINIFA HÂKİMİYET

Sınıf hakimiyeti, öğretmenin sınıfın bütünüyle ilgilenmesi, sınıfta olan tüm olayların farkında olması ve gerekli gördüğü müdahaleleri zamanında ve etkin bir şekilde

uygulaması anlamında düşünülebilir. Burada hâkimiyet kavramı ilk bakışta baskıcı bir yöntemi çağrıştırabilir ancak gerçekte sınıf atmosferini olumlu tutarak, demokratik yapıyı zedelemeyen problemlere müdahalede etkinlik anlamındadır. Bunu gerçekleştirirken öğretmenin sahip olması gereken iki temel özellik; psikolojik ve akademik olarak kendine güvendir(Öztürk, 2005, s.175).

Sınıf hâkimiyetini etkili bir şekilde sağlayabilmede; sınıfı bütün olarak gözleme, konulan kuralları etkin bir şekilde uygulama problemleri ve problemin kaynaklarını belirleme önemle dikkate alınması gereken etkinlikler olarak görülebilir (Öztürk, 2005,s.176).

Öğretmenin sınıfta neler olduğunu bilmesi, istenmeyen davranışı önlemek için oldukça önemlidir. Öğretmen yardıma ihtiyaç olan öğrencileri fark edip onlara yardım eder, öğrenci davranışlarını yapıcı şeylere yönlendirip istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını engeller. Öğretmen öğrencileri kontrol ettiğinde aynı zamanda öğrencilerin ilerleyişini de takip edebilir (Tertemiz,2003,s.77).

2.4.2.3.SINIFI ETKİN ŞEKİLDE İZLEME

Sınıf yönetiminde etkili olan öğretmenler sınıflarını sürekli olarak izlerler sınıftaki her bir öğrencinin ne ile meşgul olduğunu farkındadırlar. Bir öğretmen sınıftaki her bir öğrencinin ne ile ilgilendiğini; kendi hızını, öğrencilerin anlama düzeyini, öğrenci davranışlarını görünürdeki ve arka planındaki özelliklerini gözlemek ve tahmin etmek durumundadır. Öğretmenin sınıfta meydana gelen olayların bütününe farkında olduğunu öğrencilere hissettirmesinde fayda vardır. Öğretmenin dikkatli bir gözlemci olduğunun bilinmesi olumsuz bir davranış gösterme eğiliminde olan öğrencinin rahat hareket etmesini engeller(Öztürk, 2005,s.176).

Öğretmen öğrencilerin bireysel farklılıklardan kaynaklanan öğrenme hızlarına göre sınıfta meşguliyetlerini sağlamalıdır. Çünkü bir kısım öğrencilerin etkinliklerini hızlı yaparken, bir kısmı yavaş yapabilir. Etkinliği bitiren öğrencinin etkinliği değiştirebilir, zorlanan öğrenciye yardımcı olunabilir(Korkmaz,2004, s.174).

2.4.2.4.KONULAN KURALLARI ETKİN BİR ŞEKİLDE UYGULAMA

Sınıf içinde istenmeyen davranışları önleyici en önemli tedbir kurallar oluşturmaktır. Öğrenciler kurallara ihtiyaç duyarlar, kendilerinden neyin ve neden beklendiğini bilmek isterler(Tertemiz,2003,s.77).

Öğretim döneminin başında sınıfta uyulması gereken kurallar belirlenmiştir. Öğretmenin görevi o kurallara uyulmasını sağlamaktır. Kuralları uygulamada öğretmenin kararlılığı önemlidir. Kararlı olarak uygulanan kurallara öğrencilerin uyumu daha fazladır. Kuralların uygulanmadığı durumlarda ise öğrencilerin istenmeyen davranışlara yönelmesi daha fazla olur (Öztürk, 2005,s.177).

Öğrenci göstermesi istenilen davranışlar konusunda öğretmenin tutarlı olduğunu bilirse öğretmenin iyi disiplin sağlama şansı daha fazla olur. Öğretmen kendi koyduğu kurallar bozulduğu zaman aynı tepkiyi veriyor ve tutarlı davranıyorsa istenmeyen davranışın ortaya çıkması en aza indirecektir(Tertemiz,2003,s.77).

2.4.2.5.PROBLEMLİ ÖĞRENCİLER VE PROBLEMİN KAYNAKLARINI BELİRLEME

Problemlili öğrenciler ve kaynaklarını belirlemede izlenebilecek bir yol, öğrencinin genel anlamda birçok davranışı göstermede problem yaşayıp yaşamadığıdır. Çünkü bazı öğrenciler derse geç gelme, sınıfta arkadaşlarını rahatsız etme, sınıf faaliyetlerine katılmama, öğretmene karşı saygısız ve olumsuz davranışlarda bulunma, dersin yönünü istenmeyen noktalara çekmeye çalışma, okulun veya arkadaşlarının malına zarar verme vb. gibi birçok davranışı gösterebilir. Aynı zamanda bu davranışları ne sıklıkla gösterdiği de önemlidir. Sıklıkla veya sürekli olarak gösterilen istenmeyen davranışların kaynağını mutlaka araştırmalı ve bu tür problemlerin çözümünde kaynaktaki olumsuzlukların üzerinde ciddiyetle durulmalıdır. Problemlerin kaynaklarını belirlemeden, istenmeyen davranışın üzerine gitmek bir sonuç getirmez (Öztürk, 2005,s.178).

2.4.2.6.ÖĞRENCİLERLE İLETİŞİM

Öğretmenle öğrenci arasındaki iletişim zayıflığı istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına kaynaklık eder. Öğrenci rolünün sadece sınıfta sessiz olarak oturma ve

öğretmeni dikkatle dinleme olarak belirlendiği ve öğrencinin bir iletişim ögesi olarak alınmadığı ve tek yönlü iletişim esas alındığı sınıflarda, öğrencinin dikkat süresi ve motivasyonu düşer, sıkılganlık artar kendine güven zayıflar ve bunun sonucu olarak da istenmeyen davranışların görülme olasılığı artar (Öztürk, 2005,s.179).

2.4.2.7.ÖĞRENCİLERE EŞİT DAVRANMA

Öğrenciler arasında ayırım yapıldığı öğrencilere eşit davranılmadığı sınıflarda problem kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Düşük beklentili olan bireyleri sınıf dışına atarak, onların büyük çoğunlukla istenmeyen davranışlar göstermesi öğretmen tarafında sağlanmaktadır. Öğrencileri istenmeyen davranış gösterdiğinde hakaret, azarlama veya benzer sert disiplin önlemleriyle cezalandırma yoluyla onları biraz daha problemin derinine itmektedir. Bu problemin önlenmesi için asıl yapılması gereken öğrencilere eşit davranılması ve eşit şans tanınmasıdır (Öztürk, 2005,s.180).

2.4.2.8.OLUMLU SINIF ORTAMI OLUŞTURMA

Pozitif enerjinin hakim olduğu, insanların sıkılmadan mutlu bir şekilde yaşadığı ortam “sıcak sınıf atmosferi” olarak adlandırılabilir. Sıcak sınıf ortamına sahip bir ortamda öğrencilerin hepsi faaliyetlere katılacak, öğrencilerin dikkatleri çoğunlukla öğrenme veya öğretmen tarafından düzenlenmiş sınıf faaliyetlerinde üzerinde odaklaşacak ve olumsuz davranışlara yönelme daha az olacaktır (Öztürk, 2005, s.184).

Öğretmen sınıfta işbirlikçi ve birlikte öğrenmeye yönelik ortam oluşturmuşsa öğrenciler başarıya grupla işbirliği içinde ulaşacak, birlikte başarılı olmayı öğrendiklerinde birbiriyle daha olumlu ilişkiler kuracak ve istedik davranışlar göstereceklerdir (Korkmaz,2004 s.176).

2.4.2.9.SINIFIN FİZİKSEL DÜZENLEMESİ

Sınıfın fiziksel ortamı istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Sınıftaki ısı ve ışık durumu öğrencilerin öğrenmelerinde etkili olmaktadır. Sınıfta kullanılan araç ve gereçlerinin, kaynak kitaplarının öğrenciler tarafında kullanılırken birbirini rahatsız etmeyecek şekilde düzenlenmesi sınıfta istenmeyen davranışların oluşmasına karşı bir önlemdir(Korkmaz,2004,s 174).

2.4.2.10.SINIFTA BULUNDUĞU YERİ BELİRLEME

Özellikle kalabalık sınıflarda olumsuz davranışlar sergileme arzusu içinde bulunan bireyler, arka sıralara veya merkezden uzak noktalara oturma eğilimindedirler. Bunun amacı, öğretmen gözetiminden uzaklaşmak ve kendine rahat bir hareket alanı sağlamaktır. Bütün öğrencilere yakın olmak ve anında etkili bir şekilde müdahale için, öğretmenin sınıf içinde hareketli olması önerilebilir. Öğretmen hareketliliği sayesinde sınıfın her köşesindeki öğrenciye yakın olabilir ve onlarla iletişime geçebilir(Öztürk, 2005,s.177).

Öğretmenin sınıf yönetiminde etkili olabilmesi için sınıftaki öğrenme etkinliklerini öğrencilerin tümüne ulaşması ve onları gözlemlemesi gerekir. Öğretmen sınıfta bir anda bir öğrenci ya da grupla ilgilenirken, aynı zamanda sınıftaki diğer öğrencilerin ne yaptığının farkındadır. Öğretmen bu becerisi sayesinde, sınıfta olabilecek istenmeyen bir davranışa anında tepki vererek önleyebilir. Çünkü anında tepki verilmeyen istenmeyen davranışlar biriktiğinde öğretmenin birikmiş sorunları çözmesi zorlaşacaktır(Korkmaz, 2004,s.175).

2.4.2.11.ÖĞRENCİLERE SORUMLULUK VERME BİÇİMİ

Olumsuz davranışı sergileyen öğrenciye herhangi bir konuda sorumluluk verme de önleyici bir yöntem olarak kullanılabilir. Örneğin, arkadaşlarını rahatsız eden bir öğrenciye, ders sonunda bir özetleme yapmak üzere derste işlenen konunun ana hatlarını not almasının söylenmesi böyle bir etkinliktir (Erdoğan, 2001, 107).

Öğretmen öğrencilere sorumluluk vererek sınıfta olabilecek kargaşayı önlerken sınıfın düzenini sağlamasında kolaylaştırılabilir. Öğrencilerin sorumluluk alanı her hafta değiştirilerek, bir tür yer değiştirme yolu ile bütün öğrencilerin aynı sorumluluğu alması sağlanabilir. Örneğin; bazı öğrencilere tahta temizliği, bazı öğrencilere sınıftaki sıraları düzenlemesi, bazılarına özel etkinlik köşelerinin düzenlenmesi gibi farklı sorumluluklar verilmesi, hem öğretmenin zamanı verimli kullanmasını, hem de sınıfta oluşabilecek sorunların önleminde yardımcı olacaktır(Korkmaz,2004, s.174).

2.4.3.İSTENMEYEN DAVRANIŞLARA KARŞI EYLEMLER

Öğretmen, öğrencileri, uygun ve uygun olmayan davranışlar konusunda bilgilendirmelidir. Öğretmen olumsuz davranışların sonucunda gereken tepkiyi

göstermezse, öğrenciler bu davranışları devam ettirebilirler. Bu nedenle öğretmenlerin bu olumsuzlukları ortadan kaldıracak stratejileri bilmeleri ve karşılaştıkları duruma göre uygulama yoluna gitmelidirler(Ünal ve Ada,1999,s.110).

Öğretmenler tarafından sorun olan davranışa karşı gösterilen tepkilerin çoğu oldukça kısa ve sıradan bir gözlemci tarafından fark edilemeyecek türden kısa süreli tepkilerdir ve genellikle sözsüzdür. Bu tür tepkiler daha çok öğretmenin kesilmesini istemediği ve öğrencilerinin dikkatini derse odakladıkları durumlarda kullanılır.(Görmezden gelme, uyarma, fiziksel yakınlık, yeniden yönlendirmek vb)(Tertemiz,2003,s.80).

2.4.3.1.GÖRMEZDEN GELME

Görmezden gelme hatalı davranışın farkında olduğunu karşı tarafa esnek bir iletişim dili ile yansıtılma ustalığının anlatımıdır. Görmezden gelinecek davranışların ortak özelliği spontane olarak yapılmaları ve dikkatsizlik sonucu yapılmasıdır(Aydın,2000,s.157).

Öğretmenin istenmeyen davranış gösteren öğrencilerle ilgilenmemesi istendik davranışı gösterenlerle ilgilenmesi istenmeyen davranışın bırakılmasını sağlayabilir. Olumsuz davranışı görmezlikten gelmek ve sabırlı olmak, öğrencinin bu davranışının ona bir şey kazandırmadığını anlamasına yardımcı olacaktır (Ekşi,2004,s.323).

Görmezden gelinecek davranış süreklilik göstermeyen, o anda ortaya çıkan olumsuzluklarda kullanılabilir. Bu durumda öğretmen bir bakış ya da yüz ifadesi ile hatalı davranışları farkında olduğunu öğretmeyi hissettirir(Ünal ve Ada,1999,s.110).

Bu tür durumlarda öğretmen öğrenci ile hiçbir tepki göstermez. Dikkati öğrencinin hareketine çekmek için hiçbir şey yapmaz. Görmezden gelme daha çok şiddeti olmayan durumlar için kullanılır. Özellikle öğretim yılının ilk günlerinde daha iyi işlenmektedir. Bu yöntemle önerilen bir yolda öğretmenin uygunsuz davranan öğrenciyi göz ardı ederken sınıfın ilgisini diğer öğrenciler üzerine çekmesidir(Tertemiz,2003,s.81).

Ancak dikkatli kullanılmadığında görmezden gelme yönteminin ciddi sorunlara neden olmasında mümkündür. Örneğin önemli davranış bozukluklarını görmezden

gelmenin yeterli ve etkili olmayacağı açıktır. Aksine böyle bir tutum sorunun ağırlaşmasına yol açar(Aydın,2000,s.157)

2.4.3.2.TEPKİ

İlk günlerde öğrenciler öğretmenin yönetsel yeteneğini test etmek için olumsuz davranışlarda bulunabilirler. Böyle durumlarda öğretmen, olayı anladığını belirten yumuşak bir tepkiyi hemen göstermelidir (Erdoğan, 2001, s.105).

2.4.3.3.UYARMA

Ortaya çıkan davranışın düzeyine göre farklı şekillerde uygulanır. Bu göz teması kurmak, bir süre dersi kesip herkesin, susmasını beklemekten, sözlü uyarılara kadar çeşitli şekillerde ve düzeylerde uygulanabilir (Ünal ve Ada,1999,s.110).Hangi yaklaşımın benimseneceği, istenmeyen davranışın önem derecesine ve dersin akışının engelleme düzeyine bağlıdır. Bu konuda öğretmen öncelikle beden dilini kullanmalı, sonuç almaksızın koşullara göre farklı yaklaşımlar geliştirmelidir(Aydın,2000,s.157).Uyarma, sözel olmayan uyarma yollarını kullanma ve sözel uyarı yollarını kullanma şeklinde iki başlık altında incelenebilir.

2.4.3.3.1.SÖZEL OLMAYAN UYARMA YOLLARI

Göz Teması Kurma: Öğretmenin istenmeyen davranışı gösteren öğrenci ile göz teması sağlayarak öğrencinin yaptığı davranışın farkında olduğunu ve bu davranışı onaylamadığını göstermesidir. Göz teması sonucunda öğrencinin istenmeyen davranışı bırakması düşünülür. Bazı durumlarda, öğrencinin yaptığı istenmeyen davranışı yalnızca öğretmen fark etmiş olabilir ve sınıfın olayın farkına varmasını engellemek için yalnızca göz teması kullanır. Ara sıra öğretmenlerimiz o anda müdahale etmeden dersin sonunu bekleyerek öğrenci ile dersin sonunda konuşmayı tercih etmektedirler. Bu durum sakıncalıdır. Çünkü diğer öğrenciler sorunun farkına vardıklarında istenmeyen sonuçlar ve yorumlar çıkarabilirler. Örneğin öğretmen, bazı öğrencilerin istenmeyen davranışı göstermesine fırsat veriyor ya da bazı öğrencilerin sınıf içi sorunlarına karşı öğrencilerden çekindiğinden dolayı üzerlerine gitmiyor. Her iki durum da, öğretmenin sınıf içinde

sağlaması gereken güven ortamı ve her öğrenciye karşı yansız olma ilkesi açısından sakıncalıdır (Kaya, 2002, s.183;Korkmaz, 2004, s.182).

Sözsüz Uyarıcılar Kullanma: Öğrencinin dersin akışını bozmadan öğrencilere susması yönünde bakışları ile gönderdiği mesaj etkili olmazsa, işaret parmağı ağzına göstererek sus işareti yapmak gibi sözsüz uyarıcılar kullanılabilir(Aydın, 2003, s.157).Öğretmen istenmeyen davranışı karşı tepkisini başı ile yüz ifadeleri ile dokunarak ya da el işareti ile belirtebilir. Crusickshank ve diğerleri etkili öğretmenlerin dersteki zamanlarının % 95 'inde sözsüz yöntemlerle istenmeyen davranışları durdurduklarını belirtmişlerdir(Tertemiz, 2003, s.81).

Fiziksel Yakınlık: Öğretmen istenmeyen davranışı yapan öğrenciye yaklaşır, yakınlığın gücünü kullanır. Öğretmen konuyu sunarken, sorular sorarken, öğrenci sırasında çalışırken veya diğer etkinlikler sırasında meydana gelebilir(Tertemiz, 2003, s.81).

Dokunma: İstenmeyen davranışı durdurmak fiziksel yakınlıktan daha etkili bir aşamadır. Öğretmen dokunma yoluyla sözel olmayan iletişime ek olarak fiziksel bir mesaj göndermektedir. Gönderilen fiziksel mesaj kesinlikle sessiz bir mesaj olmalıdır. Dokunma bireye acı veren bir dokunma olmamalıdır. Dokunma omuz, kol, vb. bireyin rahatsız olmayacağı bir organına veya öğrenci masasına yavaşça eliyle temasta bulunma yoluyla olmalıdır. Bu yolla öğrencinin karşı tepki oluşturmaya gerek kalmayacak kuvvetli bir sözel olmayan mesaj gönderilmiş olacaktır (Öztürk, 2005, s.194).

Sessiz Kalma: İstenmeyen davranışların giderilmesinde kullanılan bir diğer sözel olmayan yol ise dersin akışı esnasında aniden öğretmenin susması ve sessiz kalmasıdır. Sessiz kalma eğer sınıfın birkaç noktasında istenmeyen davranış oluşuyorsa bunların hepsini önlemek kullanılması önerilir. Çünkü diğer sözel olmayan uyarı yöntemleri bu durumda pek etkili olmaz (Öztürk, 2005, s.194).

Doğru Davranışı Gösterme: Öğretmen sözlü uyarıyı yapmadan önce istenmeyen davranışı yapan öğrencinin yanına yaklaşır ve öğrencinin derse dönmesini sağlar(Korkmaz, 2004, s.183).Örneğin elindeki kalemle masayı karalayan öğrencinin elinden kalemi alıp sıranın üzerine koyma hareketi ile öğrencilerin takip edildiklerini gösteren etkin bir sinyal verebilir(Ekşi, 2004, s.323).

2.4.3.3.2.SÖZEL UYARICI YOLLARI KULLANMA

Dolaylı olarak kullanılan sözsüz uyarıların yetersiz olduğu durumlarda doğrudan müdahale yöntemi olarak sözlü uyarılar kullanılır. Sözlü olarak uyarıcı yeterince esnek ve alternatif davranış birimi gösterir nitelikte olmazsa beklenen sonuca ulaşamaz. Uyarıcıların sadece istenmeyen davranışa yönelik olmasına dikkat edilmelidir(Aydın, 2000, s.158).

Genel Sözlü Uyarı: Öğretmen istenmeyen davranışla karşılaştığında bu davranışı yapan öğrenciye birebir iletişimden çok duruma genel müdahale edebilir. Örneğin sağ köşe sol köşe arka taraf nasılsınız? Neler oluyor? Kendi arasında konuşmanızı duyuyorum gibi sınıfın tümüne istenmeyen davranışı onaylamadığını söyleyebilir(Korkmaz, 2004, s.182).

Soru Sorma: Sözlü uyarıların etkili olması için öğrencilere uyarıldıktan kısa bir süre sonra konu ile ilgili sorular yöneltilerek kursa katılmaları sağlanmalıdır. Öğretmenlerin bu tutumu aynı zamanda istenmeyen davranışları izlemekte kararlı olduğunu sınıfta göstermesi açısından yararlıdır(Aydın, 2000, s.159).

Öğretmen istenmeyen davranışı gösteren öğrenciye soru sorabilir. Bu sorular dersle ilgili olabileceği gibi o andaki öğrencinin sorunu ile de ilgili olabilir. Örneğin: "Niçin dersi dinlemiyorsunuz? Neden arkadaşlarınızla sürekli konuşuyorsunuz. Siz bu konu hakkında neler düşünüyorsunuz? Konuyla ilgili olarak sizinde görüşünüzü alabilir miyim?" Bu sorular duruma göre çoğaltılarak öğrenciye sorulur, öğretmen, öğrenciye konuyla ilgili soru sorarak, "Ben sizin sınıfta ne yaptığınızı biliyorum ve onaylamıyorum" iletisini vermek istemektedir. Bir başka yöntem ise; öğretmen, öğrencinin yaptığı eylemle ilgili soru sorarak istenmeyen davranıştan sınıfı haberdar edebilir. Böylece, öğrencinin yapmış olduğu davranışın yanlış olduğunu bütün sınıfın farkına varması sağlanarak tekrar edilmesi önlenmiş olur. Öğretmen sınıfa soru sorduğunda dersi dinlemeyen öğrenciye de siz ne düşünüyorsunuz diyerek, öğrencinin derse dikkat vermesini isteyebilir (Kaya, 2002, s.184;Korkmaz,2004,s.182)

İsimle Uyarma: İstenmeyen davranışı yapan öğrenciyi, yaptığı davranışı durdurması için öğretmenin öğrencinin ismini söyleyerek yaptığı davranışın kabul

edilemez olduğu ifade etmesidir(Korkmaz, 2004, s.182).Ahmet arkana dönme, Ali konuşma, Fatma arkadaşlarını rahatsız etme vb. gibi.

Sözel Azarlama ve Mesajlar Vermek: Sözel azarlama sınırlı sayıda ve orta şiddette davranış problemlerinin ortaya çıkmasını engellemektedir. İstenmeyen davranıştan hemen sonra yapıldığında daha etkilidir. Azarlanan öğrenci hemen arkasından istenilen biçimde davrandığı için pekiştirilmelidir. Azarlama pekiştirildikçe birlikte kullanılmalıdır. Sözel azarlamalar sınıflarda çok fazla kullanılmaktadır. White(1975) yaptığı çalışmada her düzeydeki sınıflarda öğretmenlerin her iki dakikada bir azarlama başvurduklarını bulmuştur. Öğretmeler sık sık öğrencilere dersi dinlemedikleri, sınıf kurallarına uymadıkları ya da sınıfın dışına taşan gürültüler yaptıkları vb. durumlarda bu yola başvurmaktadırlar(Tertemiz, 2003, s.82).

Eleştirmek: Öğretmen bazen istenmeyen davranışı doğrudan eleştirir. Bazen de pek istenilir olmamakla birlikte öğrenciyi eleştirir. Eleştiri öğretmenin kelimeleriyle, ses tonuyla, yüz ifadeleriyle veya diğer vücut dilleri kullanılarak ifade edilebilir (Tertemiz, 2003, s.83).

Vazgeç İfadeleri Kullanma: Bazen öğrencilere yalnızca kötü davranışlarını durdurmaları söylemek gerekir. Onu bir kenara koy ve buraya bak gibi. Vazgeç ifadeleri bazen dikkati doğru davranışa çeken sorular şeklinde olabilir. Bu tür ifadeler göz teması ile desteklenmelidir. Bu yöntemle öğretmen öğrenciyi arkadaşlarının önünde utandırmamalıdır. (Tertemiz, 2003, s.83).

2.4.3.4.FİZİKSEL MÜDAHALE

Düzeni bozan bir öğrenci istenmeyen davranışla uğraşma olasılığının daha az olacağı bir tarafa gönderilebilir. Problemlerle birlikte oturmuş çok sayıda öğrenciyi kapsıyorsa özellikle de sık kullanılan bir yöntemdir. Bazı öğrenciler sınıftan çıkarılır, koridorda bekletilir ya da idareye gönderilir(Tertemiz, 2003, s.82).

Öğretmenlerin istenmeyen davranışlarda bulunan öğrencinin bulunduğu yeri ve ortamı değiştirmesidir. Bazı öğretmenler bu durumlarda öğrenciyi dışarı çıkarmaktadırlar. Ancak öğrenciyi dışarı atmakla ödüllendirilmiş olabilir. İlk ve orta öğretimde öğrencinin

sınıftan dışarı çıkarılması yasaktır ve öğretmen bunu yaptığında idari soruşturma ile karşı karşıya kalabilir(Korkmaz, 2004, s.184).

2.4.3.5. ÖĞRENCİ İLE KONUŞMAK

Genellikle sınıf dışında kullanılmasına rağmen öğretmen öğrenciyle diğer öğrenciler çalışırken de sınıfta özel olarak konuşabilir. Konuşma sırasında öğretmen öğrenciden sorunu kendi açısından anlatmasını isteyebilir, basitçe sorunun ne olduğunu belirtmesini isteyebilir öğretmen öğrencinin sorumluluk olmasını isteyebilir(Tertemiz, 2003, s.84).

2.4.3.6.TEKRRARLAYAN İKAZLAR

Çoğu kez, sözel olmayan ikazlar, olumlu davranan öğrencilerin övülmesi, basit ikazlar küçük yanlış davranışları sona erdirmeye yeterli olabilir. Fakat bazen öğrenciler, özürlerini (mazeretlerini) bahane ederek veya kendilerin üstesinden gelemedikleri bir problemi öğretmene sorarak ve tartışarak öğretmenin bu sorunu nasıl çözeceğini test ederler. Eğer öğrenciler öğretmenin ne yapmak istediğini, düzenli ve üretici bir sınıf ortamı oluşturmak istediğini anarlarsa, öğrencilerin öğretmeni test etme süreci fazla zaman almaz. Öğrenciler bu basit uyanlara uymayı kabul etmezlerse, izlenecek yollardan birincisi öğrencinin ileri sürdüğü özrünü tartışmadan (kabul etmeyerek) uyarısını tekrarlamaktır (Arı ve Saban, 1999, s.47).

2.4.3.7.DİĞER ÖĞRENCİLERİ ÖVME

Çoğu zaman bir öğrencinin olumlu davranmasını övme, olumsuz davranan diğer öğrencinin davranışını değiştirmesine (düzeltmesine) yardımcı olabilir, örneğin; Filiz önündeki ödeviyle ilgilenmiyor, amaçsız bir şekilde etrafına bakmıyor, kıpırdanıp duruyor, öğretmen "çocuklar, pek çoğunuzu çalışırken görmekten mutlu oluyorum. Ayşe güzel bir ödev hazırlıyor. Alkim'in çalışması da çok iyi. İlkin ve Gonca fevkalade güzel çalışıyorlar diyebilir. Sonuçta Ayşe de ödeviyle ilgilenmek zorunda kalabilir. Ayşe, çalışmaya başlayınca öğretmen Ayşe'nin bu davranışını da hemen övmelidir (Arı ve Saban, 1999, s.46).

2.4.3.8. DİKKAT ÇEKME

Uyarılar etkisiz kaldığında,daha çok cezaya davranış bozuklukları için uygulanır.Bu amaçla öğretmen öncelikle sınıfta bir konuşma yaparak uyulması gereken kuralları hatırlatmalıdır.Dikkat çekme istenmeyen davranışların nedenini anlamak ve karşıt önlemler almak şeklinde iki aşamalı olarak planlanmalıdır.Öğretmen,öğrencilerin sorunlarını anlamak için sorular sorabilir..Öğretmen olumsuz davranış gösteren öğrencilerin,ayrıca doğrudan dikkatini çekmelidir.Bu stratejinin etkili olabilmesi için olumsuz davranışın ortaya çıktığı anda yapılması gerekir(Ünal ve Ada, 1999, s.111).

Dikkat çekmenin etkili bir davranış yönetim stratejisi olarak uygulanabilmesi için, davranışın ortaya çıktığı koşullar içinde ve anında yapılması gerekir. Çünkü zamanında davranışın yanlış olduğu konusunda dönüt alamayan öğrenci, onaylandığı, hoş görüldüğü yanılgısına kapılabilir. Dikkat çekme, okul yönetimi ve rehberlik servisi ile ilişki kurmadan önce yapılan en ciddi ve kapsamlı uygulamadır(Aydın, 2000, s.159).

2.4.3.9.REHBERLİK SERVİSİ VE AİLE İLE İLİŞKİ KURMA

Bazı davranış bozuklukları öğretmenin rehberlik seviyesi ve aile ile işbirliği yapması gerekir. Öğretmen aile ile görüşüp öğrencide görülen olumsuz davranışları bilmelerini sağlar. Alınacak ortak önlemlerle öğrenci davranışlarının olumlu yöne yönlendirilmesine çalışılır(Ünal ve Ada,1999, s.111).Okul içinde veya çevrede oluşan şiddet guruplarının neden olduğu yıkıcılık, madde bağımlılığı gibi ağır davranış problemlerinin çözümünden özellikle okul yönetimi sorumludur. Ayrıca devamsızlık, yalancılık, okuldan kaçma sosyal uyum güçlükleri, saldırganlık gibi istenmeyen davranışların yönetiminde öğretmen kurumsal destekten yararlanması gerekir. Bu amaçla öğretmen gözlediği davranış sorunlarını raporlaştırarak, okul yönetimine iletmeli ve bu kanalla rehberlik servisini bilgilendirmelidir(Aydın, 2000, s.161).

Öğretmen rehberlik servisiyle soruna çözüm ararken anne babayı bilgilendirerek ailelerin desteğini sağlamalıdır. Öğretmen rehberlik servisi ve ailelerin davranış yönetiminde dayanışma içinde hareket etmesi sorununun çözümünü kolaylaştırır(Aydın, 2000, s.161).

2.4.4.İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN YÖNETİMİNDE ÖDÜL VE CEZA YÖNTEMİ KULLANMAK

Ödül, istendik davranışları pekiştirmeye, ceza istenmeyen davranışları ortadan kaldırmaya yöneliktir. Ödül ve ceza sisteminin temel amacı, öğrenciye kendi davranışlarını yönetmek için gerekli olan duygusal ve düşünsel yeterliği kazandırmaktır. Gerçekte öğrenci, öğretmem tarafından olumlu veya olumsuz olarak değerlendirilen davranışlarına verilen pekiştireçlere göre, kendini denetleme yeterliği geliştirmektedir. Bu nedenle ödül ve ceza sisteminin, eğitsel amaçlara uygun bir anlayışla kullanılması gerekir Başka bir anlatımla, ödül ve ceza sistemi, öğrencinin davranışlarına yön veren bir referans kaynağı olarak yapılandırılmalı ve tutarlı bir bütünlük içinde uygulanmalıdır. Ödül, öğrencinin beğenilen bir davranışından dolayı haz duyması için verilen her tur pekiştireci kapsar. Örneğin gülümseme, dokunma, saçını okşama, sözle onaylama, sorumluluk verme gibi her tür övgü ödül olarak değerlendirilebilir. Ceza ise, istenenden yoksun bırakmayı tanımlayan her tür sınırlama ve yasaklamayı içerir. Dolayısıyla ceza, öğrencilerin istenmeyen davranışından üzüntü ve pişmanlık duymasını sağlayan yaptırımların anlatımıdır (Aydın, 2000, s.162).

Ödül ve cezanın; mutlaka bir amaca yönelik olması gerekir. Buna göre nedensiz ödül ve ceza verilemez. Ayrıca öğrenci hangi davranışlarının neden ve nasıl ödüllendirileceği veya cezalandırılacağı konusunda yeterli ön bilgilere sahip olmalıdır. Bu durum ödül ve cezanın amaçlı olmasını yanı sıra anlamlı olmasını da gerektirmektedir(Aydın, 2000, s.163).

2.4.4.1.CEZA

Ceza; öğretmenin, öğrencinin istenmeyen davranışına karşılık öğrenciyi hoşuna giden şeylerden alıkoyması ya da öğrencinin hoşuna gitmeyen işler yaptırmasıdır. Örneğin istenmeyen davranışta bulunan öğrenciyi teneffüse çıkarmama ya da ödevini yapmayan öğrenciye daha fazla ödev verilmesi hoşuna gitmeyen işlerdendir. Kısacası, ceza alan öğrenci, bazı haklarından, boş zamanından, sevdiği etkinliklerden vazgeçmek ya da notunu kaybetmek durumundadır(Korkmaz, 2004, s.184–185;Kaya, 2002, s.186).

Ceza; öğrenci davranışlarını yönlendirme sürecinde en fazla tartışılan ve kötüye kullanılan bir uygulamadır. Yasal, ahlaki ve psikolojik sonuçları ile de ceza eğitimleri endişelendirmektedir. Cezanın öğrenci davranışlarını değiştirme konusunda uzun sürede etkisiz olduğu bilinmekle birlikte davranışlar üzerindeki geçici etkisi, bazı eğitimcileri ceza kullanmaya yöneltmektedir(Yiğit, 2004, s.171).

Günümüzde bazı öğretmenler eğitimin amacına hizmet adına öğrendikleri bazı olumsuz tutum ve davranışları değiştirmek için cezaya başvurmaktadır. Öğrencilerinin yaptıkları hatalardan dolayı onları cezalandırmak, olumlu davranışlar kazanmalarına neden olabilecekleri düşünmektedirler(Samancı, 2002, s.29).

Öğretmenler; okul ve sınıf kurallarını öğretme, öğrencilere yapmış oldukları hataların karşılığını ödeterek bir daha hata yapmamaları sağlama, okul ve sınıfta disiplini sağlama, hayatta daha başarılı olmaları için disiplinli yetiştirme düşüncesi ve etkili bir öğretim ortamı oluşturma isteği gibi nedenlerden dolayı ceza yöntemine başvurmaktadır(Nelsen ve diğerleri akt. Samancı, 2002, s.30).

2.4.4.1.1.CEZA TÜRLERİ

Öğretmenler tarafından uygulanan cezalar maddi cezalar ve manevi cezalar olmak üzere iki başlık altında incelenebilir. Manevi cezalar; sevgi ve ilgiyi azaltmak, tenkit, uyarı ve kınama, azarlama ve hakaret gibi cezalar. Maddi cezalar; arzu ve istekleri yerine getirmemek ve fiziki cezadır.

Okulda öğretmenler tarafından öğrencilere hakaret ederek bağırma, dayak, idareciye şikâyet etme, sınıfta bırakma tehdidi, fiziksel ceza verme, sınıfın karşısında ayakta bekletme, aşağılama gibi cezaların verildiği görülmektedir (Samancı, 2002, s.30).

Sınıfta ortaya çıkan olumsuz davranışları durdurmak amacıyla yapılması gereken ilk tepkiler sözel olmayan, sözel ve durumu değiştirme tepkileridir. Ancak olumsuz davranışlar halen devam ediyorsa öğretmenin ceza vermesi düşünülebilir. Ceza vermeye karar verildiğinde dört tip ceza uygulanabilir. Bunlar; 1.Azarlama ve kınama, 2. Doğal sonuçlar, 3. Mantıksal sonuçlar, 4. Davranış cezasıdır. Öğrenciye hiçbir zaman fiziksel ve ağır ceza verilmemelidir(Erden, 2005, s.174–179).

Yapılan bir araştırma öğretmenlerin sınıfa olumsuz davranışlarından en önemlileri arasında fiziki cezaya başvurma ve öğrencilerle alaycı ifadelerle hakaret etme gelmektedir(Dilekmen,2001 s.34, akt. Samancı,2002,s.30).

Eğitimde ceza; öğrenmeye olumlu etkisi olmayan, sadece disiplini sağlamada kullanılan ve genelde son çare olarak kullanılabilir bir yöntemdir. Fiziksel ceza ise bir konuda düşünülebilecek en ağır cezalandırma biçimidir(Mahiroğlu ve Buluç, 2002, s.82).

Fiziksel ceza uygulanan çocukların kişiliğinin gelişmediği, öğretmenler ve otorite figürlerine karşı saygısının kaybolduğu, sınıf kontrolünü zorlaştırdığı ayrıca çocukta sosyal ve kendini kontrol becerilerinin azaldığı da sıkça görülen sonuçlardan bazılarıdır(Benetar, 2002, akt. Mahiroğlu ve Buluç, 2002, s.82).

Sevgiyi esirgemek; fiziksel ceza türlerinden olan dayak gibi çocuğu gelişmesinde olumsuz etkileri olabilmektedir. Aradaki fark cezanın fiziksel olmayıp psikolojik olmasıdır. Çocukla konuşmamak, yaptığı şeylerle ilgilenmemek, ihtiyaçları ile ilgilenmemek, çocuğu sevmediğini söylemek gibi örnekler sevgiyi esirgemeye örnek gösterilebilir. Çocukta sevgiyi esirgemeye yönelik davranışların tümü onda ilerdeki yaşamında normal olmayan bir takım kişilik özelliklerin yerleşmesine neden olabilmektedir (Koç ve İskender, 1995, s.38).

2.4.4.1.2.CEZANIN ETKİSİ

Çoğu zaman eğitimciler istenmeyen davranışların engellenmesinde ve istendik davranışların kazandırılması sürecinde cezanın etkisinin boyutunu tartışmaktadırlar. Kısa sürede cezanın etkili olduğu söylenebilir. Ceza bireyin yaşamında, ceza ile ilgisi olmayan istendik davranışların kazanılması engellemektedir. Cezanın ikinci bir etkisi model olma kişiliktir. Öğrenciler öğretmenin her hareketini model olarak alır. Cezanın üçüncü etkisi bağışıklık kazanmasından cezanın tekrarı birey üzerinde düzeltici etkisini kaybedebilir(Korkmaz, 2004, s.186). Öğrencilerin istenmeyen davranışları yaptıklarında aldıkları her cezanın etkisini bir öncekine göre azalması ve öğrencinin bunu bir ceza olarak algılamayıp, yaşamın bir parçası görmesidir (Korkmaz, 2004, s.187).

Ceza çok büyük özenle kullanılmalıdır. Neden cezalandırıldığının bilincinde olmayan bir öğrencinin davranışına yön verme yeterliği geliştirmesi beklenemez. Cezanın kişilik haklarını yok etmeye yönelik olarak kullanılması, öğrencinin ağır ruhsal travmalara uğramasına yol açmaktadır. Örneğin sürekli fiziksel olarak cezalandırılan ve küçük düşürülen öğrencilerde, öğrenilmiş çaresizlik, duyarsızlık, gerileme gibi nevrotik eğilimler gözlenmektedir. Her tür yergi ve engelleme, bir tür cezalandırmadır. Buna göre başarısız olma, sevilmeme, kabul görmeme, maddi ödüllerden yoksun kalma gibi, herhangi bir gereksinimin karşılanmadığı uygulamaların tamamı, öğrenciye elem verdiği oranda bir cezadır(Aydın, 2000, s.164).

Ceza ve eleştiri, bir davranışı yapmamayı öğretir. Örneğin ceza, okul fobisi oluşturabilir. Ancak karmaşık davranışları, eleştirel düşünmeyi, hayata olumlu bakmayı, insan sevgisini veya matematiği ceza ile öğretmeyiz. Ceza korku yaratabilir, geriletebilir ama geliştiremez. İşte bu yüzden ceza güçsüzdür (Dökmen, 2005, s.141).

Her ne kadar ceza; insanı olumsuz davranışlardan kurtarırsa da her zaman öğrenmeyi kolaylaştırmaz. Başarısızlığı nedeniyle çok sık ceza alan öğrencinin başarısı nedeniyle, ödüllendirilen öğrenci kadar öğrenemeyeceği unutulmamalıdır(Ünal ve Ada, 1999, s.111).

2.4.4.1.3.CEZANIN KULLANIMI

Öğretmenler istenmeyen davranışı düzeltme ve değiştirmede cezayı kullanmaktadırlar. Çünkü diğer yöntemler etkisiz kalmakta ya da yavaş çalışmaktadır (Korkmaz, 2004, s.185). Ceza; öğrenci üzerinde oldukça önemli olumsuzlukların ortaya çıkmasına neden olduğundan dikkatli kullanılmalıdır(Ünal ve Ada,1999, s.111).

Ceza vermek, diğer seçenekler ise yaramadığında en son başvurulacak çare olmalıdır. Ceza vermek iki şekilde uygulanabilir(Başar, 1999, s.143). a) İstenmeyeni vermek: Öğrenciyi istemediği bir görevin verilmesi şeklindedir. b) İstenenden mahrum bırakmak: Sınıfın ortak bir etkinliğinden mahrum bırakmak(dışlama), olumlu pekiştirecin bir süre ortadan kaldırılması, kısa süreli dışlamalar(erteleme) olmak üzere iki şekilde uygulanabilir.

Cezayı olumlu olumsuz yönden bir kuvvetlendirici olmaktan çok şöyle tanımlamak mümkündür. Bir durumdan olumlu bir pekiştirecin çıkarılması ya da olumsuz bir pekiştirecin eklenmesidir. Ceza tepkinin tekrar edilme ihtimalini zayıflatmakta, cezanın duygusal etkisi kaybolduktan sonra cezalanan tepkinin tekrar edilme ihtimali olabilmektedir. Eğer ceza çocuktaki yanlış davranışların tekrarı ihtimalini azaltıyorsa Skinner'e göre bunun üç nedeni olabilir. a) Cezanın bir takım duygusal tepkileri vardır. b) İkinci neden klasik şartlamayla açıklayabilir. Çocuk yasaklanmış bir davranışı yaptığı zaman daha önceden anne ve babadan gördüğü azara bağlı olarak geliştirdiği şartlı tepkiyi gösterebilir. c) Üçüncü neden ise; olumsuz pekiştirmedir. Azarlanan çocuk yasaklanan davranışı yapmayacak ve hoş olmayan azarlama kesilecek ve bunun yarattığı kokuda ortadan kalkabilecektir (Koç ve İskender, 1995, s.37).

Araştırmalarda ve öğretmenlerin uygulama deneyimlerinde eğitim sürecinde ceza yönteminin sınıfi kontrol etmede ve yönetmede olumlu etkileri olduğu görülmektedir.

Cezanın uygulanmasında şu ilkeler dikkate alınmalıdır:

- Cezaya olabildiğince az başvurmak; cezanın kullanma sıklığı etkisini azaltır.
- Cezanın nedenini açıklamak; öğrenci neden cezalandırıldığını bilmediği zaman yanlış yorumlamalara gidebilir.
- Öğrenciye alternatifler sunarak öğrencinin kazanması sağlanmalıdır.
- Eğer olanaklıysa; istenmeyen davranışı istendik davranış haline getirmek.
- Fiziksel cezayı kullanmaktan kaçınınız; dayak ile cezalandırmak suçtur.
- Sınırlı olduğumuz zaman cezaya başvurmayınız.
- İstenmeyen davranışın bitimini beklemeden hemen başında cezalandırmalıdır; eğer istenmeyen davranış tamamlandıktan sonra uygulamaya koyarsa cezanın istendik etkisini sağlaması zordur(Korkmaz, 2004, s.187).

2.4.4.1.4.CEZANIN KULLANILMASINDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN KONULAR

- Cezanın kullanımı hiçbir zaman rutin bir uygulamaya dönüşmemelidir.
- Öğrenciyi olumlu davranışa yönlendirecek bir süreç şeklinde işletilmelidir.

- Sadece olumsuz davranışları sürdürmede ısrar eden öğrencilere karşı kullanılmalıdır.
- Sadece önceden planlanan ve kasıtlı olarak yapılan, öğrenci tarafından sürekli tekrarlanan davranışlara karşı uygulanmalıdır.
- Yalnızca övgü ve ödüllendirme uygulamalarında, yanıt vermeyen öğrencilere uygulanmalıdır.
- Öğrencinin istenmeyen davranışlarını düzeltmek için bütün yollar denedikten sonra uygulanmalıdır.
- Hiçbir zaman öğrencide duygusal ve psikolojik bozukluklara yol açacak şiddette olmamalıdır (Yiğit, 2005, s. 207).

2.4.4.1.5.CEZA VERMENİN YARARLARI

- Etkili bir ceza, öğrenciyi olumsuz davranışları yapmaktan alıkoyabilir.
- Ceza istenmeyen davranışların sonunda oluşan zararın giderilmesi veya kayıpların karşılanmasına hizmet eder.
- Ceza, ödül ile birlikte dengeli bir biçimde kullanıldığında, istenmeyen davranışlar üzerinde sosyal kontrol sağlar.
- Ceza, özellikle bilerek yapılan olumsuz davranışların yerleşmesini engellemek açısından yararlıdır.
- Akılcı ve tutarlı bir ceza sistemi, öğrencilerin adalet ve güven duygularını geliştirir. Ayrıca sınıf içi uyumun yanı sıra, öğrencinin sosyal ilişki kurma becerisini de, olumlu yönde etkiler (Aydın,2000,s.165).

2.4.4.1.5.CEZA VERMENİN SAKINCALARI

Aydın'a göre ceza vermenin sakıncaları;

- Suça uygun olmayan ceza verme, öğrencide kalıcı davranış bozuklukları oluşmasına neden olur.
- Ceza, öğrencilerde korku ve endişe yarattığı için, sınıfta kaygıyı artırır ve öğrenmeyi güçleştirir.

- Sürekli cezalandırma, öğrencilerde genel bir kayıtsızlık ve bağışıklık durumu yaratabilir.
- Ağır cezalar, öğrencide öfke, nefret gibi olumsuz duyguların yerleşmesine neden olabilir.
- Ceza veren kişi için de, duygusal olarak zarar verici, incitici bir durumdur.
- Genellikle ceza verilirken, olumsuz duyguların baskısı nedeniyle amaçlarla araçlar yer değiştirmektedir.
- Sürekli cezalandırma, öğrencinin olumlu bir benlik algısı ve özdenetim yeterliği geliştirmesini güçleştirir.
- Ceza sadece verilen öğrenciyi değil, bazen sınıfın tamamını olumsuz yönde etkileyebilir (Aydın, 2000, s.166).

Celep' e göre ceza vermenin sakıncaları;

- Birincisi ve en önemlisi, gelecekteki davranış sorunlarını önlemede kullanılacak alternatif davranış yöntemleri öğrenciye öğretilmez. Eğitsel kurumlar olan okulların, bir sorunla karşılaşılacak bir çocuğu cezalandırması çelişkili bir durumdur.
- Okul ortamındaki cezalandırma, öğrenci öğrenmesini engellemektedir. Cezalandırıcı olan öğretmenlerin, daha çok sinirli oldukları, okuldaki davranış sorunlarıyla daha çok karşılaştıkları saptanmıştır
- Cezalandırma, öğrencide davranış değişikliğini sağlamada etkin bir yaklaşım değildir. Cezalandırma, ağırlıklı yaklaşımlar öğretimde yetersizliği ortaya koymaktadır.
- Cezalandırma, öğrencinin davranışının sorumluluğunu kabul etmesinden çok, suç işlemesine yol açmaktadır (Celep, 2000, s.189).

2.4.4.2.ÖDÜL(PEKİŞTEÇ)

Yapılan bir davranışın sonucunda hoş giden bir durumun yaratılmasıdır. Davranışçı ve sosyal öğrenme modelleri pekiştirmeyi öğrenmeye rehberlik etmede ve öğrenmede motivasyonu sağlamada temel öğe olarak kabul ederler(Öztürk, 2005, s.185).

Genel olarak öğretmenin, öğrencilerin sınıfta istenen davranışı yaptığında göstermiş olduğu olumlu tepkiye pekiştireç denilmektedir. Pekiştireç ortama ve duruma göre oldukça farklılık göstermektedir. Bazı durumlarda öğretmenin yalnızca gülümsemesi, başını sallayarak onaylaması ya da sözlü olarak "Aferin, çok güzel" gibi ifadeler kullanması, iyi bir pekiştireç olarak görülebilir. Bazı durumlarda notla ya da kitap, kalem gibi somut şeylerle öğrencinin gösterdiği istendik davranışın kalıcılığı ve sürekliliği sağlanmış olur. Öğrenciye pekiştireç doğrudan verilebileceği gibi dolaylı olarak da verilebilir Örneğin: Ahmet çık tahtaya, arkadaşlarına göster. Bu örnekte, Ahmet arkadaşlarına doğru davranışı gösterdiği için öğretmenden dolaylı pekiştireç almıştır. Arkadaşları için ise iyi bir modeldir (Kaya, 2002, s. 180; Korkmaz, 2004,s.178).

Öğretim sürecinin tüm aşamalarında, öğrencilerin yeni bilgi, beceri ve tutum kazanmalarında, kazanılan davranışların kalıcılığının sağlanmasında ödül ve pekiştireç önemli rol oynar. Sınıfta öğrencilerin sergiledikleri bir davranışa öğretmenin verdiği tepki ve bu tepkinin öğrenci üzerindeki etkisi çok önemlidir. Öğretmenin tepkisi öğrenciyi rahatlatır ve mutluluk verirse davranışın yinelenmesi beklenir. Öğretmenler pekiştirmeyi kullanarak öğrenci davranışlarını biçimlendirebilirler (Erden, 2005, s.161).

Eğitimde ödüllendirme, istenilen davranışı oluşturma, özendirme ve teşvik etmeyi ifade etmektedir. Ödüllendirme dengeli, düzenli ve objektif olarak yapılmalı ve önceden belirlenen kurallara göre, adil ölçülerle yürütülmelidir. Ödül bir armağan veya rüşvet değildir. Öğrenciyi teşvik etmek, motive etmekte ve çalışmalarda başarılı olmasını sağlamak için ödül gerektiği yerde mutlaka kullanılmalıdır. Ödüller öğrencinin seviyesine göre verilmelidir (Ertuğrul, 2004, s.142).

2.4.4.2.1.ÖDÜL(PEKİŞTEÇ) ÇEŞİTLERİ

Övgü; övgü ayrıcalık tanıma ve maddi öğeler olarak sayılabilir. Yapılandırılmış davranış değiştirme programlarında övgü, istenen davranışı geliştirmede etkili bir şekilde kullanılabilir. Övgü özellikle öğretmenin dikkatini çekmek için hatalı davranan öğrenciler üzerinde oldukça etkilidir, övgü pekiştireci ile davranış değiştirme programlarında iyi bir başlangıç yapılabilir. Ancak, övgü yalnız başına etkili olmayabilir. Bu durumda övgü ile diğer pekiştireçleri birlikte kullanmak gerekir (Arı ve Saban, 1999, s.52–53).

Uygun davranışın ortaya çıkmasında kuvvetli etkisi olan ve uygulayıcılarca benimsenen pekiştireçler şöyle açıklanabilir (Küçükahmet, 2003, s.199-201).

Sosyal Pekiştireçler: Öğretmenler ve sınıf arkadaşlarıyla yapılan toplumsal etkileşim ve iletişimin öğrencilerin çoğunda güçlü pekiştirme etkisi gösterdiği bilinmektedir. Bu pekiştirme uygulandığında öğretmen bu ödülün neden verildiğini söylemek durumundadır. Gülümseme, sırtını ve basını okşama bu gruptaki pekiştireçlere örnek verilebilir.

Etkinlikle pekiştirme: Öğrencinin hoşlanarak katıldığı her etkinlik, öğrencinin yapmaktan çok da fazla hoşlanmadığı ya da istemediği bir etkinliği pekiştirmek için kullanılabilir. Buna Preamack ilkesi denir. Örneğin; bütün sabah öğrenciler derslerde sessiz olurlarsa, öğle arasından sonra ya da son derste sevdikleri bir filmi izleyebilirler.

Maddi Pekiştireçler: Oyuncak, sertifika, aileye yollanan küçük notlar, okul malzemeleri, öğrencilerde pekiştirme yapmak için kullanılabilir maddi pekiştireçlerdir. Bu pekiştireçler ancak, sosyal ve etkinlik pekiştireçlerinin gücünü yitirmeye başladığı zamanlarda onları güçlendirmek için kullanılmalıdır. Mutlaka toplumsal bir pekiştireçle birlikte uygulanmaları gerekir. Bu pekiştirme şeklinin uygun olmayan yanı maliyetlerinin pahalı oluşu yanında sık kullanıldığında etkisinin çabuk geçmesidir.

Yiyecekle Pekiştirme: Bu pekiştireç yukarıda açıklanan pekiştireçler etkisiz kaldığında dikkate alınmalıdır. Kullanılacaksa mutlaka sosyal bir pekiştirme ile olmasına dikkat edilmelidir.

Olumsuz Pekiştireçler: Bu pekiştireç diğerlerine benzemez. Uygulanması farklılık gösterir. İstenilen davranış oluştuğunda ortamdaki çekilir. Örneğin; öğrenci çalışmadığı için öğretmen kaşlarını çatarak kızgın bir biçimde bakmaktadır. Öğrenci çalışmaya başlayınca, öğretmenin kaş çatması ve kızgın bakışı sona erer.

Pekiştireç Yerine Sembollerin Kullanılması: Sembol uygulanmasında, öğrenci uygun olan davranışı gösterdiğinde pekiştireç yerine onu simgeleyen bir sembolün verilmesi biçiminde uygulanır. Bu uygulama, bir grup öğrenci ya da tüm sınıfa rahatlıkla uygulanabilir. Öğrenciler, sembollerini toplarlar (yıldız, marka, sayı, pul gibi) ve onları

belirlenmiş olan sayıya ulaştıklarında karşılıkları olan pekiştirici türü ile daha sonra değiştirirler.

2.4.4.2.2.ÖDÜLÜN ETKİLİ KULLANIMI

Davranışla orantılı olmayan ölçsüz ödül veya ceza uygulamaları beklenen sonuçları vermez. Örneğin öğrencinin her tür davranışının ödüllendirilmesi, istenilen davranış için güdülenmesini güçleştirir. Ancak ödülün yanlış ve yersiz kullanılması, cezada olduğu kadar yıkıcı sonuçlara yol açmaz (Aydın, 2000, s.163).

Öğretmenin başta gelen görevlerinden birisi, sınıf ortamında uygun davranışları gösteren öğrencileri ödüllendirmektir. Etkili olabilmek için, pekiştiricinin istenilen davranış ortaya çıktıktan hemen sonra verilmesi gerekmektedir. Öğrenciye ödül, asla gelecek bir zaman dilimi içinde istenildiği gibi davranacağı sözünü verdiğinde uygulanmamalıdır. Çünkü bu ödülün davranışın oluşmasına etkisi hiç yoktur (Küçükahmet, 2003, s.199).

Ders süresince kazandırılması düşünülen davranışlar öğrenci tarafından gösterildiği zaman öğrenciyi ödüllendirme yoluyla, yapmış olduğu davranışın uygun olduğu ve bu davranışın yapılma sıklığını artırabileceği gösterilir. İstenilen davranış, diğer davranışlar arasından seçilerek ödüllendirildiği için seçilen davranışın yapılma sıklığı artabileceği gibi ödüllendirilmeyen davranışlar da söner. Ödüllendirilecek davranışlar çok iyi seçilmelidir. Çok fazla davranışı ödüllendirme, ödülün etkisini azaltabileceği gibi bütün ödüllendirilen davranışların aynı önem derecesinde algılanmasına yol açar ve davranışları seçmede önemli bir problem ortaya çıkabilir. Bundan dolayı ödülün etkisini artırmak için özellikle davranışları ödüllendirmek gerekir(Öztürk, 2005, s.186).

Övgü, pek çok öğrenci için güçlü bir motivasyon olabilir. Sınıfta yanlış davranışı azaltma yollarından birisi olumlu davranışı övme vurgulanmalıdır. Bu tutum, öğrencilerin "doğru olanı (örneğin sınıf kurallarına uyma) yapma" davranışlarını sürdürmelerine yardımcı olabilir. Kavramı biraz açarsak; burada anlatılmak istenen olumsuz davranışı vurgulamak yerine olumlu davranışı vurgulamaktır. Bir öğrenci ders esnasında çeşitli nedenlerle (bu nedenlerden birisi dikkat çekme ihtiyacı olabilir) sırasından izinsiz olarak ayrılarak başka bir öğrenciyle konuşmaya başlayabilir. Öğretmen, bu öğrenciyi ikaz etme yerine, öğrenci izin alarak yerinden kalkmak istediğinde, "izin alma" davranışının

övülmesi gerekir. Eğer söz konusu izinsiz sırasından ayrılma davranışını alışkanlık haline getirmişse bu öğrenci sırasında dersini yaparken öğretmen, öğrencinin bu davranışını çok beğendiğini söyleyebilir. Böylece olumlu davranış ödüllendirilmiş olur. Öğrenci olumlu davrandığı zaman da öğretmenin ilgisini çektiğini öğrenir. Bu öğrenme, öğrencide davranış değişikliğine neden olur. Bilindiği gibi, pekiştirilen (ödüllendirilen) davranış tekrarlanır (Arı ve Saban, 1999, s.46).

Hangi tür ödüller verileceği; öğrencinin özelliklerine yaşına, bulunduğu öğretim kademesine göre değişiklik gösterir. Uygun olmayan ödüllerin verilmesi, öğrencinin kendisiyle alay edildiği duygusuna kapatılmasına ve olumsuz yönde algılanmasına yol açar. Örneğin, ödevini istenilen nitelikte yapan lise öğrencisinin ödevinin üzerine yıldız konulması veya aferin ifadesinin kullanılması, o öğrenci için bir ödül yerine geçmez aksine öğrenci kendisiyle alay edildiği duygusuna kapılabilir (Öztürk,2005,s.186).

Ödülün miktarının fazla olması etkisinin fazla olmasını sağlama, hatta doyuma ulaştığından etkisini azaltabilir. Ödülün miktarını belirlemede öğrencinin ihtiyacı esas alınmalıdır. Üst öğretim kademelerinde sadece bir teşekkür veya tebrik yeterli iken alt kademelerde defterine yıldız koymak, arkadaşlarına göstermek ve aferin demek daha etkili olabilir(Öztürk,2005,s.186)

Ödüllendirilen davranışlar mutlaka tekrarlanır. Önemli olan çocuğun ödüllendirilecek davranışları düzenli olarak tekrarlaması değil, her tekrarladığında ödüllendirmesidir (Kaya, 2003, s. 189).

2.4.4.2.3.ÖDÜLÜN VERİRKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

- Çocuk küçükken, ona bazı şeyleri öğretirken, aferin gibi, şeker gibi dış ödüller verilebilir. Ancak çocuğun yaşı büyüdükçe, dış ödüllerin yerini iç ödüller almalıdır. Çocuk kendi davranışlarını değerlendirebilmelidir.
- Ödül, çocuğu ödül verene bağlı kılabilir. Çocuk kendi istediği veya gerekli olduğu için değil başkaları ödül verdiği için bazı şeyleri yapar.
- “Sınıfı geçersen sana şunu alırım” şeklindeki haberli ödüller, bir rüşvet sayılabilir. Böyle ödüle alışan çocuk, ödül olmadığında istenilen davranışlı yapmaz.

- Her ödül her aferin aynı zamanda bir eleştiri de içerir. “Bugün çok şıksın” mesajının altında, dünkü kıyafete ilişkin eleştiri bulunmaktadır.
- Okullarda, iş yerlerinde ödül, kişilerin motivasyonunu arttırabilir. Ancak dikkatli verilmezse bazı ödüller sorun da yaratabilir. Kurumlarda ödül verirken hem ödülü hak eden mağdur edilmemeli, hem de ödül alamayanlar mahzun edilmemelidir

Çocuk ödüle doydüğında veya ödülü kendi gayretiyle elde ettiğinde, hiç kimseyi dinlemez ve istenen davranışı yapmaz. Çünkü ödül, bizi yaptığımız işin doğruluğuna değil, karlı olduğuna inandırır (Dökmen, 2005, s. 145–146).

2.4.4.2.4.ÖDÜL VERMENİN YARARLARI

- Ödül, öğrencinin olumlu davranışları için isteklendirilmesi ve güdülenmesini kolaylaştırır.
- Ödül, öğrencinin öğrenilecek konuya, ilgi duyması ve moral motivasyonunu artırması açısından yararlıdır.
- Ödülle davranışların onaylanması, bireyin olumlu bir benlik algısı ve sağlıklı bir kişilik örüntüsü geliştirmesini kolaylaştırır.
- Ödül, sosyal kabul görme, bağlanma, kendini gerçekleştirme gibi gereksinimlerin doyurulması yoluyla, öğrencinin yaşama bakış açısını olumlu yönde etkiler (Aydın, 2000, s.165).

2.4.4.2.5.ÖDÜL VERMENİN SAKINCALARI

- Bazen ödül kazanmak, öğrencinin asıl amacı haline gelebilmektir.
- Ödül araç olarak değil de amaç olarak kullanılırsa, başarısızlık durumunda öğrenci endişe ve kaygı duymaktadır.
- Sürekli ve benzer şekillerde ödüllendirme, öğrencinin güdülenme düzeyinin giderek düşmesine neden olmaktadır (Aydın,2000,s.165).

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi açıklanacaktır. Araştırmada kullanılan model, evren ve örneklem, verilerin toplanması, verilerin analizi ile ilgili yapılan bütün çalışmalar değerlendirilecektir. Ayrıca araştırmada kullanılan istatistikî yöntemler açıklanmaktadır.

3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma için istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili yazılı kaynaklar taranmıştır. Bu yönüyle araştırma, belgesel tarama türünden bir çalışmadır. Diğer yandan ilköğretim okullarında istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisini araştırmak amacıyla bir anket hazırlanmıştır. Bu araştırmada, M.E.B.'na bağlı ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin görüşlerine başvurulmuştur. Bu yönü ile araştırma bilimsel bir nitelik kazanmıştır.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırma bir bağımsız evrenden oluşmakta ve bu evrenden alınmış bir bağımsız örneklem içermektedir. Bu araştırmanın evrenini; 2006 – 2007 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Pendik, Kartal ve Tuzla ilçelerindeki öğretmenler oluşturmaktadır. Bu araştırmanın örneklemini; M.E.B.'na bağlı, İstanbul ili Pendik, Kartal, Tuzla ilçesindeki ilköğretim okullarında görev yapan 250 öğretmen oluşturmaktadır.

3.3. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Araştırmanın veri kaynağını anketlerle toplanan veriler oluşturmaktadır. Anketler geliştirilmeden önce gerekli literatür taraması yapılarak, elde edilmek istenen bilgiler oluşturulmuş, uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda anketler hazırlanmıştır. Hazırlanan

anket önce örneklem grubunda olmayan 30 kişiye uygulanmış ve anlaşılabilirliği tespit edilmiştir. Uzman görüşü de alınarak gerekli düzenlemeler yapılmış ve ankete son hali verilmiştir. Veri toplama aracının geçerliliği ve güvenilirlik için ALPHA güvenilirlik katsayısı (reliability analysis) hesaplanmış ve $r = 0,91$ sonucu elde edilmiştir. Bu değer geçerlilik ve güvenilirlik için uygundur.

Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlere ait kişisel bilgileri içeren 8 adet soru bulunmaktadır. İkinci bölümde, öğretmenlerin ilköğretim okullarında istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisini araştırmak amacıyla 47 adet soru bulunmaktadır. Anketin ikinci bölümü dörtlü dereceleme ölçeği şeklinde düzenlenmiş olup, her sorunun karşısına cevap seçeneği olarak; 1= Hiç etkisi yok, 2= Az etkili 3=Etkili, 4=Çok etkili anlamını taşıyan derecelendirme ölçeği konulmuştur. Üçüncü bölüm ise öğretmenlerin konuyla ilgili eklemek istedikleri düşünceleri için ayrılmıştır.

Anket İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı 13 ilköğretim okulunda 250 öğretmene uygulanmıştır. Anket uygulaması için okul seçimi rast gele yapılmış ve okulda bulunan tüm öğretmenlere uygulanmaya gayret edilmiştir. Anket uygulaması yapılırken, okulda bulunan öğretmen sayısı kadar anket dağıtılmış ve anketteki ifadeler için de gerekli açıklamalar yapılmıştır. Öğretmenlere anketi cevaplamaları için de yeteri kadar süre verilmiştir.

3.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Deneklere uygulanan anketlerden elde edilen bilgiler kodlanarak bilgisayara yüklenmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS (Statistical Package For Social Sciences) istatistik programı kullanılmıştır.

Verilerin analizinde bilimsel istatistiklerden frekans (N), yüzde (%), ortalama (X), Standart sapma (ss), ortalamalar arası farkın anlamlılığını test etmek üzere t testi ve çoklu değişkenlerde $n > 30$ olduğu durumlarda anova analizi kullanılmıştır.

Cinsiyet ve cinsiyet ve hangi kademedeki çalışıldığı değişkenleri için t – testi çözümlenmesi yapılmıştır. Öğretmen yaşı, meslekte kıdem yılı, eğitim durumu, branş, derse

girme saati ve sınıfta kural açıklama ile ilgili grup değişkenleri arasında farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi kullanılmıştır.Yapılan analizler sonucunda farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için de tamamlayıcı hesaplardan Post – Hoc Scheffe testi yapılmış ve farklılıklar tespit edilmiştir. Elde edilen tüm hesaplamalar tablolara aktarılmış ve ayrı ayrı açıklanmıştır. Yapılan tüm istatistiksel çalışmalarda anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir.

Elde edilen verilerin kolay yorumlanabilmesi için ankette toplanan veriler 1 – 4 aralığında kodlanmış ve bilgisayara girilmiştir. Bu veriler bulgular bölümünde tablolar oluşturulmuş, tartışma bölümünde de bu bulgular yorumlanmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçeğe uygun olarak elde edilen görüşlerin aritmetik ortalamaları değerlendirilirken aşağıdaki aralıklar göz önünde bulundurulmuştur.

Verilen Ağırlık	Seçenekler	Sınırı
1	Hiç etkisi yok	1.00–1.74
2	Az etkili	1.75–2.49
3	Etkili	2.50–3.24
4	Çok etkili	3.25–4.00

IV. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmaya dahil edilen ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler hakkında erişilen bulgulara yer verilecektir.

Verilerin daha iyi anlaşılması için veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS istatistik programının yardımıyla, tablolar haline dönüştürülerek açıklamaları tabloların altına yapılmıştır.

4.1.ÖĞRETMEN DENEKLERE İLİŞKİN BULGULAR

4.1.1. Öğretmen Deneklerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular

Öğretmen deneklerin kişisel bilgileri, anketin birinci bölümünde yer alan 8 adet sorudan elde edilmiştir. Anketleri yanıtlayan öğretmen ve yöneticilerin profillerini çıkarmak için bu bölümde verilere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Tablo 01. Öğretmenler Deneklerin “ Cinsiyet ” Değişkenine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans (N)	Yüzde (%)
Bay	127	50,8
Bayan	123	49,2
Toplam	250	100,0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin 127'sini (% 50,8) erkek öğretmenlerden oluştuğu, 123'ünün (% 49,2) bayan öğretmenlerden oluştuğu görülmüştür.

Tablo 02. Öğretmenler Deneklerin “Yaş” Değişkenine Göre Dağılımı

Öğretmen Yaşı	Frekans (N)	Yüzde (%)
25 ve altı	13	5,2
26-30 arası	95	38,0
31-35 arası	56	22,4
36-40 arası	50	20,0
41 ve üzeri	36	14,4
Toplam	250	100,0

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerden 13’ünün (% 5,2) yaşının 25 ve altında, 95’inin (% 38) yaşının 26-30 arasında, 56’sının (% 22,4) yaşının 31-35 arasında, 50’ sinin (% 20) yaşının 36-40 arasında,36’sının (% 14,4) 41 ve üzeri olduğu görülmüştür.

Tablo 03. Öğretmenler Deneklerin “Meslekte Kıdem Yılı ” Değişkenine Göre Dağılımı

Meslekte Çalışma Süresi	Frekans (N)	Yüzde (%)
1 -5 yıl arası	55	22,0
6 -10 yılı arası	111	44,4
11 -15 yıl arası	42	16,8
16 -20 yıl arası	19	7,6
21 yıl ve üzeri	23	9,2
Toplam	250	100,0

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerden 55’inin (% 22) meslekte çalışma süresi (1 -5) yıl arasında, 111’inin (% 44,4) meslekte çalışma süresi (6 -10) yıl arasında, 42’sinin (% 16,8) meslekte çalışma süresi (11 -15) yıl arasında, 19’unun (% 7,6) meslekte çalışma süresi (16–20) yıl arasında 23’ünün (9,2) meslekte çalışma süresinin ise 21 yıl ve üzerinde olduğu görülmüştür.

Tablo 04. Öğretmenler Deneklerin “ Eğitim Durumu” Değişkenine Göre Dağılımı

Çalışma Süresi	Frekans (N)	Yüzde (%)
Öğretmen Okulu	4	1,6
Eğitim Yüksek Okulu	21	8,4
Eğitim Enstitüsü	8	3,2
Dört Yıllık Fakülte	203	81,2
Lisans Üstü	14	5,6
Toplam	250	100,0

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerden 4'ünün (% 1,6) Öğretmen Okulu mezunu, 21'inin (% 8,4) Eğitim Yüksek Okulu mezunu, 8'inin (% 3,2) Eğitim Enstitüsü mezunu, 203'ünün (81,2) Dört Yıllık Fakülte mezunu, 14'ünün (5,6) Lisans Üstü mezunu, olduğu görülmüştür.

Tablo 05. Öğretmenler Deneklerin “ Çalıştığı Kademe ” Değişkenine Göre Dağılımı

Görev Hangi Kademede Görev Yaptığı	Frekans (N)	Yüzde (%)
I. Kademe	151	60,4
II. Kademe	99	39,6
Toplam	250	100

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin 151'inin (% 60,4) I. Kademe, 99'unun (% 39,6) ise II. Kademede görev yaptığı görülmüştür.

Tablo 06. Öğretmenler Deneklerin “ Branş ” Değişkenine Göre Dağılımı

Çalışma Süresi	Frekans (N)	Yüzde (%)
Sınıf Öğretmeni	141	56,4
Türkçe	24	9,6
Matematik	11	4,4
Sosyal Bilgiler	14	5,6
Fen Bilgisi	11	4,4
Yabancı Dil	11	4,4
Beceri Grubu Dersleri	15	6,0
Diğer	23	9,2
Toplam	250	100,0

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerden 141'inin (% 56,4) Sınıf Öğretmeni, 24'ünün (% 9,6) Türkçe, 11'inin (% 4,4) Matematik, 14'ünün (%5,6) Sosyal Bilgiler, 11'inin (%4,4) Fen Bilgisi, 11'inin (% 4,4) Yabancı Dil, 15'inin (% 6) Beceri Grubu Dersleri (Resim-Müzik ve Beden Eğitimi), 23'ünün (% 9,2) Diğer branşlarda öğretmen olduğu görülmüştür.

Tablo 07. Öğretmenler Deneklerin “Haftalık Derse Girme Saati ” Değişkenine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans (N)	Yüzde (%)
18 saat ve altı	22	8,8
19-24 saat arası	42	16,8
25 saat ve üstü	186	74,4
Toplam	250	100,0

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin 22'inin (% 8,8) 18 saat ve altı, 42'sinin (% 16,8) 19–24 saat arası, 186'sının(74,4) 25 saat ve üstü derse giren öğretmenlerden oluştuğu görülmüştür.

Tablo 08. Öğretmenler Deneklerin “Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklama ” Değişkenine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans (N)	Yüzde (%)
Bütün Kuralları Açıklarım	190	76,0
Bazı Kuralları Açıklarım	58	23,2
Hiçbir Kural Açıklamam	2	0,8
Toplam	250	100,0

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin 190'ının (% 76) Bütün Kuralları Açıklarım diyen öğretmenlerden, 58'inin (% 23,2) Bazı Kuralları Açıklarım diyen öğretmenlerden, 2'sinin (% 0,8) Hiçbir Kural Açıklamam diyen öğretmenlerden oluştuğu görülmüştür.

4.1.2. Öğretmen Deneklerin, Bağımsız Değişkenlere Göre Bağımlı İfadelere Verdiği Cevaplara İlişkin Bulgular

4.1.2. 1. Öğretmenler Deneklerin “ Cinsiyet ” Değişkenine İlişkin Bulgular

Bu bölüm öğretmen deneklerin, “ cinsiyet ” değişkenine göre istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin görüş farklılıklarını içermektedir.

Tablo 9.Öğretmenler Deneklerin Cinsiyet Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenciyi Sınıfta Yok Sayarak Cezalandırırım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenciyi Sınıfta Yok Sayarak Cezalandırırım	N	X	Ss	T	Sd	P
Bay	127	1,94	0,97	-2,047	246,800	0,042
Bayan	123	2,20	1,01			

Tablo 9 incelendiğinde “istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi sınıfta yok sayarak cezalandırırım” ifadesine ilişkin cinsiyet farklılıklarına göre yapılan t- testi sonucuna göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir. Bulgulara göre bayan öğretmenler “istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi sınıfta yok sayarak cezalandırırım” değişkenine, bay öğretmenlere göre daha fazla katılmışlardır.

4.1.2.2. Öğretmenler Deneklerin “Çalıştığı İlköğretim Kademesi” Değişkenine İlişkin Bulgular

Bu bölüm öğretmen deneklerin, “çalıştığı ilköğretim kademesi ” değişkenine göre istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin görüş farklılıklarını içermektedir.

Tablo 10. Öğretmenler Deneklerin Çalıştığı İlköğretim Kademesi Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenciyi Teneffüse Çıkarmayarak Cezalandırırım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenciyi Teneffüse Çıkarmayarak Cezalandırırım	N	X	Ss	T	Sd	P
1. Kademe	151	2,19	0,87	3,286	245	0,001
2.Kademe	96	1,82	0,83			

Tablo 10 incelendiğinde “istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi teneffüse çıkarmayarak cezalandırırım” ifadesine ilişkin çalıştığı ilköğretim kademesi farklılıklarına göre yapılan t- testi sonucuna göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir. Bulgulara göre 1.kademe öğretmenleri “istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi teneffüse çıkarmayarak cezalandırırım” değişkenine, 2. kademe öğretmenlerine göre daha fazla katılmışlardır.

Tablo 11. Öğretmenler Deneklerin Çalıştığı İlköğretim Kademesi Değişkenine Göre “Sınıfta İstenmeyen Davranış Gösteren Arkadaşlarının Önünde Küçük Düşürerek Cezalandırırım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

Sınıfta İstenmeyen Davranış Gösteren Arkadaşlarının Önünde Küçük Düşürerek Cezalandırırım	N	X	Ss	T	Sd	P
1. Kademe	151	1,45	0,72	-2,258	179,445	0,025
2.Kademe	96	1,68	0,84			

Tablo 11 incelendiğinde “sınıfta istenmeyen davranış gösteren arkadaşlarının önünde küçük düşürerek cezalandırırım” ifadesine ilişkin çalıştığı ilköğretim kademesi farklılıklarına göre yapılan t- testi sonucuna göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir. Bulgulara göre 2.kademe öğretmenleri “sınıfta istenmeyen davranış gösteren arkadaşlarının önünde küçük düşürerek cezalandırırım” değişkenine, 1. kademe öğretmenlerine göre daha fazla katılmışlardır.

Tablo 12. Öğretmenler Deneklerin Çalıştığı İlköğretim Kademesi Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranışların Düzeltmesinde Öğrencileri İdareye Götürerek Cezalandırırım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

İstenmeyen Davranışların Düzeltmesinde Öğrencileri İdareye Götürerek Cezalandırırım	N	X	Ss	T	Sd	P
1. Kademe	151	1,89	0,86	-2,642	190,097	0,009
2.Kademe	96	2,20	0,93			

Tablo 12 incelendiğinde “istenmeyen davranışların düzeltilmesinde öğrencileri idareye götürerek cezalandırırım” ifadesine ilişkin çalıştığı ilköğretim kademesi farklılıklarına göre yapılan t- testi sonucuna göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir. Bulgulara göre 2.kademe öğretmenleri “istenmeyen davranışların düzeltilmesinde öğrencileri idareye götürerek cezalandırırım” değişkenine, 1. kademe öğretmenlerine göre daha fazla katılmışlardır.

Tablo 13. Öğretmenler Deneklerin Çalıştığı İlköğretim Kademesi Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrencilerin Yanlış Davranışlarını Daha Az Eleştiririm” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrencilerin Yanlış Davranışlarını Daha Az Eleştiririm	N	X	Ss	T	Sd	P
1. Kademe	151	2,72	0,96	2,915	245	0,004
2.Kademe	96	2,34	1,04			

Tablo 13 incelendiğinde “istenmeyen davranış gösteren öğrencilerin yanlış davranışlarını daha az eleştiririm” ifadesine ilişkin çalıştığı ilköğretim kademesi farklılıklarına göre yapılan t- testi sonucuna göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir. Bulgulara göre 1.kademe öğretmenleri “istenmeyen davranış gösteren öğrencilerin yanlış davranışlarını daha az eleştiririm” değişkenine, 2. kademe öğretmenlerine göre daha fazla katılmışlardır.

Tablo 14. Öğretmenler Deneklerin Çalıştığı İlköğretim Kademesi Değişkenine Göre “Başarısız Öğrencilerin En Küçük Olumlu Hareketlerini Anında Ödüllendirme Yoluna Giderim” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrencilerin Yanlış Davranışlarını Daha Az Eleştiririm	N	X	Ss	T	Sd	P
1. Kademe	151	3,37	0,80	2,759	245	0,006
2.Kademe	96	3,07	0,86			

Tablo 14 incelendiğinde “başarısız öğrencilerin en küçük olumlu hareketlerini anında ödüllendirme yoluna giderim” ifadesine ilişkin çalıştığı ilköğretim kademesi farklılıklarına göre yapılan t- testi sonucuna göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir. Bulgulara göre 1.kademe öğretmenleri “başarısız öğrencilerin en küçük olumlu hareketlerini anında ödüllendirme yoluna giderim” değişkenine, 2. kademe öğretmenlerine göre daha fazla katılmışlardır.

Tablo 15. Öğretmenler Deneklerin Çalıştığı İlköğretim Kademesi Değişkenine Göre “Sınıfta Uygun Davranış Gösteren Öğrencilere Kalem,Silgi,Defter,Hikaye Kitabı Gibi Öğrencinin İlgisini Çeken Hediyeler Veririm” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

Sınıfta Uygun Davranış Gösteren Öğrencilere,Kalem,Silgi,Defter,Hikaye Kitabı Gibi Öğrencinin İlgisini Çeken Hediyeler Veririm	N	X	Ss	T	Sd	P
1. Kademe	151	3,28	0,81	2,741	245	0,007
2.Kademe	96	2,97	0,90			

Tablo 15 incelendiğinde “sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem,silgi,defter,hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm” ifadesine ilişkin çalıştığı ilköğretim kademesi farklılıklarına göre yapılan t- testi sonucuna göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir. Bulgulara göre 1.kademe öğretmenleri “sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem,silgi,defter,hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm” değişkenine, 2. kademe öğretmenlerine göre daha fazla katılmışlardır.

Tablo 16. Öğretmenler Deneklerin Çalıştığı İlköğretim Kademesi Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenci Olumlu Davranış Gösterdiğinde Öğrenciyi Sınıfta Alkışlattırırım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrencilerin Yanlış Davranışlarını Daha Az Eleştiririm	N	X	Ss	T	Sd	P
1. Kademe	151	3,44	0,70	6,135	245	0,000
2.Kademe	96	2,78	0,98			

Tablo 16 incelendiğinde “istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciyi sınıfta alkışlattırırım” ifadesine ilişkin çalıştığı ilköğretim kademesi farklılıklarına göre yapılan t- testi sonucuna göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir. Bulgulara göre 1.kademe öğretmenleri “istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciyi sınıfta alkışlattırırım” değişkenine, 2. kademe öğretmenlerine göre daha fazla katılmışlardır.

4.1.2.3. Öğretmenler Deneklerin “Yaş” Değişkenine İlişkin Bulgular

Bu bölüm öğretmen deneklerin, “yaş” değişkenine göre istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin görüş farklılıklarını içermektedir.

Tablo 17. Öğretmenler Deneklerin Yaş Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenciyle Daha Az Göz Kontağı Kurarım Ve İlgilenmem” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Var.Kay.	Kar. Top.	Sd	Kar.Or.	F	P
21	25 ve altı	13	2,30	0,94	Gruplar Arası	11,822	4	2,95	3,091	,017
	26-30	95	1,89	0,97						
	31-35	56	2,16	0,86	Grup İçi	234,242	245	,95		
	36-40	50	2,00	0,96						
	41 ve üzeri	36	2,52	1,15	Toplam	246,064	249			
	Toplam	250	2,08	0,99						

Tablo 17 incelendiğinde öğretmenlerin “istenmeyen davranış gösteren öğrenciyle daha az göz kontağı kurarım ve ilgilenmem” ifadesinin öğretmenlerin kıdem durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla post hoc scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 17A’da verilmiştir.

Tablo 17A. Öğretmenler Deneklerin Yaş Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenciyle Daha Az Göz Kontakı Kurarım Ve İlgilenmem” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları

	Yaş (i)	Yaş (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
21	25 ve altı	26-30	0,41	0,28	0,72
		31-35	0,14	0,30	0,99
		36-40	0,30	0,30	0,90
		41 ve üzeri	-0,22	0,31	0,97
	26-30	25 ve altı	-0,41	0,28	0,72
		31-35	-0,26	0,16	0,62
		36-40	-0,10	0,17	0,98
		41 ve üzeri	-0,63*	0,19	0,03
	31-35	25 ve altı	-0,14	0,30	0,99
		26-30	0,26	0,16	0,62
		36-40	0,16	0,19	0,94
		41 ve üzeri	-0,36	0,20	0,54
	36-40	25 ve altı	-0,30	0,30	0,90
		26-30	0,10	0,17	0,98
		31-35	-0,16	0,19	0,94
		41 ve üzeri	-0,52	0,21	0,19
	41 ve üzeri	25 ve altı	0,22	0,31	0,97
		26-30	0,63*	0,19	0,03
		31-35	0,36	0,20	0,54
		36-40	0,52	0,21	0,19

Tablo 17A incelendiğinde öğretmenlerin “istenmeyen davranış gösteren öğrenciyle daha az göz kontağı kurarım ve ilgilenmem” ifadesinin öğretmenlerin yaş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans(ANOVA) analizi sonrası post – hoc scheffe testi sonucunda ;41 yaş ve üzeri olan öğretmen grubu bu ifadeye, 26-30 yaş arası olan öğretmen grubuna daha fazla katılmışlardır.Buna göre 41 yaş ve üzeri olan öğretmen grubu lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($P < 0,05$)

düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

4.1.2.4. Öğretmenler Deneklerin “Kıdem Yılı” Değişkenine İlişkin Bulgular

Bu bölüm öğretmen deneklerin, “kıdem yılı” değişkenine göre istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin görüş farklılıklarını içermektedir.

Tablo 18. Öğretmenler Deneklerin Kıdem Yılı Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenciye Söz Hakkı Verdiğimde Daha Az Düşünme Zamanı Veririm” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Var. Kaynağı	Kareler Top.	Sd	Kareler Ort.	F	P
20	0-5 yıl	55	1,78	0,89	Gruplar Arası	11,722	4	2,93	3,538	0,00
	6-10 yıl	111	1,71	0,87						
	11-15 yıl	42	2,30	0,84	Grup İçi	202,922	245	0,82		
	16-20 yıl	19	1,89	0,87						
	21 yıl ve üz.	23	2,00	1,20	Toplam	214,644	249			
	Toplam	250	1,86	0,92						

Tablo 18 incelendiğinde öğretmenlerin “istenmeyen davranış gösteren öğrenciye söz hakkı verdiğimde daha az düşünme zamanı veririm” ifadesinin öğretmenlerin kıdem durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla post hoc scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 18A’da verilmiştir.

Tablo 18A. Öğretmenler Deneklerin Kıdem Yılı Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenciye Söz Hakkı Verdiğimde Daha Az Düşünme Zamanı Veririm” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları

	Kıdem (i)	Kıdem (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
20	1 – 5	6 – 10	0,07	0,15	0,99
		11 – 15	-0,52	0,18	0,09
		16 – 20	-0,11	0,24	0,99
		21 yıl ve üzeri	-0,21	0,22	0,92
	6 – 10	1 – 5	-0,07	0,15	0,99
		11 – 15	-0,59*	0,16	0,01
		16 – 20	-0,18	0,22	0,95
		21 yıl ve üzeri	-0,28	0,20	0,75
	11 – 15	1 – 5	0,52	0,18	0,09
		6 - 10	0,59*	0,16	0,01
		16 – 20	0,41	0,25	0,60
		21 yıl ve üzeri	0,30	0,23	0,78
	16 – 20	1 – 5	0,11	0,24	0,99
		6 – 10	0,18	0,22	0,95
		11 – 15	-0,41	0,25	0,60
		21 yıl ve üzeri	-0,10	0,28	0,99
	21 yıl ve üzeri	1 – 5	0,21	0,22	0,92
		6 – 10	0,28	0,20	0,75
		11 – 15	-0,30	0,23	0,78
		16 – 20	0,10	0,28	0,99

Tablo 18A incelendiğinde öğretmenlerin “istenmeyen davranış gösteren öğrenciye söz hakkı verdiğimde daha az düşünme zamanı veririm” ifadesinin öğretmenlerin kıdem değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post hoc scheffe testi sonucunda ;11-15 yıl kıdemi olan öğretmen grubu bu ifadeye, öğretmenlerin 6-10 yıl kıdemi olan öğretmen grubuna daha fazla katılmışlardır.Buna göre 11-15 yıl kıdemi olan öğretmen grubu lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($P<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

4.1.2.5. Öğretmenler Deneklerin “Eğitim Durumları” Değişkenine İlişkin Bulgular

Bu bölüm öğretmen deneklerin, “eğitim durumları” değişkenine göre istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin görüş farklılıklarını içermektedir.

Tablo 19. Öğretmenlerin Eğitim Durumları Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenci Olumlu Davranış Gösterdiğinde Ödülü Kullanarak Öğrencinin Sınıfta Sosyal Kabul Görmesini Sağlarını” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kay.	Kar. Top.	Sd	Kar. Ort.	F	P
35	Öğretmen Okulu	4	3,75	0,50	Gruplar Arası	5,557	4	1,38	3,378	0,010
	EğitimYüksek Okulu	21	3,90	0,30						
	Eğitim Enstitüsü	8	3,12	0,99	Grup İçi	100,747	245	0,41		
	Dört Yıllık Fakülte	203	3,44	0,65						
	Lisans Üstü	14	3,35	0,63	Toplam	106,304	249			
	Toplam	250	3,47	0,65						

Tablo 19 incelendiğinde Öğretmenlerin “İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde ödülü kullanarak öğrencinin sınıfta sosyal kabul görmesini sağlarını” ifadesinin eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla post hoc scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 19A’da verilmiştir.

Tablo 19A. Öğretmenler Deneklerin Eğitim Durumları Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenci Olumlu Davranış Gösterdiğinde Ödülü Kullanarak Öğrencinin Sınıfta Sosyal Kabul Görmesini Sağlarım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları

	Eğitim Durumu (i)	Eğitim Durumu (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
35	Öğretmen Okulu	Eğitim Yüksek Okulu	-0,15	0,34	0,99
		Eğitim Enstitüsü	0,62	0,39	0,63
		Dört Yıllık Fakülte	0,30	0,32	0,92
		Lisans Üstü	0,39	0,36	0,88
	Eğitim Yüksek Okulu	Öğretmen Okulu	0,15	0,34	0,99
		Eğitim Enstitüsü	0,77	0,26	0,07
		Dört Yıllık Fakülte	0,46*	0,14	0,04
		Lisans Üstü	0,54	0,22	0,19
	Eğitim Enstitüsü	Öğretmen Okulu	-0,62	0,39	0,63
		Eğitim Yüksek Okulu	-0,77	0,26	0,07
		Dört Yıllık Fakülte	-0,31	0,23	0,75
		Lisans Üstü	-0,23	0,28	0,95
	Dört Yıllık Fakülte	Öğretmen Okulu	-0,30	0,32	0,92
		Eğitim Yüksek Okulu	-0,46*	0,14	0,04
		Eğitim Enstitüsü	0,31	0,23	0,75
		Lisans Üstü	0,08	0,17	0,99
	Lisans Üstü	Öğretmen Okulu	-0,39	0,36	0,88
		Eğitim Yüksek Okulu	-0,54	0,22	0,19
		Eğitim Enstitüsü	,023	0,28	0,95
		Dört Yıllık Fakülte	-0,08	0,17	0,99

Tablo 19A incelendiğinde öğretmenlerin “istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde ödülü kullanarak öğrencinin sınıfta sosyal kabul görmesini sağlarım” ifadesinin eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını

belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc scheffe testi sonucunda ; öğretmenlerin eğitim yüksek okulu mezunu olan öğretmen grubu bu ifadeye, öğretmenlerin dört yıllık fakülte mezunu olan gruba göre daha fazla katılmışlardır.buna göre öğretmenlerin eğitim yüksek okulu mezunu olan grup lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($P<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 20. Öğretmenler Deneklerin Eğitim Durumları Değişkenine Göre “Sınıfta Uygun Davranış Gösteren Öğrencilere Kalem,Silgi,Defter,Hikaye Kitabı Gibi Öğrencinin İlgisini Çeken Hediyeler Veririm” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

F , X , Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyans. Kaynağı	Kareler Top.	Sd	Kar. Ort.	F	P
36	Öğretmen Ok	4	3,50	1,00	Gruplar Arası	9,77	4	2,44	3,329	0,01
	Eğit.Yük. Ok.	21	3,42	0,87						
	Eğitim Enst.	8	3,00	0,75	Grup İçi	179,82	245	0,73		
	Dört Yıl. Fak.	203	3,18	0,85						
	Lisans Üstü	14	2,42	0,85	Toplam	189,60	249			
	Toplam	250	3,16	0,87						

Tablo 20 incelendiğinde öğretmenlerin “sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem, silgi, defter,hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm” ifadesinin eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p<0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla post hoc scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 20A’da verilmiştir.

Tablo 20A . Öğretmenler Deneklerin Eğitim Durumları Değişkenine Göre “Sınıfta Uygun Davranış Gösteren Öğrencilere Kalem,Silgi,Defter,Hikaye Kitabı Gibi Öğrencinin İlgisini Çeken Hediyeler Veririm” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları

	Eğitim Durumu (i)	Eğitim Durumu (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
36	Öğretmen Okulu	Eğitim Yüksek Okulu	0,07	0,46	1,00
		Eğitim Enstitüsü	0,50	0,52	0,92
		Dört Yıllık Fakülte	0,31	0,43	0,96
		Lisans Üstü	1,07	0,48	0,30
	Eğitim Yüksek Okulu	Öğretmen Okulu	-0,07	0,46	1,00
		Eğitim Enstitüsü	0,42	0,35	0,83
		Dört Yıllık Fakülte	0,24	0,19	0,81
		Lisans Üstü	1,00*	0,29	0,02
	Eğitim Enstitüsü	Öğretmen Okulu	-0,50	0,52	0,92
		Eğitim Yüksek Okulu	-0,42	0,35	0,83
		Dört Yıllık Fakülte	-0,18	0,30	0,98
		Lisans Üstü	0,57	0,37	0,68
	Dört Yıllık Fakülte	Öğretmen Okulu	-0,31	0,43	0,96
		Eğitim Yüksek Okulu	-0,24	0,19	0,81
		Eğitim Enstitüsü	0,18	0,30	0,98
		Lisans Üstü	0,75*	0,23	0,04
	Lisans Üstü	Öğretmen Okulu	-1,07	0,48	0,30
		Eğitim Yüksek Okulu	-1,00*	0,29	0,02
		Eğitim Enstitüsü	-0,57	0,37	0,68
		Dört Yıllık Fakülte	-0,75*	,023	0,04

Tablo 20A incelendiğinde öğretmenlerin “sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem,silgi,defter,hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm” ifadesinin eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (anova) analizi sonrası post – hoc scheffe testi sonucunda ; eğitim yüksek

okulu mezunu olan öğretmen grubu ile dört yıllık fakülte mezunu olan öğretmen grubu bu ifadeye, lisans üstü mezunu olan öğretmen grubuna göre daha fazla katılmışlardır. Bu sonuca göre öğretmenlerin eğitim yüksek okulu mezunu olan grup ile dört yıllık fakülte mezunu olan öğretmen grubu lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 21. Öğretmenler Deneklerin Eğitim Durumları Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenci Olumlu Davranış Gösterdiğinde Öğrenciye Sevgimi Gösteririm” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyans. Kaynağı	Kareler Top.	Sd	Kar. Ort.	F	P
40	Öğretmen Ok	4	3,25	0,95	Gruplar Arası	14,73	4	3,68	6,977	0,00
	Eğit. Yük. Ok.	21	3,85	0,35						
	Eğitim Enst.	8	2,37	1,30	Grup İçi	129,36	245	0,52		
	Dört Yıl. Fak.	203	3,34	0,71						
	Lisans Üstü	14	3,00	0,78	Toplam	144,10	24			
	Toplam	250	3,34	0,76						

Tablo 21 incelendiğinde öğretmenlerin “istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciye sevgimi gösteririm” ifadesinin eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla post hoc scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 21A’da verilmiştir.

Tablo 21A Öğretmenler Deneklerin Eğitim Durumları Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenci Olumlu Davranış Gösterdiğinde Öğrenciye Sevgimi Gösteririm” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları

	Eğitim Durumu (i)	Eğitim Durumu (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
40	Öğretmen Okulu	Eğtm Yük. Ok.	-0,60	0,39	0,67
		Eğitim Enst	0,87	0,44	0,42
		Dört Yıllık Fak	-0,09	0,36	0,99
		Lisans Üstü	0,25	0,41	0,98
	Eğitim Yüksek Okulu	Öğretmen Ok.	0,60	0,39	0,67
		Eğitim Enst	1,48*	0,30	0,00
		Dört Yıllık Fak	0,50	0,16	0,05
		Lisans Üstü	0,85*	0,25	0,02
	Eğitim Enstitüsü	Öğretmen Ok.	-0,87	0,44	0,42
		Eğtm Yük. Ok.	-1,48*	0,30	0,00
		Dört Yıllık Fak	-0,97*	0,26	0,00
		Lisans Üstü	-0,62	0,32	0,44
	Dört Yıllık Fakülte	Öğretmen Ok.	0,09	0,36	0,99
		Eğtm Yük. Ok.	-0,50	0,16	0,05
		Eğitim Enst	0,97*	0,26	0,00
		Lisans Üstü	0,34	0,20	0,55
	Lisans Üstü	Öğretmen Ok.	-0,25	0,41	0,98
		Eğtm Yük. Ok.	-0,85*	0,25	0,02
		Eğitim Enst	0,62	0,32	0,44
		Dört Yıllık Fak	-0,34	0,20	0,55

Tablo 21A incelendiğinde öğretmenlerin “istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciye sevgimi gösteririm” ifadesinin eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc scheffe testi sonucunda ;eğitim yüksek okulu mezunu olan öğretmen grubu bu ifadeye, eğitim enstitüsü mezunu olan öğretmen grubu ve lisans üstü mezunu olan öğretmen grubuna göre daha fazla katılmışlardır.Bu sonuca göre eğitim yüksek okulu mezunu olan öğretmen grubu lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur.Yine dört yıllık fakülte

mezunu olan öğretmen grubu bu ifadeye eğitim enstitüsü mezunu olan öğretmen grubuna göre daha fazla katılmışlardır. Bu sonuca göre dört yıllık fakülte mezunu olan öğretmen grubu lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

4.1.2.6. Öğretmenler Deneklerin “Branş” Değişkenine İlişkin Bulgular

Bu bölüm öğretmen deneklerin, “branş” değişkenine göre istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin görüş farklılıklarını içermektedir.

Tablo 22. Öğretmenler Deneklerin Branş Değişkenine Göre “Öğrenciler Derse Geç Gelmeyi Alışkanlık Haline Getirdiyse Sınıfa Almam” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyans. Kaynağı	Kareler Top.	Sd	Kar. Ort.	F	P
11	Sınıf Öğretmeni	141	2,12	,95	Gruplar Arası	17,860	7	2,55	2,711	0,010
	Türkçe	24	2,08	1,21						
	Matematik	11	2,63	0,80						
	Sosyal Bilgiler	14	1,92	0,91	Grup İçi	227,744	242	0,94		
	Fen Bilgisi	11	2,00	0,89						
	Yabancı Dil	11	3,27	0,78						
	Beceri Dersleri	15	2,00	0,84	Toplam	245,604	249			
	Diğer	23	2,17	1,02						
	Toplam	250	2,17	0,99						

Tablo 22 incelendiğinde öğretmenlerin “öğrenciler derse geç gelmeyi alışkanlık haline getirdiyse sınıfa almam” ifadesinin öğretmenlerin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla post hoc scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 22A’da verilmiştir.

Tablo 22A Öğretmenler Deneklerin Branş Değişkenine Göre “Öğrenciler Derse Geç Gelmeyi Alışkanlık Haline Getirdiyse Sınıfa Almam” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları

	Branş (i)	Branş (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	P
11	Sınıf Öğretmeni	Türkçe	0,03	0,21	1,00
		Matematik	-0,51	0,30	0,89
		Sosyal Bilgiler	0,19	0,27	0,99
		Fen Bilgisi	0,12	0,30	1,00
		Yabancı Dil	-1,15*	0,30	0,04
		Beceri Dersleri	0,12	0,26	1,00
		Diğer	-0,05	0,21	1,00
	Türkçe	Sınıf Öğretmeni	-0,03	0,21	1,00
		Matematik	-0,55	0,35	0,93
		Sosyal Bilgiler	0,15	0,32	1,00
		Fen Bilgisi	0,08	0,35	1,00
		Yabancı Dil	-1,18	0,35	0,13
		Beceri Dersleri	0,08	0,31	1,00
		Diğer	-0,09	0,28	1,00
	Matematik	Sınıf Öğretmeni	0,51	0,30	0,89
		Türkçe	0,55	0,35	0,93
		Sosyal Bilgiler	0,70	0,39	0,85
		Fen Bilgisi	0,63	0,41	0,93
		Yabancı Dil	-0,63	0,41	0,93
		Beceri Dersleri	0,63	0,38	0,90
		Diğer	0,46	0,35	0,97
	Sosyal Bilgiler	Sınıf Öğretmeni	-0,19	0,27	0,99
		Türkçe	-0,15	0,32	1,00
		Matematik	-0,70	0,39	0,85
		Fen Bilgisi	-0,07	0,39	1,00
		Yabancı Dil	-1,34	0,39	0,11
		Beceri Dersleri	-0,07	0,36	1,00
		Diğer	-0,24	0,32	0,99
	Fen Bilgisi	Sınıf Öğretmeni	-0,12	0,30	1,00
		Türkçe	-0,08	0,35	1,00
		Matematik	-0,63	0,41	0,93
		Sosyal Bilgiler	0,07	0,39	1,00
		Yabancı Dil	-1,27	0,41	0,22
		Beceri Dersleri	0,00	0,38	1,00
		Diğer	-0,17	0,35	1,00
	Yabancı Dil	Sınıf Öğretmeni	1,15*	0,30	0,04
		Türkçe	1,18	0,35	0,13
		Matematik	0,63	0,41	0,93
		Sosyal Bilgiler	1,34	0,39	0,11
		Fen Bilgisi	1,27	0,41	0,22
		Beceri Dersleri	1,27	0,38	0,14
		Diğer	1,09	0,35	0,22

	Beceri Dersleri	Sınıf Öğretmeni	-0,12	0,26	1,00
		Türkçe	-0,08	0,31	1,00
		Matematik	-0,63	0,38	0,90
		Sosyal Bilgiler	0,07	0,36	1,00
		Fen Bilgisi	0,00	0,38	1,00
		Yabancı Dil	-1,27	0,38	0,14
		Diğer	-0,17	0,32	1,00
	Diğer	Sınıf Öğretmeni	0,05	0,21	1,00
		Türkçe	0,09	0,28	1,00
		Matematik	-0,46	0,35	0,97
		Sosyal Bilgiler	0,24	0,32	0,99
		Fen Bilgisi	0,17	0,35	1,00
		Yabancı Dil	-1,09	0,35	0,22
		Beceri Dersleri	0,17	0,32	1,00

Tablo 22A incelendiğinde öğretmenlerin “öğrenciler derse geç gelmeyi alışkanlık haline getirdiyse sınıfa almam” ifadesinin öğretmenlerin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc scheffe testi sonucunda ; Yabancı Dil öğretmenleri bu ifadeye, Sınıf Öğretmenlerine göre daha fazla katılmışlardır.Buna göre Yabancı Dil öğretmenleri lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($P<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 23. Öğretmenler Deneklerin Branş Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Arada Bir Görüyorsam Görmezden Gelirim” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Vary.Kay	Kar.Tp.	Sd	Kar.O.	F	P
30	Sınıf Öğretmeni	141	2,82	0,87	Gruplar Arası	12,510	7	1,78	2,362	0,024
	Türkçe	24	2,79	0,88						
	Matematik	11	2,90	0,94						
	Sosyal Bilgiler	14	2,92	0,91	Grup İçi	183,090	242	0,75		
	Fen Bilgisi	11	2,09	0,83						
	Yabancı Dil	11	3,00	0,44						
	Beceri Ders.	15	2,60	0,91	Toplam	195,600	249			
	Diğer	23	3,30	0,87						
	Toplam	250	2,84	0,88						

Tablo 23 incelendiğinde öğretmenlerin “istenmeyen davranış arada bir görüyorsam görmezden gelirim” ifadesinin öğretmenlerin branş değişkenine göre hangi gruplar

arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla post hoc scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 23A’da verilmiştir.

Tablo 23A. Öğretmenler Deneklerin Branş Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Arada Bir Görüyorsam Görmezden Gelirim” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları

	Branş (i)	Branş (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$\square S/P \square \square$	P
30	Sınıf Öğretmeni	Türkçe	0,03	0,19	1,00
		Matematik	-0,07	0,27	1,00
		Sosyal Bilgiler	-0,09	0,24	1,00
		Fen Bilgisi	0,73	0,27	0,39
		Yabancı Dil	-0,17	0,27	1,00
		Beceri Dersleri	0,22	0,23	0,99
		Diğer	-0,47	0,19	0,55
	Türkçe	Sınıf Öğretmeni	-0,03	0,19	1,00
		Matematik	-0,11	0,31	1,00
		Sosyal Bilgiler	-0,13	0,29	1,00
		Fen Bilgisi	0,70	0,31	0,67
		Yabancı Dil	-0,20	0,31	1,00
		Beceri Dersleri	0,19	0,28	1,00
		Diğer	-0,51	0,25	0,77
	Matematik	Sınıf Öğretmeni	0,07	0,27	1,00
		Türkçe	0,11	0,31	1,00
		Sosyal Bilgiler	-0,01	0,35	1,00
		Fen Bilgisi	0,81	0,37	0,67
		Yabancı Dil	-0,09	0,37	1,00
		Beceri Dersleri	0,30	0,34	0,99
		Diğer	-0,39	0,31	0,98
	Sosyal Bilgiler	Sınıf Öğretmeni	0,09	0,24	1,00
		Türkçe	0,13	0,29	1,00
		Matematik	0,01	0,35	1,00
		Fen Bilgisi	0,83	0,35	0,57
		Yabancı Dil	-0,07	0,35	1,00
		Beceri Dersleri	0,32	0,32	0,99
		Diğer	-0,37	0,29	0,97
	Fen Bilgisi	Sınıf Öğretmeni	-0,73	0,27	0,39
		Türkçe	-0,70	0,31	0,67
		Matematik	-0,81	0,37	0,67
		Sosyal Bilgiler	-0,83	0,35	0,57
Yabancı Dil		-0,90	0,37	0,54	
Beceri Dersleri		-0,50	0,34	0,94	
Diğer		-1,21*	0,31	0,04	

	Yabancı Dil	Sınıf Öğretmeni	0,17	0,27	1,00
		Türkçe	0,20	0,31	1,00
		Matematik	0,09	0,37	1,00
		Sosyal Bilgiler	0,07	0,35	1,00
		Fen Bilgisi	0,90	0,37	0,54
		Beceri Dersleri	0,40	0,34	0,98
		Diğer	-0,30	0,31	0,99
	Beceri Dersleri	Sınıf Öğretmeni	-0,22	0,23	0,99
		Türkçe	-0,19	0,28	1,00
		Matematik	-0,30	0,34	0,99
		Sosyal Bilgiler	-0,32	0,32	0,99
		Fen Bilgisi	0,50	0,34	0,94
		Yabancı Dil	-0,40	0,34	0,98
		Diğer	-0,70	0,28	0,54
	Diğer	Sınıf Öğretmeni	0,47	0,19	0,55
		Türkçe	0,51	0,25	0,77
		Matematik	0,39	0,31	0,98
		Sosyal Bilgiler	0,37	0,29	0,97
		Fen Bilgisi	1,21*	0,31	0,04
		Yabancı Dil	0,30	0,31	0,99
		Beceri Dersleri	0,70	0,28	0,54

Tablo 23A incelendiğinde öğretmenlerin “istenmeyen davranış arada bir görüyorsam görmezden gelirim” ifadesinin öğretmenlerin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc scheffe testi sonucunda ; diğer branş öğretmenleri bu ifadeye, Fen Bilgisi öğretmenlerine göre daha fazla katılmışlardır.Buna göre diğer branş öğretmenleri lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

4.1.2.7. Öğretmenler Deneklerin “Haftalık Girdiği Ders Saati” Değişkenine İlişkin Bulgular

Bu bölüm öğretmen deneklerin, “haftalık girdiği ders saati” değişkenine göre istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin görüş farklılıklarını içermektedir.

Tablo 24. Öğretmenlerin Haftalık Girdiği Ders Saati Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenciyi Teneffüse Çıkarmayarak Cezalandırırım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Vary. Kay.ı	Kar. Top.	Sd	Kar Ort..	F	P
1	18 saat ve altı	22	1,59	0,73	Gruplar Arası	5,593	2	2,79	3,735	0,025
	19 saat-24 saat	42	1,97	0,97	Grup İçi	184,923	247	0,74		
	25 saat ve üzeri	186	2,11	0,85	Toplam	190,516	249			
	Toplam	250	2,04	0,87						

Tablo 24 incelendiğinde öğretmenlerin “istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi teneffüse çıkarmayarak cezalandırırım” ifadesinin öğretmenlerin girdiği ders saatine durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla post hoc scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 24A’da verilmiştir.

Tablo 24A. Öğretmenler Deneklerin Haftalık Girdiği Ders Saati Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranışı Gösteren Öğrenciyi Teneffüse Çıkarmayarak Cezalandırırım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları

	Ders Saati (i)	Ders Saati (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	P
1	18 saat ve altı	19saat-24 saat	-0,38	0,22	0,24
		25 saat ve üzeri	-0,52*	0,19	0,02
	19saat-24 saat	18 saat ve altı	0,38	0,22	0,24
		25 saat ve üzeri	-0,13	0,14	0,65
	25 saat ve üzeri	18 saat ve altı	0,52*	0,19	0,02
		19saat-24 saat	0,13	0,14	0,65

Tablo 24A incelendiğinde öğretmenlerin “istenmeyen davranışı gösteren öğrenciyi teneffüse çıkarmayarak cezalandırırım” ifadesinin öğretmenlerin girdiği ders saatine durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek

yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc scheffe testi sonucunda ; 25 saat ve üzeri derse giren öğretmen grubu bu ifadeye, 18 saat ve altı derse giren öğretmen grubuna daha fazla katılmışlardır.Buna göre 25 saat ve üzeri derse giren öğretmen grubu lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($P<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 25. Öğretmenler Deneklerin Haftalık Girdiği Ders Saati Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenciye Olumlu Davranış Gösterdiğinde Öğrenciyi Sınıfta Alkışlattırırım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları

f , X , Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Vary. Kay.ı	Kar. Top.	Sd	Kar Ort..	F	P
37	18 saat ve altı	22	3,31	0,77	Gruplar Arası	13,532	2	6,76	9,182	0,000
	19 saat-24 saat	42	2,66	1,00	Grup İçi	182,004	247	0,73		
	25 saat ve üzeri	186	3,28	0,83	Toplam	195,536	249			
	Toplam	250	3,18	0,88						

Tablo 25 incelendiğinde öğretmenlerin “istenmeyen davranış gösteren öğrenciye olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciyi sınıfta alkışlattırırım” ifadesinin öğretmenlerin girdiği ders saatine durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p<0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla post hoc scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 25A’da verilmiştir.

Tablo 25A. Öğretmenler Deneklerin Haftalık Girdiği Ders Saati Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenciye Olumlu Davranış Gösterdiğinde Öğrenciyi Sınıfta Alkışlattırırım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları

	Ders Saati(i)	Ders Saati(j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	P
37	18 saat ve altı	19saat-24 saat	0,65*	0,22	0,01
		25 saat ve üzeri	0,03	0,19	0,98
	19saat-24 saat	18 saat ve altı	-0,65*	0,22	0,01
		25 saat ve üzeri	-0,61*	0,14	0,00
	25 saat ve üzeri	18 saat ve altı	-0,03	0,19	0,98
		19saat-24 saat	0,61*	0,14	0,00

Tablo 25A incelendiğinde öğretmenlerin “istenmeyen davranış gösteren öğrenciye olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciyi sınıfta alkışlattırırım” ifadesinin öğretmenlerin girdiği ders saatine durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc scheffe testi sonucunda ; 18 saat ve altı derse giren öğretmen grubu ve 25 saat ve üzeri derse giren öğretmen grubu bu ifadeye, 19saat-24 saat arası derse giren öğretmen grubuna daha fazla katılmışlardır.Buna göre 18 saat ve altı derse giren öğretmen grubu ve 25 saat ve üzeri derse giren öğretmen grubu lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

4.1.2.8. Öğretmenler Deneklerin “Sene Başında Uyulması Gereken Kuralları Açıklama” Değişkenine İlişkin Bulgular

Bu bölüm öğretmen deneklerin, “sene başında uyulması gereken kuralları açıklama” değişkenine göre istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisine ilişkin görüş farklılıklarını içermektedir.

Tablo 26. Öğretmenler Deneklerin Sene Başında Uyulması Gereken Kuralları Açıklama Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenci Olumlu Davranış Gösterdiğinde Ödülü Kullanarak Öğrencinin Sosyal Kabul Görmesini Ve Kendini Gerçekleştirmesini Sağlarım ” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

f , X , Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	Sd	Kar Ort..	F	P
35	Bütün Kuralları Açıklarım	190	3,53	0,60	Gruplar Arası	3,476	2	1,738	4,174	0,016
	Bazı Kuralları Açıklarım	58	3,27	0,74	Grup İçi	102,828	247	0,416		
	Hiçbir Kural Açıklamam	2	3,00	1,41	Toplam	106,304	249			
	Toplam	250	3,47	0,65						

Tablo 26 incelendiğinde öğretmenlerin “istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde ödülü kullanarak öğrencinin sosyal kabul görmesini ve kendini gerçekleştirmesini sağlarım” ifadesinin öğretmenlerin sene başında uyulması gereken kuralları açıklama değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla post hoc scheffe testi yapılmış sonuçları tablo 26A’da verilmiştir.

Tablo 26A. Öğretmenler Deneklerin Sene Başında Uyulması Gereken Kuralları Açıklama Değişkenine Göre “İstenmeyen Davranış Gösteren Öğrenci Olumlu Davranış Gösterdiğinde Ödülü Kullanarak Öğrencinin Sosyal Kabul Görmesini Ve Kendini Gerçekleştirmesini Sağlarım ” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları

	Ders Saati (i)	Ders Saati (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
35	Bütün Kuralları Açıklarım	Bazı Kuralları Açıklarım	0,26*	0,09	0,02
		Hiçbir Kural Açıklamam	0,53	0,45	0,50
	Bazı Kuralları Açıklarım	Bütün Kuralları Açıklarım	-0,26*	0,09	0,02
		Hiçbir Kural Açıklamam	0,27	0,46	0,83
	Hiçbir Kural Açıklamam	Bütün Kuralları Açıklarım	-0,53	0,45	0,50
		Bazı Kuralları Açıklarım	-0,27	0,46	0,83

Tablo 26A incelendiğinde öğretmenlerin “istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde ödülü kullanarak öğrencinin sosyal kabul görmesini ve kendini gerçekleştirmesini sağlarım” ifadesinin öğretmenlerin sene başında uyulması gereken kuralları açıklama değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc scheffe testi sonucunda ; bütün kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu bu ifadeye, bazı kuralları açıklarım diyen öğretmen grubuna daha fazla katılmışlardır.Buna göre bütün kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 27. Öğretmenler Deneklerin Sene Başında Uyulması Gereken Kuralları Açıklama Değişkenine Göre “Sınıfta Uygun Davranış Gösteren Öğrencilere Kalem,Silgi,Defter,Hikaye Kitabı Gibi Öğrencinin İlgisini Çeken Hediyeler Veririm” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

f , X , Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	Sd	Kar Ort..	F	P
36	Bütün Kuralları Açıklarım	190	3,25	0,83	Gruplar Arası	11,358	2	5,67	7,869	0,000
	Bazı Kuralları Açıklarım	58	2,89	0,91	Grup İçi	178,242	247	0,722		
	Hiçbir Kural Açıklamam	2	1,50	0,70	Toplam	189,600	249			
	Toplam	250	3,16	0,87						

Tablo 27 incelendiğinde öğretmenlerin “sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem,silgi,defter,hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm” ifadesinin öğretmenlerin sene başında uyulması gereken kuralları açıklama değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla post hoc scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 27A’da verilmiştir.

Tablo 27A. Öğretmenler Deneklerin Sene Başında Uyulması Gereken Kuralları Açıklama Değişkenine Göre “Sınıfta Uygun Davranış Gösteren Öğrencilere Kalem,Silgi,Defter,Hikaye Kitabı Gibi Öğrencinin İlgisini Çeken Hediyeler Veririm ” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları

	Ders Saati(i)	Ders Saati(j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	P
36	Bütün Kuralları Açıklarım	Bazı Kuralları Açıklarım	0,36*	0,12	0,01
		Hiçbir Kural Açıklamam	1,75*	0,60	0,01
	Bazı Kuralları Açıklarım	Bütün Kuralları Açıklarım	-0,36*	0,12	0,01
		Hiçbir Kural Açıklamam	1,39	0,61	0,07
	Hiçbir Kural Açıklamam	Bütün Kuralları Açıklarım	-1,75*	0,60	0,01
		Bazı Kuralları Açıklarım	-1,39	0,61	0,07

Tablo 27A incelendiğinde öğretmenlerin “sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem,silgi,defter,hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm” ifadesinin öğretmenlerin sene başında uyulması gereken kuralları açıklama değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc scheffe testi sonucunda ; bütün kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu bu ifadeye, bazı kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu ile hiçbir kural açıklamam diyen öğretmen grubuna göre daha fazla katılmışlardır.Buna göre bütün kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 28. Öğretmenler Deneklerin Sene Başında Uyulması Gereken Kuralları Açıklama Değişkenine Göre “Olumlu Davranış Gösteren Öğrencilere Büyük Ödülleri Okul Huzurunda Müdür Tarafından Verilmesini Sağlarım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

f , X , Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	Sd	Kar Ort..	F	P
39	Bütün Kuralları Açıklarım	190	3,12	0,85	Grupla Arası	7,818	2	3,90	4,757	0,009
	Bazı Kuralları Açıklarım	58	2,70	1,04	Grup İçi	202,986	247	0,822		
	Hiçbir Kural Açıklamam	2	3,00	1,41	Toplam	210,804	249			
	Toplam	250	3,02	0,92						

Tablo 28 incelendiğinde öğretmenlerin “olumlu davranış gösteren öğrencilere büyük ödülleri okul huzurunda müdür tarafından verilmesini sağlarım” ifadesinin öğretmenlerin sene başında uyulması gereken kuralları açıklama değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla post hoc scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 28A’da verilmiştir.

Tablo 28A. Öğretmenler Deneklerin Sene Başında Uyulması Gereken Kuralları Açıklama Değişkenine Göre “Olumlu Davranış Gösteren Öğrencilere Büyük Ödülleri Okul Huzurunda Müdür Tarafından Verilmesini Sağlarım” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları

	Ders Saati(i)	Ders Saati(j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S39	Bütün Kuralları Açıklarım	Bazı Kuralları Açıklarım	0,41*	0,13	0,00
		Hiçbir Kural Açıklamam	0,12	0,64	0,98
	Bazı Kuralları Açıklarım	Bütün Kuralları Açıklarım	-0,41*	0,13	0,00
		Hiçbir Kural Açıklamam	-0,29	0,65	0,90
	Hiçbir Kural Açıklamam	Bütün Kuralları Açıklarım	-0,12	0,64	0,98
		Bazı Kuralları Açıklarım	0,29	0,65	0,90

Tablo 28A incelendiğinde öğretmenlerin “olumlu davranış gösteren öğrencilere büyük ödülleri okul huzurunda müdür tarafından verilmesini sağlarım” ifadesinin öğretmenlerin sene başında uyulması gereken kuralları açıklama değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc scheffe testi sonucunda ; bütün kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu bu ifadeye, bazı kuralları açıklarım diyen öğretmen grubuna göre daha fazla katılmışlardır.Buna göre bütün kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($P<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 29. Öğretmenler Deneklerin Sene Başında Uyulması Gereken Kuralları Açıklama Değişkenine Göre “Sınıfta Teneffüsten Sonra Geç Kalan Öğrenciye Kızmak Yerine Erken Gelen Öğrencileri Sınıf İçinde Takdir Ederim İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

f , X , Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	Sd	Kar Ort..	F	P
47	Bütün Kuralları Açıklarım	190	3,12	0,91	Gruplar Arası	11,119	2	5,56	6,053	0,003
	Bazı Kuralları Açıklarım	58	2,63	1,05	Grup İçi	226,865	247	0,918		
	Hiçbir Kural Açıklamam	2	2,50	2,12	Toplam	237,984	249			
	Toplam	250	3,00	0,97						

Tablo 29 incelendiğinde öğretmenlerin “sınıfta teneffüsten sonra geç kalan öğrenciye kızmak yerine erken gelen öğrencileri sınıf içinde takdir ederim” ifadesinin öğretmenlerin sene başında uyulması gereken kuralları açıklama değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p<0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla post hoc scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo sonuçları 29A’da verilmiştir.

Tablo 29A. Öğretmenler Deneklerin Sene Başında Uyulması Gereken Kuralları Açıklama Değişkenine Göre “Sınıfta Teneffüsten Sonra Geç Kalan Öğrenciye Kızmak Yerine Erken Gelen Öğrencileri Sınıf İçinde Takdir Ederim ” İfadesine İlişkin Görüş Farklılıklarının Post Hoc Scheffe Testi Analiz Sonuçları

	Ders Saati(i)	Ders Saati(j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
47	Bütün Kuralları Açıklarım	Bazı Kuralları Açıklarım	0,48*	0,14	0,00
		Hiçbir Kural Açıklamam	0,62	0,68	0,65
	Bazı Kuralları Açıklarım	Bütün Kuralları Açıklarım	-0,48*	0,14	0,00
		Hiçbir Kural Açıklamam	0,13	0,68	0,98
	Hiçbir Kural Açıklamam	Bütün Kuralları Açıklarım	-0,62	0,68	0,65
		Bazı Kuralları Açıklarım	-0,13	0,68	0,98

Tablo 29A incelendiğinde öğretmenlerin “sınıfta teneffüsten sonra geç kalan öğrenciye kızmak yerine erken gelen öğrencileri sınıf içinde takdir ederim” ifadesinin öğretmenlerin sene başında uyulması gereken kuralları açıklama değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc scheffe testi sonucunda ; bütün kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu bu ifadeye, bazı kuralları açıklarım diyen öğretmen grubuna göre daha fazla katılmışlardır.Buna göre bütün kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($P<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

TABLO 30. İlköğretim Okullarında İstenmeyen Davranışların Düzeltilmesinde Ödül ve Cezanın Öğrenci Davranışları Üzerindeki Etkisini Araştırmak Amacı ile Hazırlanan İfadelerin Değerlendirilmesi

No	Cümleler	Hiç etkisi yok (1)		Az etkili (2)		Etkili (3)		Çok etkili (4)		\bar{X}	Ss
		f	%	f	%	f	%	f	%		
1	İstenmeyen davranış gösteren öğrenciyi teneffüse çıkarmayarak cezalandırırım.	77	30,8	98	39,2	62	24,8	13	5,2	2,04	0,87
2	Ödevini yapmayan öğrenciyi daha fazla ödev vererek cezalandırırım.	108	43,2	86	34,4	46	18,4	10	4,0	1,83	0,86
3	İstenmeyen davranış gösteren öğrenciyi sınıfta yok sayarak cezalandırırım.	93	37,2	70	28,0	63	25,2	24	9,6	2,07	1,00
4	Sınıfta istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi arkadaşlarının önünde küçük düşürerek cezalandırırım	153	61,2	64	25,6	27	10,8	6	2,4	1,54	0,78
5	İstenmeyen davranış gösteren öğrencinin ailesi ile görüşmeyi bir ceza olarak kullanırım.	61	24,4	85	34,0	72	28,8	32	12,8	2,30	0,97
6	İstenmeyen davranış gördüğümde zaman zaman kaba kuvvete başvururum.	142	56,8	75	30,0	24	9,6	9	3,6	1,60	0,80
7	İstenmeyen davranış gösteren öğrenciyi tahtaya çıkarma ve tek ayaküstünde dikilme cezası veririm.	134	53,6	78	31,2	29	11,6	9	3,6	1,65	0,82
8	İstenmeyen davranış gösteren öğrencileri cezalandırırken saçını veya kulağımı çekerim.	144	57,6	69	27,6	36	14,4	1	0,4	1,57	0,74
9	İstenmeyen davranış gösteren öğrencileri zor ve zevksiz işlerle cezalandırırım.	80	32,0	95	38,0	62	24,8	13	5,2	2,03	0,88
10	İstenmeyen davranış gösteren öğrenciyi hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm.	75	30,0	77	30,8	68	27,2	30	12,0	2,21	1,00
11	Öğrenciler derse geç gelmeyi alışkanlık haline getirdiyse sınıfa almam.	76	30,4	84	33,6	61	24,4	29	11,6	2,17	0,99
12	İstenmeyen davranış gördüğümde uyarılara rağmen devam ediyorsa dışarı çıkarırım.	73	29,2	88	35,2	62	24,8	27	10,8	2,17	0,97
13	İstenmeyen davranış gördüğümde uyarılara rağmen devam ediyorsa öğrencinin yerini değiştiririm veya tek başına oturturum.	41	16,4	63	25,2	97	38,8	49	19,6	2,61	0,98
14	İstenmeyen davranışı gösteren öğrenci sorulara cevap verirken zorlandığında daha az ipucu veririm.	98	39,2	76	30,4	61	24,4	15	6,0	1,97	0,93

15	Sınıfta genellikle uyarı ve ikazı kullanırım	28	11,2	49	19,6	108	43,2	65	26,0	2,84	0,93
16	Öğrencileri idareye götürerek cezalandırırım.	83	33,2	97	38,8	52	20,8	18	7,2	2,02	0,91
17	İstenmeyen davranışı gördüğümde notunu kıracağımlı söylerim.	61	24,4	103	41,2	67	26,8	19	7,6	2,17	0,88
18	İstenmeyen davranışı gördüğümde uyarılara rağmen devam ediyorsa sert bir dille uyarırım.	16	6,4	76	30,4	113	45,2	45	18,0	2,74	0,82
19	İstenmeyen davranış gördüğümde memnuniyetsizliğimi bakışlarımla hissettirip dersi kesip giderim.	26	10,4	59	23,6	84	33,6	81	32,4	2,88	0,98
20	İstenmeyen davranışı gösteren öğrenciye söz hakkı verdiğimde daha az düşünme zamanı veririm.	107	42,8	88	35,2	36	14,4	19	7,6	1,86	0,92
21	İstenmeyen davranışı gösteren öğrenciyle daha az göz kontağı kurarım ve ilgilenmem.	86	34,4	83	33,2	54	21,6	27	10,8	2,08	0,99
22	İstenmeyen davranışı gösteren öğrenciyi alaylı şekilde hareket ederek cezalandırırım.	138	55,2	68	27,2	31	12,4	13	5,2	1,67	0,88
23	İstenmeyen davranışı gösteren öğrenciye sevgi ve ilgimi azaltırım.	79	31,6	76	30,4	66	26,4	29	11,6	2,18	1,00
24	İstenmeyen davranışı gösteren öğrencinin arzu ve isteklerini yerine getirmem.	44	17,6	67	26,8	89	35,6	50	20,0	2,58	0,99
25	İstenmeyen davranışı gösteren öğrenciyi cezalandırmak yerine ikna ederek davranışını değiştirmeye çalışırım.	13	5,2	41	16,4	102	40,8	94	37,6	3,10	0,85
26	İstenmeyen davranış gösteren öğrencilerin yanlış davranışlarını daha az eleştiririm.	43	17,2	74	29,6	78	31,2	55	22,0	2,58	1,01
27	Öğrencilerin güçlü yanlarını vurgulayarak güven kazandırmayı bir ödül olarak kullanırım.	8	3,2	22	8,8	81	32,4	139	55,6	3,40	0,78
28	Öğrencilerin fikirlerine değer vermeyi bir ödül olarak kullanırım.	6	2,4	26	10,4	91	36,4	127	50,8	3,35	0,76
29	Başarısız öğrencilerin en küçük olumlu hareketlerini anında ödüllendirme yoluna giderim	10	4,0	34	13,6	89	35,6	117	46,8	3,25	0,83
30	İstenmeyen davranışları arada görüyorsam görmezden gelirim.	20	8,0	61	24,4	108	43,2	61	24,4	2,84	0,88
31	İstenmeyen davranışı gösteren öğrencilerin sınıf kurallarına uygun davranış gösterdiğinde farkına vardığını hissettiririm.	4	1,6	15	6,0	104	41,6	127	50,8	3,41	0,67
32	İstenmeyen davranışı gösteren öğrencinin çalışmayı yaptığında öğrencinin çalışmasını sınıf panosuna asarak ödüllendiririm.	12	4,8	17	6,8	88	35,2	133	53,2	3,36	0,81

33	Olumlu davranış gösteren öğrencilere maddi ödül yanında manevi ödülleri(takdir,teşekkür,tebessüm,baş okşama,sözel övgü vb.)kullanırım	4	1,6	16	6,4	72	28,8	158	63,2	3,53	0,68
34	İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde ödül vererek öğrencinin olumlu davranışlarının desteklenmesi ve güdülendirilmesini sağlarım.	7	2,8	15	6,0	89	35,6	139	55,6	3,44	0,73
35	İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde ödülü kullanarak öğrencinin sınıfta sosyal kabul görmesini ve kendini gerçekleştirmesini sağlarım.	3	1,2	13	5,2	97	38,8	137	54,8	3,47	0,65
36	Sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem,silgi,defter,hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm.	12	4,8	42	16,8	90	36,0	106	42,4	3,16	0,87
37	İstenmeyen davranışı gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciyi sınıfta alkışlatırım.	13	5,2	40	16,0	85	34,0	112	44,8	3,18	0,88
38	İstenmeyen davranışı gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde birkaç günlüğüne başkan yaparım.	41	16,4	71	28,4	87	34,8	51	20,4	2,59	0,99
39	Olumlu davranış gösteren öğrencilere büyük ödülleri okul tarafından müdür huzurunda verilmesini sağlarım.	19	7,6	45	18,0	96	38,4	90	36,0	3,02	0,92
40	İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciye sevgimi gösteririm.	7	2,8	23	9,2	98	39,2	122	48,8	3,34	0,76
41	İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrencinin arzu ve isteklerini yerine getiririm.	14	5,6	60	24,0	107	42,8	69	27,6	2,92	0,85
42	Olumlu davranış gösteren öğrencinin hoşça giden davranışlarının ve iyi hareketlerinin tekrarını sağlamak için ödüllendiririm.	3	1,2	34	13,6	97	38,8	116	46,4	3,30	0,74
43	İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde tahtaya çıkararak doğru davranışı sınıf önünde göstermesini sağlarım	12	4,8	44	17,6	100	40,0	94	37,6	3,10	0,85
44	Uygun davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösteren öğrenciyi aynı davranışı her gösterdiğinde ödüllendiririm	24	9,6	78	31,2	86	34,4	62	24,8	2,74	0,93
45	İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde isim ve soyadını söyleyerek onu tanıdığımı hissettiririm	9	3,6	34	13,6	107	42,8	100	40,0	3,19	0,80

46	İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde iyi bir notla ödüllendiririm	29	11,6	70	28,0	92	36,8	59	23,6	2,72	0,95
47	Sınıfta teneffüsten sonra geç kalan öğrenciye kızmak yerine erken gelen öğrencileri sınıf içinde takdir ederim	24	9,6	46	18,4	84	33,6	96	38,4	3,00	0,97

TABLO 31 incelendiğinde görüleceği gibi örnekleme katılan öğretmenlerin İlköğretim Okullarında İstenmeyen Davranışların Düzeltilmesinde Ödül ve Cezanın Öğrenci Davranışları Üzerindeki Etkisi ile ilgili sorulara verdikleri cevapların ortalama ve standart sapma değerleri araştırma konusundaki yeterliliklerini ortaya koymaktadır.

Buna göre öğretmen deneklerin $\bar{X} = 3,53$ ortalama ile olumlu davranışların oluşmasında maddi ödül yanında manevi ödülleri (takdir, teşekkür, tebessüm,baş okşama,sözel övgü vb.) kullanmayı çok etkili buldukları belirlenmiştir.Bunu takiben öğretmen deneklerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde $\bar{X} = 3,47$ ortalama ile istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde ödülü kullanarak öğrencinin sınıfta sosyal kabul görmesini ve kendini gerçekleştirmesini sağlamayı çok etkili buldukları belirlenmiştir.Buna yakın bir ortalama ile $\bar{X} = 3,44$ ortalama ile öğretmen deneklerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde ödül vererek öğrencinin olumlu davranışlarının desteklenmesi ve güdülendirilmesini sağlamayı çok etkili buldukları saptanmıştır.

Buna karşın öğretmen deneklerin $\bar{X} = 1,54$ ortalama ile istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; sınıfta istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi arkadaşlarının önünde küçük düşürerek cezalandırmanın hiç etkisi olmadığı görüşünde oldukları belirlenmiştir.Yine öğretmen deneklerin $\bar{X} = 1,57$ ortalama ile deneklerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrencileri cezalandırırken saçını veya kulağını çekme davranışında bulunmanın hiç etkisi olmadığı görüşünde oldukları saptanmıştır.Ayrıca öğretmen deneklerin $\bar{X}=1,60$ ortalama ile deneklerini istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gördüğünde kaba kuvvete başvurmanın hiç etkisi olmadığı görüşünde oldukları belirlenmiştir.

V.BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, yapılan araştırmaya ilişkin bulguların sonuçlarına, tartışmaya ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. SONUÇLAR

Bu araştırma ile “İstenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkilerinin belirlenmesi ” hedeflenmiştir.

Araştırma İstanbul ili Pendik, Tuzla, Kartal ilçelerindeki ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlere uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin istatistiki analizleri sonucu şu bulgulara ulaşılmıştır.

5.1.1. Öğretmen Deneklerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 50,8'nin erkek öğretmenlerden oluştuğu, % 49,2'sinin bayan öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir. Bu da bize araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerinin sayısal olarak birbirine yakın oranda olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 60,4'ünün birinci kademe, % 39,6'sının ise ikinci kademe görev yaptığı görülmektedir. Bu da bize araştırmaya katılım açısından birinci kademe öğretmenlerinin çoğunlukta olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden % 5,2'sinin yaşının 25 ve altında, % 38'inin yaşının 26-30 arasında, % 22,4'ünün yaşının 31-35 arasında, % 20'sinin yaşının 36-40 arasında, % 14,4'ünün 41 ve üzeri olduğu görülmektedir. Bu da bize araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunlukla orta yaşta öğretmenlerden oluştuğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden % 22'sinin meslekte çalışma süresi 1-5 yıl arasında, % 44,4'ünün meslekte çalışma süresi 6 -10 yıl arasında, % 16,8'inin meslekte çalışma süresi 11 -15 yıl arasında, % 7,6'sının meslekte çalışma süresi 16-20 yıl arasında % 9,2'inin meslekte çalışma süresinin ise 21 yıl ve üzerinde olduğu görülmektedir. Meslekte çalışma süresi 6-10 yıl arasında olan öğretmenler araştırmanın çoğunluğunu oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden % 1,6'sının öğretmen okulu mezunu, % 8,4'sının eğitim yüksek okulu mezunu, % 3,2'sinin eğitim enstitüsü mezunu, % 81,2'sinin dört yıllık fakülte mezunu, % 5,6'sının lisans üstü mezunu olduğu görülmektedir. Bu da bize araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun dört yıllık fakülte mezunu olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden % 56,4'ünün Sınıf Öğretmeni, % 9,6'sının Türkçe, % 4,4'ünün Matematik, %5,6'sının Sosyal Bilgiler, %4,4'ünün Fen Bilgisi, % 4,4'ünün Yabancı Dil, % 6'sının Beceri Grubu Dersleri (Resim-Müzik ve Beden Eğitimi), % 9,2'sinin diğer branşlarda öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu da bize araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunun sınıf öğretmeni olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 8,8'sinin 18 saat ve altı, % 16,8'sinin 19-24 saat arası, % 74,4'ünün 25 saat ve üstü derse giren öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir. Bu da bize araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bölümünün, zamanlarının çoğunu öğrenci ile geçirdiğini göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 76'sının bütün kuralları açıklarım diyen öğretmenlerden, % 23,2'sinin bazı kuralları açıklarım diyen öğretmenlerden, oluştuğu görülmektedir. Bu da bize araştırmaya katılan öğretmenlerin sene başında sınıf içi kuralları açıklamayı çok önemli gördüklerini göstermektedir.

5.1.2.Öğretmen Deneklerin, Bağımsız Değişkenlere Göre Bağımlı İfadelere Verdiği Cevaplara İlişkin Sonuçlar

5.1.2.1. Öğretmen Deneklerin “ Cinsiyet ” Değişkenine Ait Sonuçlar

Bu bölümde öğretmen deneklerin cinsiyet değişkenine ilişkin sonuçlara yer verilmektedir. Bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi sınıfta yok sayarak cezalandırmayı istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları saptanmıştır.

5.1.2.2. Öğretmen Deneklerin “Çalıştığı Kademe” Değişkenine Ait Sonuçlar

Bu bölümde öğretmen deneklerin çalıştığı kademe değişkenine ilişkin sonuçlara yer verilmektedir.

Birinci kademe öğretmenlerinin;

1.İstenmeyen davranış gösteren öğrenciyi teneffüse çıkarmayarak cezalandırmayı istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları saptanmıştır.

2. İstenmeyen davranış gösteren öğrencilerin yanlış davranışlarını daha az eleştirmeyi istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları saptanmıştır.

3. Başarısız öğrencilerin en küçük olumlu hareketlerini anında ödüllendirme yoluna gitmeyi istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları saptanmıştır.

4. Sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem, silgi, defter, hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler vermeyi istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları saptanmıştır.

5. İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciyi sınıfta alkışlattırmayı istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları saptanmıştır.

İkinci kademe öğretmenlerinin;

1.Sınıfta istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi arkadaşlarının önünde küçük düşürerek cezalandırmayı istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları sonucuna varılmıştır.

2.İstenmeyen davranışların düzeltilmesinde öğrencileri idareye götürerek cezalandırmayı istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları sonucuna varılmıştır.

5.1.2.3. Öğretmen Deneklerin “Yaş” Değişkenine Ait Sonuçlar

Bu bölümde öğretmen deneklerin yaş değişkenine ilişkin sonuçlara yer verilmektedir.

41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerin istenmeyen davranış gösteren öğrenciyle daha az göz kontağı kurma ve ilgilenmemeyi istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları sonucuna varılmıştır.

5.1.2.4. Öğretmen Deneklerin “Kıdem Yılı” Değişkenine Ait Sonuçlar

Bu bölümde öğretmen deneklerin kıdem yılı değişkenine ilişkin sonuçlara yer verilmektedir.

11–15 yıl kıdemi olan öğretmenlerin istenmeyen davranış gösteren öğrenciye söz hakkı verdiklerinde daha az düşünme zamanı vermeyi istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları sonucuna varılmıştır.

5.1.2.5. Öğretmen Deneklerin “Eğitim Durumu” Değişkenine Ait Sonuçlar

Bu bölümde öğretmen deneklerin eğitim durumu değişkenine ilişkin sonuçlara yer verilmektedir.

Eğitim yüksek okulu mezunu öğretmenlerin istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde ödülü kullanarak öğrencinin sınıfta sosyal kabul görmesini sağlamayı istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları sonucuna varılmıştır.

Eğitim yüksek okulu mezunu ve dört yıllık fakülte mezunu öğretmenlerin sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem, silgi, defter, hikâye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler vererek ödüllendirmeyi istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları saptanmıştır.

Eğitim yüksek okulu mezunu ve dört yıllık fakülte mezunu öğretmenlerin istenmeyen davranış gösteren ğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciye sevgisini göstererek ödüllendirmeyi istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları sonucuna varılmıştır.

5.1.2.6. Öğretmen Deneklerin “Branş” Değişkenine Ait Sonuçlar

Bu bölümde ğretmen deneklerin branş değişkenine ilişkin sonuçlara yer verilmektedir.

Yabancı dil ğretmenlerinin öğrenciler derse geç gelmeyi alışkanlık haline getirdiyse sınıfa almayarak cezalandırmayı istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları saptanmıştır.

Araştırmada isimleri belirtilmeyen diğer branş öğretmenleri istenmeyen davranış arada bir görüyor iseler görmezden gelmemeyi istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları sonucuna varılmıştır.

5.1.2.7. Öğretmen Deneklerin “Haftalık Girdiği Ders Saati” Değişkenine Ait Sonuçlar

Bu bölümde ğretmen deneklerin haftalık girdiği ders saati değişkenine ilişkin sonuçlara yer verilmektedir.

25 saat ve üzeri derse giren öğretmenlerin istenmeyen davranış gösteren öğrenciye teneffüse çıkarmayarak cezalandırmayı istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları sonucuna varılmıştır.

18 saat ve altı derse giren öğretmenlerin ve 25 saat ve üzeri derse giren öğretmenlerin istenmeyen davranış gösteren ğrenci olumlu davranış gösterdiğinde

öğrenciyi sınıfta alkışlattırmayı istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları sonucuna varılmıştır.

5.1.2.8. Öğretmen Deneklerin “Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklama” Değişkenine Ait Sonuçlar

Bu bölümde öğretmen deneklerin sene başında sınıfta uyulması gereken kuralları açıklama değişkenine ilişkin sonuçlara yer verilmektedir.

Bütün kuralları açıklayan öğretmenlerin;

1. İstenmeyen davranışı gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde ödülü kullanarak öğrencinin sosyal kabul görmesini ve kendini gerçekleştirmesini sağlamayı, istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları sonucuna varılmıştır.

2. Sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem, silgi, defter, hikâye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler vererek ödüllendirmeyi, istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları sonucuna varılmıştır.

3. Olumlu davranış gösteren öğrencilere büyük ödülleri okul huzurunda müdür tarafından verilmesini sağlayarak ödüllendirmeyi, istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları sonucuna varılmıştır.

4. Sınıfa teneffüsten sonra geç kalan öğrenciye kızmak yerine erken gelen öğrencileri sınıf içinde takdir ederek ödüllendirmeyi, istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları sonucuna varılmıştır.

5.1.3. Öğretmen Deneklerin, Bağımlı İfadelerine İlişkin Sonuçlar

Öğretmen deneklerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın etkisi ile ilgili ifadelerine verdiği cevapların ortalamasına bakılarak aşağıdaki yargılara ulaşılmıştır.

1 – Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi teneffüse çıkarmayarak cezalandırmayı az etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 2,04$).

2 – Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; ödevini yapmayan öğrenciyeye daha fazla ödev vererek nadiren cezalandırmayı az etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 1,83$).

3- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi sınıfta yok sayarak cezalandırmayı az etkili buldukları görülmektedir ($\bar{X}= 2,07$).

4- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; sınıfta istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi arkadaşlarının önünde küçük düşürerek cezalandırmanın hiç etkisi olmadığını düşündükleri görülmektedir($\bar{X}= 1,54$).

5- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrencinin ailesi ile görüşmeyi bir ceza olarak kullanmayı az etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 2,30$).

6. Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gördüğünde kaba kuvvete başvurmanın hiç etkisi olmadığını düşündükleri görülmektedir ($\bar{X} = 1,60$).

7- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrenciyeye tahtaya çıkarma ve tek ayaküstünde dikilme cezası vermenin hiç etkisi olmadığını düşündükleri görülmektedir($\bar{X} = 1,65$).

8- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrencileri cezalandırırken saçını veya kulağını çekme davranışında bulunmanın hiç etkisi olmadığını düşündükleri görülmektedir($\bar{X}= 1,57$).

9- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrencileri zor ve zevksiz işlerde görevlendirmeyi az etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 2,03$).

10- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrenciye hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi vermeyi az etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 2,21$).

11- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; öğrenciler derse geç gelmeyi alışkanlık haline getirdiyse sınıfa almamayı az etkili buldukları görülmektedir ($\bar{X} = 2,17$).

12- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gördüğünde uyarılara rağmen devam ediyorsa dışarı çıkarmayı az etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 2,17$).

13- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gördüğünde uyarılara rağmen devam ediyorsa öğrencinin yerini değiştirmeyi veya tek başına oturtmayı etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 2,61$).

14- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrenci sorulara cevap verirken zorlandığında daha az ipucu vermeyi az etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 1,97$).

15- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; sınıfta genellikle uyarı ve ikazı kullanmayı etkili buldukları görülmektedir ($\bar{X} = 2,84$).

16- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; öğrencileri idareye götürerek cezalandırmayı az etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 2,02$).

17- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gördüğünde notunu kıracaklarını söylemeyi az etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 2,17$).

18- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gördüğünde uyarılara rağmen devam ediyorsa sert bir dille uarmayı etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 2,74$).

19- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gördüğünde memnuniyetsizliğini bakışlarıyla hissettirip dersi kesip beklemeyi etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 2,88$).

20- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrenciye söz hakkı verdiğinde daha az düşünme zamanı vermeyi az etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 1,86$).

21- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranışı gösteren öğrenciyle daha az göz kontağı kurmayı ve ilgilenmemeyi az etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 2,08$).

22- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranışı gösteren öğrenciyi alaylı şekilde hakaret ederek cezalandırmanın hiç etkisi olmadığını düşündükleri görülmektedir($\bar{X} = 1,67$).

23- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrenciye sevgi ve ilgisini azaltmayı az etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 2,18$)

24- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrencinin arzu ve isteklerini yerine getirmemeyi etkili buldukları görülmektedir ($\bar{X} = 2,58$).

25- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi cezalandırmak yerine ikna ederek davranışını değiştirmeye çalışmayı etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 3,10$).

26- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrencilerin yanlış davranışlarını daha az eleştirmeyi etkili buldukları görülmektedir ($\bar{X} = 2,58$).

27- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; öğrencilerin güçlü yanlarını vurgulayarak güven kazandırmayı bir ödül olarak kullanmayı çok etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 3,40$).

28- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; öğrencilerin fikirlerine değer vermeyi bir ödül olarak kullanmayı çok etkili buldukları görülmektedir ($\bar{X} = 3,35$).

29- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; başarısız öğrencilerin en küçük olumlu hareketlerini anında ödüllendirme yoluna gitmeyi çok etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 3,25$).

30- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde;istenmeyen davranışları arada görüyor iseler görmezden gelmeyi etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 2,84$).

31- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrencilerin sınıf kurallarına uygun davranış gösterdiğinde farkına vardıklarını hissettirmeyi çok etkili buldukları görülmektedir($\bar{X}= 3,41$).

32- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrencinin verilen çalışmayı yaptığında öğrencinin çalışmasını sınıf panosuna asarak ödüllendirmeyi çok etkili buldukları görülmektedir($\bar{X}= 3,36$).

33- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; olumlu davranış gösteren öğrencilere maddi ödül yanında manevi ödülleri(takdir, teşekkür, tebessüm, baş okşama, sözel övgü vb.) kullanmayı çok etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} 3,53$).

34- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde ödül vererek öğrencinin olumlu davranışlarının desteklenmesi ve güdülendirilmesini sağlamayı çok etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 3,44$).

35- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde ödülü kullanarak öğrencinin sınıfta sosyal kabul görmesini ve kendini gerçekleştirmesini sağlamayı çok etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 3,47$).

36- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem, silgi, defter, hikâye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler vermeyi etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 3,16$).

37- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciyi sınıfta alkışlattırmayı etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 3,18$).

38- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde birkaç günlüğüne başkan yapmayı etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 2,59$).

39- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; olumlu davranış gösteren öğrencilere büyük ödülleri okul huzurunda müdür tarafından verilmesini etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 3,02$).

40- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciyi sevgisini göstermeyi çok etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 3,34$).

41- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrencinin arzu ve isteklerini yerine getirmeyi etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 2,92$).

42- Öğretmenlerin olumlu davranış gösteren öğrencinin hoş giden davranışlarının ve iyi hareketlerinin tekrarını sağlamak için ödüllendirmeyi çok etkili buldukları görülmektedir ($\bar{X} = 3,30$).

43- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde tahtaya çıkararak doğru davranışı sınıf önünde göstermesini etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 3,10$).

44- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; uygun davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösteren öğrenciyi aynı davranışı her gösterdiğinde ödüllendirmeyi etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 2,74$).

45- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde isim ve soyadını söyleyerek onu tanıdığını hissettirmeyi etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 3,19$).

46- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde iyi bir notla ödüllendirmeyi etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 2,72$).

47- Öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde; sınıfta teneffüsten sonra geç kalan öğrenciye kızmak yerine erken gelen öğrencileri sınıf içinde takdir etmeyi etkili buldukları görülmektedir($\bar{X} = 3,00$).

5.2. TARTIŞMALAR

5.2.1.Öğretmen Deneklerin, Bağımsız Değişkenlere Göre Bağımlı İfadelere Verdiği Cevaplara İlişkin Tartışmalar

5.2.1.1. Öğretmen Deneklerin “ Cinsiyet ” Değişkenine Ait Tartışmalar

Araştırmaya katılan öğretmen deneklere, istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili yöneltilen kırk yedi soru cümlesi içinde bir soruda cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık görülmüştür.

Öğretmen deneklerden bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi sınıfta yok sayarak cezalandırmayı daha etkili bulduğu görülmektedir. Buna göre erkek öğretmenler öğrenciyi sınıfta yok sayarak cezalandırma yöntemini bayan öğretmenlere göre daha az kullandıkları düşünülebilir. Bu durum bayan öğretmenlerin ceza verirken daha duygusal davrandıkları anlamına gelebilir.

5.2.1.2.Öğretmen Deneklerin “Çalıştığı İlköğretim Kademesi ” Değişkenine Ait Tartışmalar

Araştırmaya katılan öğretmen deneklere, istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili yöneltilen kırk yedi soru

cümlesi içinde yedi soru cümlesinde çalıştığı ilköğretim kademesi değişkenine göre anlamlı farklılık ifade ettiği görülmüştür.

Öğretmen deneklerden birinci kademe öğretmenlerinin ikinci kademe öğretmenlerine göre teneffüse çıkarmayarak cezalandırmayı daha etkili bulduğu görülmektedir. Buna göre ikinci kademe öğretmenleri teneffüse çıkarmamayı ceza olarak birinci kademe öğretmenleri kadar kullanmadıkları düşünülebilir. Bu durum birinci kademe öğretmenlerinin öğrencileri bazı haklarından mahrum bırakmayı istenmeyen davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları anlamına gelebilir. Öğrencilerin teneffüs hakkından yoksun kalmamak için istenmeyen davranıştan vazgeçebileceği düşünülebilir.

Öğretmen deneklerden ikinci kademe öğretmenlerinin birinci kademe öğretmenlerine göre öğrenciyi arkadaşlarının önünde küçük düşürerek cezalandırmayı daha etkili bulduğu görülmektedir. Buna göre birinci kademe öğretmenlerinin öğrenciyi arkadaşlarının önünde küçük düşürerek cezalandırmayı uygun bulmadıkları düşünülebilir. Bu durum ikinci kademe öğretmenlerinin öğrencilere psikolojik cezayı kullanmayı etkili buldukları anlamına gelebilir. Öğrencilerin arkadaşlarının önünde küçük düşmemek için istenmeyen davranıştan vazgeçebileceği düşünülebilir.

Öğretmen deneklerden ikinci kademe öğretmenlerinin birinci kademe öğretmenlerine göre öğrencileri idareye götürerek cezalandırmayı daha etkili bulduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin yaşı büyüdükçe istenmeyen davranışın kontrolünde zorluk yaşandığı ve öğretmenlerin öğrencileri idareye götürmek sureti ile cezalandırdığı anlamına gelebilir. Öğrencilerin idareye giderek zorda kalmamak ve idari ceza almamak için istenmeyen davranıştan vazgeçebileceği düşünülebilir.

Öğretmen deneklerden birinci kademe öğretmenlerinin ikinci kademe öğretmenlerine göre öğrencilerin yanlış davranışlarını daha az eleştirmeyi etkili bulduğu görülmektedir. Buna göre öğrencileri daha az eleştirme bir ödül olarak kabul edilebilir. Birinci kademe öğretmenleri eleştiriyi daha az kullanarak öğrenciyi hemen sözel olarak cezalandırmadığı anlamına gelebilir.

Öğretmen deneklerden birinci kademe öğretmenlerinin ikinci kademe öğretmenlerine göre başarısız öğrencilerin en küçük olumlu hareketlerini anında

ödüllendirmeyi daha etkili bulduğu görölmektedir. Buna göre birinci kademe öğretmenlerinin başarısız öğrencileri derse motive etmek ve olumsuz davranışlarını hemen düzeltmek için olumlu hareketlerini anında ödüllendirme yoluna gittiği düşünölebilir. İkinci kademe öğretmenlerinin anında ödüllendirmeyi düşünmedikleri söylenebilir.

Öğretmen deneklerden birinci kademe öğretmenlerinin ikinci kademe öğretmenlerine göre uygun davranış gösteren öğrencilere kalem, silgi, defter, hikâye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler vermeyi daha etkili bulduğu görölmektedir. Buna göre birinci kademe öğretmenlerinin öğrencileri motive etmek için hediye vererek ödüllendirmeyi kullandıkları anlamına gelebilir. Öğrencilerin hediye almak için uygun davranış göstermeye çalışacakları düşünölebilir.

Öğretmen deneklerden birinci kademe öğretmenlerinin ikinci kademe öğretmenlerine göre öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciyi sınıfta alkışlattırmayı daha etkili bulduğu görölmüştür. Bu durum ikinci kademe öğretmenlerinin öğrencilerin ergenlik dönemine girdiğini göz önüne alarak alkışlatmayı birinci kademe öğretmenleri kadar kullanmadıkları, birinci kademe öğretmenlerinin alkışı öğrencilerin yaşlarına uygun olarak daha fazla kullandıkları anlamına gelebilir. Sınıfta alkışlanmak isteyen öğrencilerin olumlu davranış göstermeye daha fazla gayret göstereceği düşünölebilir.

Yukarıdaki alt probleme ilişkin öğretmen deneklere yöneltilen sorulardan elde edilen sonuçlara göre birinci kademe öğretmenlerinin ikinci kademe öğretmenlerine göre ödöl ve cezayı daha fazla kullandıkları söylenebilir. Bunda birinci kademe öğretmenlerinin öğrenci ile daha fazla beraber olmasının etkisi olabilir. Öğretmenlerin öğrencilerle daha fazla beraber olması onları daha iyi tanıdıkları anlamına gelebilir. Öğrenciyi iyi tanıyan öğretmenlerin öğrencilerin davranışlarına uygun ödöl ve ceza verecekleri düşünölebilir. Ayrıca birinci ve ikinci kademe öğretmenlerin kullandığı ödöl ve cezalar farklılık gösterebilmektedir. Bunda öğrencilerin yaşlarına uygun ödöl ve ceza verme düşünögesi etkili olabilir. Birinci kademe öğretmenleri sınıfta görölen istenmeyen davranışları sınıf içinde ödöl ve cezayı kullanarak istenen hale getirirken ikinci kademe öğretmenleri öğrenciyi idareye götürmek sureti ile çözüm için sınıf dışı etkenleri kullandıkları düşünölebilir.

5.2.1.3.Öğretmen Deneklerin “Yaş” Değişkenine Ait Tartışmalar

Araştırmaya katılan öğretmen deneklere, istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili yöneltilen kırk yedi soru cümlesinin öğretmenlerin yaş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık oluşup oluşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi test sonuçları incelendiğinde yaş değişkenine göre bir soruda anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($P<0,05$).

Öğretmen deneklerin “istenmeyen davranış gösteren öğrenciyle daha az göz kontağı kurarım ve ilgilenmem” ifadesinin yaş değişkenine göre 41 yaş ve üzeri olan öğretmen grubu ile 26–30 yaş arası olan öğretmen grubu arasındaki farklılık 41 yaş ve üzeri olan öğretmen grubu lehine anlamlı bulunmuştur. Buradan çıkan sonuca göre daha yaşlı öğretmenlerin orta yaşlı öğretmenlere göre öğrenci ile daha az göz kontağı kurma ve ilgilenmemeyi bir ceza olarak öğrencinin davranışını düzeltmede kullandıkları anlamına gelebilir.

5.2.1.4. Öğretmen Deneklerin “Kıdem Yılı” Değişkenine Ait Tartışmalar

Araştırmaya katılan öğretmen deneklere, istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili yöneltilen kırk yedi soru cümlesinin öğretmenlerinin kıdem yılı değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık oluşup oluşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi test sonuçları incelendiğinde kıdem yılı değişkenine göre biri soruda anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($P<0,05$).

Öğretmen deneklerin “istenmeyen davranış gösteren öğrenciye söz hakkı verdiğimde daha az düşünme zamanı veririm” ifadesinin kıdem yılı değişkenine göre 11–15 yıl kıdemi olan öğretmen grubu ile 6–10 yıl kıdemi olan öğretmen grubu arasındaki farklılık 11–15 yıl kıdemi olan öğretmen grubu lehine anlamlı bulunmuştur. Buradan çıkan sonuca göre meslekte 11–15 yıl kıdemi olan öğretmenlerin nispeten daha az çalışan öğretmenlere göre söz hakkı verdiğinde daha az düşünmeyi bir ceza olarak kullanmayı öğrenci davranışının düzeltilmesinde etkili buldukları anlamına gelebilir. Buna göre öğrencilerin daha fazla süre almak için olumsuz davranışını düzeltebileceği düşünülebilir

5.2.1.5. Öğretmen Deneklerin “Eğitim Durumu” Değişkenine Ait Tartışmalar

Araştırmaya katılan öğretmen deneklere, istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili yöneltilen kırk yedi soru cümlesinin öğretmenlerinin eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık oluşup oluşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi test sonuçları incelendiğinde eğitim durumu değişkenine göre üç soruda anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($P < 0,05$).

Öğretmen deneklerin “istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde ödülü kullanarak öğrencinin sınıfta sosyal kabul görmesini sağlarım” ifadesinin eğitim durumu değişkenine göre eğitim yüksek okulu mezunu olan öğretmen grubu ile dört yıllık fakülte mezunu olan grup arasındaki farklılık eğitim yüksek okulu mezunu olan öğretmen grubu lehine anlamlı bulunmuştur. Buradan çıkan sonuca göre daha tecrübeli kabul edilebilecek eğitim yüksek okulu mezunu olan öğretmenlerin nispeten daha yeni mezun olmuş öğretmenlere göre ödülü bir sosyal kabul aracı gördükleri düşünülebilir. Bu durum sınıfta sosyal bir statü kazanmak isteyen öğrencilerin davranışını düzeltme yoluna gidebileceği anlamına gelebilir.

Öğretmen deneklerin “sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem, silgi, defter, hikâye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm” ifadesinin eğitim durumu değişkenine göre eğitim yüksek okulu mezunu olan öğretmen grubu ve dört yıllık fakülte mezunu olan öğretmen grubu ile lisans üstü mezunu olan öğretmen grubu arasındaki farklılık eğitim yüksek okulu mezunu olan öğretmen grubu ve dört yıllık fakülte mezunu olan öğretmen grubu lehine anlamlı bulunmuştur. Buradan çıkan sonuca göre öğretmenlerin hediye vererek ödüllendirmeyi öğrencileri istenmeyen davranışın düzeltilmesinde şevklendirmek için etkili buldukları düşünülebilir. Öğrencilerin hediye kazanmak için olumlu davranış göstermeye gayret gösterecekleri düşünülebilir.

Öğretmen deneklerin “istenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciye sevgimi gösteririm” soru cümlesi puanlarının eğitim durumu değişkenine göre eğitim yüksek okulu mezunu olan öğretmen grubu ile eğitim enstitüsü mezunu olan öğretmen grubu ve lisans üstü mezunu olan öğretmen grubu arasındaki farklılık eğitim yüksek okulu mezunu olan öğretmen grubu lehine anlamlı bulunmuştur.

Yine dört yıllık fakülte mezunu olan öğretmen grubu ile eğitim enstitüsü mezunu olan öğretmen grubu arasındaki farklılık dört yıllık fakülte mezunu olan öğretmen grubu lehine anlamlı bulunmuştur. Bu durum öğretmenlerin eğitim durumuna göre sevgiyi göstermeyi davranışların düzeltilmesinde etkili buldukları anlamına gelebilir. Buna göre öğretmenin sevgisini kazanmak isteyen öğrencinin istenmeyen davranışı düzeltereği düşünülebilir.

5.2.1.6. Öğretmen Deneklerin “Branş” Değişkenine Ait Tartışmalar

Araştırmaya katılan öğretmen deneklere, istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili yöneltilen kırk yedi soru cümlesinin öğretmenlerinin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık oluşup oluşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi test sonuçları incelendiğinde branş değişkenine göre iki soruda anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($P < 0,05$).

Öğretmen deneklerin “öğrenciler derse geç gelmeyi alışkanlık haline getirdiyse sınıfa almam” ifadesinin branş değişkenine göre yabancı dil öğretmenleri ile sınıf öğretmenlerine arasındaki farklılık yabancı dil öğretmenleri lehine anlamlı bulunmuştur. Bu durum yabancı dil öğretmenlerinin geç kalan öğrencilere sınıfa almayarak cezalandırmayı etkili buldukları anlamına gelebilir. Buna göre sınıfta devamsızlık sorunu yaşamak istemeyen öğrencilerin geç kalma alışkanlığından vazgeçebilecekleri düşünülebilir.

Öğretmen deneklerin “istenmeyen davranışı arada bir görüyorsam görmezden gelirim” ifadesinin branş değişkenine göre isimleri belirtilmeyen diğer branş öğretmenleri ile Fen Bilgisi öğretmenleri arasındaki farklılık isimleri belirtilmeyen diğer branş öğretmenleri lehine anlamlı bulunmuştur. Buna göre isimleri belirtilmeyen diğer branş öğretmenleri istenmeyen davranışı arada bir gördüğünde görmezden gelmek sureti ile öğrencileri cezalandırmadığı düşünülebilir. Bu durum öğretmenlerin öğrencinin olumsuz davranışı düzeltilmesi için müsamaha göstermeyi etkili buldukları anlamına gelebilir. Kendisine müsamahalı davranıldığını gören öğrencinin istenmeyen davranıştan vazgeçebileceği düşünülebilir.

5.2.1.7. Öğretmen Deneklerin “Haftalık Girdiği Ders Saati” Değişkenine Ait Tartışmalar

Araştırmaya katılan öğretmen deneklere, istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili yöneltilen kırk yedi soru cümlesinin öğretmenlerin haftalık girdiği ders saati değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık oluşup oluşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi test sonuçları incelendiğinde girdiği ders saati değişkenine göre iki soruda anlamlı farklılık olduğu görülmektedir($P<0,05$).

Öğretmen deneklerin “istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi teneffüse çıkarmayarak cezalandırırım” ifadesinin haftalık girdiği ders saati değişkenine göre 25 saat ve üzeri derse giren öğretmen grubu ile 18 saat ve altı derse giren öğretmen grubu arasındaki farklılık 25 saat ve üzeri derse giren öğretmen grubu lehine anlamlı bulunmuştur. Buna göre haftalık girdiği ders saati fazla olan öğretmenlerin istenmeyen davranışın düzeltilmesinde öğrenciyi teneffüse çıkarmayarak cezalandırmayı etkili buldukları görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin öğrencilerin bazı haklarından mahrum bırakarak cezalandırdıkları anlamına gelebilir. Teneffüs hakkından mahrum kalmak istemeyen öğrencilerin davranışlarını düzelterekleri düşünülebilir.

Öğretmen deneklerin “istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciyi sınıfta alkışlattırırım” ifadesinin haftalık girdiği ders saati değişkenine göre 18 saat ve altı derse giren öğretmen grubu ve 25 saat ve üzeri derse giren öğretmen grubu ile 19saat–24 saat arası derse giren öğretmen grubu arasındaki farklılık 18 saat ve altı derse giren öğretmen grubu ve 25 saat ve üzeri derse giren öğretmen grubu lehine anlamlı bulunmuştur. Buna göre öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde sınıfta alkışlatmayı etkili buldukları söylenebilir. Sınıfta alkışlatma sosyal bir ödül anlamına gelebilir. Alkışlanmak isteyen öğrencinin davranışlarını düzelterekleri düşünülebilir.

Öğretmenin girdiği ders saati öğrenci davranışlarının düzeltilmesinde oldukça önemlidir. Öğretmen öğrenci ile ne kadar beraber olursa öğrenciyi tanması ve öğrencinin gösterdiği davranışları bilmesini kolaylaştırır. Öğrenciyi iyi tanması öğretmene öğrencinin istenmeyen davranışlarının düzeltilmesinde uygun ödül ve cezayı kullanması açısından

avantaj sağlayabilir. Bu durum öğretmenin girdiği ders saatinin fazla olmasının ödül ve cezanın etkin kullanılmasında ve buna bağlı olarak öğrencilerin istenmeyen davranışlarının düzeltilmesinde önemli bir yeri olduğu anlamına gelebilir.

5.2.1.8. Öğretmen Deneklerin “Sene Başında Sınıfta Uyulması Gereken Kuralları Açıklama” Değişkenine Ait Tartışmalar

Araştırmaya katılan öğretmen deneklere, istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili yöneltilen kırk yedi soru cümlesinin öğretmenlerin sene başında sınıfta uyulması gereken kuralları açıklama değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık oluşup oluşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi test sonuçları incelendiğinde kuralları açıklama değişkenine göre dört soruda anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($P<0,05$).

Öğretmen deneklerin “istenmeyen davranışı gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde ödülü kullanarak öğrencinin sosyal kabul görmesini ve kendini gerçekleştirmesini sağlarım ” ifadesinin sene başında sınıfta uyulması gereken kuralları açıklama değişkenine göre bütün kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu ile bazı kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu arasındaki farklılık bütün kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu lehine anlamlı bulunmuştur. Buna göre bütün kuralları açıklayan öğretmenler ödülü kullanarak öğrencilerin sınıfta sosyal kabul görmesini sağladıkları düşünülebilir. Bu durum sosyal kabul görmenin öğrenciler için oldukça önemli olduğu anlamına gelebilir.

Öğretmen deneklerin “sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem, silgi, defter, hikâye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm” ifadesinin sene başında sınıfta uyulması gereken kuralları açıklama değişkenine göre bütün kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu ile bazı kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu arasındaki farklılık bütün kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu lehine anlamlı bulunmuştur. Buna göre bütün kuralları açıklayan öğretmenlerin istenmeyen davranışların düzeltilmesinde hediye vererek ödüllendirmeyi etkili buldukları düşünülebilir. Bu durum maddi ödül almanın öğrenciler için önemli olduğu anlamına gelebilir. Maddi ödüle ulaşmak isteyen öğrencilerin istenmeyen davranışlarını düzeltecekleri düşünülebilir.

Öğretmen deneklerin “olumlu davranış gösteren öğrencilere büyük ödülleri okul huzurunda müdür tarafından verilmesini sağlarım ” ifadesinin sene başında sınıfta uyulması gereken kuralları açıklama değişkenine göre bütün kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu ile bazı kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu arasındaki farklılık bütün kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu lehine anlamlı bulunmuştur. Buna göre bütün kuralları açıklayan öğretmenlerin müdür tarafından ödül verilmesinin etkili olduğunu düşündükleri görülmektedir. Bu durum bütün kuralları açıklayan öğretmenlerin müdür tarafından ödül verilmesini önemli bir sosyal ödül olarak gördükleri anlamına gelebilir. Müdür tarafından okul önünde ödül almak isteyen öğrencilerin olumsuz davranışlarını düzeltmeye çalışacakları düşünülebilir.

Öğretmen deneklerin “sınıfta teneffüsten sonra geç kalan öğrenciye kızmak yerine erken gelen öğrencileri sınıf içinde takdir ederim” ifadesinin sene başında sınıfta uyulması gereken kuralları açıklama değişkenine göre bütün kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu ile bazı kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu arasındaki farklılık bütün kuralları açıklarım diyen öğretmen grubu lehine anlamlı bulunmuştur. Bu durum bütün kuralları açıklayan öğretmenlerin olumsuz davranışı cezalandırmak yerine olumlu davranışı ödüllendirmeyi daha etkili gördüğü anlamına gelmektedir. Buna göre öğrencilerin öğretmen takdir görmek için teneffüsten sonra geç kalma alışkanlığından vazgeçecekleri düşünülebilir.

Sınıfta görülmesi muhtemel olumsuz davranışları ortaya çıkmadan önlenmesi için sene başında sınıfta uyulması gereken kuralları açıklamak sınıfta disiplini sağlama açısından oldukça önemlidir. Sınıfta kuralların açıklanması öğrencinin yapması gereken davranışı öğrenmesini sağlar. Kurallar sayesinde öğrencinin elde edeceği kazanımlar ve karşılaşacağı yaptırımlar belirlenir. Öğretmenin kuralları koyarken kullanacağı en önemli yöntemlerden biri ödül ceza yöntemidir. Öğretmen konulan kurallar karşılığında gerekli ödül ve cezayı öğrenciye uygular. Kural konmasına rağmen öğrencilerin sınıfta istenmeyen davranış göstermesi normaldir. Kural koymanın önemine inanan öğretmen karşılaştığı problemleri uygun ödül ve cezayı kullanarak düzeltebilir. Buradan öğretmenin sınıf içi kuralları belirlemesinin ödül ve cezayı etkili kullanmada ve buna bağlı olarak istenmeyen öğrenci davranışlarının düzeltilmesinde etkili olduğu sonucuna varılabilir.

5.3. ÖNERİLER

1. Ödül ve ceza öğrenci davranışlarının düzeltilmesinde önemlidir. Ancak ödül ve ceza dikkatli kullanılmalı, davranışların düzeltilmesinde amaç değil araç olmalıdır.

2. Ödül cezaya oranla daha çok kullanılan bir yöntemdir. Ödülü kullanırken davranışa uygun ödül vermek gerekir. Davranışa uygun verilmeyen ödül ters etki yapabilir.

3. Sınıfta davranışları düzeltilmesinde uygun ceza yöntemleri kullanmak bazen ödülünden daha etkili olabilir. Önemli olan uygun ceza tekniklerini bulmak ve etkili bir şekilde uygulayabilmektir.

4. Öğrencinin yaşına ve öğrenim gördüğü sınıfa uygun ödül ve ceza teknikleri kullanılmalıdır. Öğrencinin yaşına uygun verilmeyen ödül ve cezalar etkisiz kalabilir.

5. Cezanın davranışa uygun kullanılması gerekir, basit bir istenmeyen davranışa daha ağır ceza vermek yada ağır bir davranışa basit ceza vermek öğrencinin davranışını olumsuz etkiler.

6. Cezanın mutlaka davranışa yönelik olması gerekir, öğrencinin kişiliğini zedeleyecek cezalar verilmemelidir.

7. Ödül ve cezayı ölçülü kullanmak gerekir, her davranışın sonunda ödül ve ceza vermek ödül ve cezanın etkisini azaltacaktır.

8. Ceza kullanırken aşırı güç kullanımında bulunmamak gerekir, fiziksel ceza kesinlikle uygulanmamalıdır.

9. Ödül verirken davranış gerçekleşikten hemen sonra verilmesine dikkat edilmelidir. Davranıştan sonra ödül verilmesi ödülün etkisini artıracaktır.

10. Olumlu davranış gösteren öğrencilere aferin gibi övgü kelimeleri kullanmak gerekir. Bu diğer öğrenciler üzerinde etkili olacaktır.

11. Abartılı ödül vermekten kaçınmak gerekir, abartılı ödül öğrencinin bir sonraki davranışta beklenti içine girmesine neden olabilir.

12. Sınıfta öğrencilerle alay edici,küçük düşürücü,hakarete varan sözel ifadeler kullanmamak gerekir.Bu tür ifadeler anlık çözüm üretsede öğrencinin dersten ve öğretmenden soğumasına,içine kapanık bir hale gelmesine neden olabilir.

13. Olumsuz davranışı cezalandırmak yerine olumlu davranış gösteren öğrencileri ödüllendirmek davranışın düzeltilmesinde daha etkilidir.

14. Cezayı kullanırken istenmeyen davranışın hemen sonunda kullanmak davranışın düzeltilmesinde cezayı etkili kılar.

15. Öğrenciye ceza vermenin gerekçesi açıklanmalı keyfi olarak ceza verilmediği gösterilmelidir.Öğrenci neden ceza aldığını bilmeli, öğrencinin yanlış yorumlamasının önüne geçmek gerekir.

16. Ceza ödülle kullanıldığında etkilidir,ödülin ve sözel ifadelerin yetersiz kaldığı durumlarda kullanılmalıdır.

17. Sinirli olunduğu zaman hemen cezaya başvurulmamalıdır.Unutulmamalıdır ki öfkeyle kalkan zararlar oturur.

18. Öğrenciye bakışları ile yaptığının yanlış olduğunu hissettirmek basit ama en etkili bir ceza yöntemidir.Bakışlarını etkili kullanan bir öğretmen diğer ceza yöntemlerine başvurmaya gerek duymaz.

19. Ödül ve cezayı dengeli kullanmak gerekir.Öğrencilere ne cezacı bir öğretmen ne de ödüllü bir öğretmen imajı vermemelidir.Öğrenciye tatlı sert bir öğretmen imajı verilmelidir.

20. İstenmeyen davranış gösteren öğrencinin yerini değiştirme yada tek başına oturturma gibi müdahaleler öğrenciye yaptığı davranışın yanlışlığını göstermek için etkili ceza teknikleridir.Ama bu öğrenciyi sınıftan dışlayıcı boyutta olmamalıdır.

21. Öğrencileri notla tehdit etmek sıkça kullanılan bir yöntemdir, ancak mümkün oldukça notla cezalandırmaya başvurmamalıdır. Çünkü genelde not derste öğretilen

bilgilerin geri dönütünde kullanılan bir yöntemdir. Bunun yerine davranış notu vermenin etkililiğini artırmak davranışın düzeltilmesinde etkili olabilir.

22. Öğrencilerin yanlış davranışları aileleri paylaşmak davranışın düzeltilmesi açısından etkilidir. Ancak öğrenciyi aileye şikayet etmekle tehdit etmek öğrenci üzerinde olumsuz etki yapar, çünkü aile fertleri öğrencinin hayatındaki en özel kişilerdir.

23. Öğrenciye sevgi göstermek en etkili ödül yöntemlerinden biridir. Öğrenciler için sevgi maddi ödüllerden daha değerlidir. Sevgi göstermek özellikle birinci kademe öğrencilerinde sıkça kullanılmalıdır.

24. Öğrencilere kalem, silgi, kitap gibi maadi değeri küçük ama öğrenci için anlamı büyük hediyeler verilebilir. Ancak bu ödüller sürekli kullanılmamalı gerek duyulduğunda verilmelidir.

25. Öğrencilere sınıfta sosyalleşmelerini sağlayacak ödüller verilebilir. Bunun için öğrenciyi olumlu bir davranışı için alkışlatmak, ödevini sınıf panosuna asmak, birkaç günlüğüne başkan yapmak gibi ödüller kullanılabilir.

26. Öğrencilere gösterdikleri büyük başarılar için okul önünde müdüre ödül verdirmek hem ödül alan öğrenci için hemde diğer öğrenciler için teşvik edicidir. Önemli kişilere ödül verdirmek arada sırada mutlaka kullanılmalıdır

27. Öğrencileri her istenmeyen davranış için idareye götürmek, hem öğretmen hem de idarenin etkililiği açısından olumsuz sonuçlar doğurabilir. Öğretmen çözemediği büyük sorunlarda idarenin yardımına başvurmalıdır.

28. Öğrencilerin fikirlerine önem vermek, ilgi ve isteklerini yerine getirmek gibi öğrencilere değer verildiğini gösterici ödüller kullanmak önemlidir. Kendine değer verildiğini gören öğrenci istenmeyen davranışları daha çabuk düzelterektedir.

29. Ödül ve cezanın mutlaka bir amaca yönelik olması gerekir. Dolayısıyla nedensiz ödül veya ceza verilemez. Ayrıca öğrenci, hangi davranışlarının neden ve nasıl ödüllendirileceği veya cezalandırılacağı konusunda yeterli ön bilgilere sahip olmalıdır. Bu durum, ödül ve cezanın amaçlı olmasının yanı sıra anlamlı olmasını da gerektirmektedir.

KAYNAKÇA

- Ada, Ş., Sınıf Yönetimi, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2004
- Akman, Y., Eğitim Psikolojisi, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 1998
- Alkan, V.; Göde O.; Ok M., <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/145/ok-gode-alkan.htm>
- Arı, R.; Saban A., Sınıf Yönetimi. Gökkuşluğu Yayıncılık, Konya, 1999
- Apuhan, R. Ş., Etkili Öğretmen Temel Davranışları, Timaş Yayıncılık, İstanbul, 2002
- Ataman, A., Sınıf Yönetimi, Nobel Yayıncılık Ankara, 2003
- Ataman, A., Sınıf Yönetimi, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2006
- Aydın, A., Sınıf Yönetimi, Anı Yayıncılık, Ankara, 1998
- Aydın, A., Sınıf Yönetimi, Anı Yayıncılık, Ankara, Ocak, 2000
- Aydın, B., Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2004
- Aydın, B., İlköğretim Okullarında Sınıf Disiplininin Sağlanması, Yayımlanmamış
- Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, 2001
- Ayhan, H., Eğitim Bilimine Giriş, Şule Yayınları, İstanbul, 1997
- Bacanlı, H., Eğitim Psikolojisi, Alkım Yayınları, İstanbul, 1998
- Baloğlu, N., Etkili Sınıf Yönetimi, Baran Ofset, Ankara, 2001
- Başar, H., Sınıf Yönetimi, 4. Baskı, PegemA Özel Eğitim Hizmetleri İstanbul, 1997
- Başar, H., Sınıf Yönetimi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1999

- Başar, H., Sınıf Yönetimi, PegemA Yayıncılık, Ankara, 1999
- Başaran, İ.E., Eğitim Yönetimi, Feryal Matbaası, Ankara, 2000
- Binbaşoğlu, C., Genel Eğitim Bilgisi, Binbaşoğlu Yayınevi, Ankara, 1983
- Boz, İ., Sınıf Yönetme Sanatı., Zambak Yayınevi, İzmir, 2003
- Büyükkaraağaç, S., Çivi C., Genel Öğretim Metodları, Öz Eğitim Yayınları, İstanbul, 1998
- Celep, C., Sınıf Yönetimi ve Disiplini, Anı Yayıncılık, Ankara, 2000
- Celep, C., Sınıf Yönetimi ve Disiplini, Anı Yayınları, Ankara, 2004
- Çelik, V., Sınıf Yönetimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2002
- Demirel, Ö.; Kaya, Z., Öğretmenlik Mesleğine Giriş, PegemA Yayıncılık, Ankara 2002
- Demirel, Ö., “Öğretimde Planlama ve Değerlendirme”, Öğretme Sanatı, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2004
- Dökmen, Ü., Küçük Şeyler, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2005
- Ekşi, H., Sınıf Yönetimi, Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya, 2004
- Erden, M., Eğitim Psikolojisi, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 1998
- Erden, M., Sınıf Yönetimi, Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 2005
- Erdoğan, İ., Sınıf Yönetimi, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2001
- Ersan, N., “Sınıf Yöneticisi Olarak Öğretmen”, Eğitim ve Bilim, Sayı:90, Cilt:17., 1993
- Ertuğrul, H., Öğretmenlikte Yeni Teknikler, Ankara, Timaş Yayınları, 2001
- Ertuğrul, H., Öğretmenin Başarı Kılavuzu, Nesil Yayıncılık, 18. Baskı, İstanbul, 2004
- İlgar, L., Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2000

- Halis, İ., Sınıf Yönetimi, Ceren Ofset, Konya, 2001
- Karip, E., Sınıf Yönetimi, PegemA Yayıncılık, Ankara,2002
- Kaya, Z. (Editör), Sınıf Yönetimi, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2002
- Kaya, C., Çocuk Eğitiminde Anne Babaya Öneriler, Zambak Yayıncılık, İstanbul, 2003
- Koç,M.,İskender,M., Çağdaş Eğitim Dergisi, Tekışık Eğitim Yayıncılık, Ankara, 1995, Sayı 211
- Korkmaz, İ. Sınıf Yönetimi, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2004
- Küçükahmet, L.,”Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar”, Nobel Yayın ve Dağıtm, Ankara, 2003,
- Mahiroğlu,A.;Buluç,B., “Orta Öğretim Kurumlarında Fiziksel Ceza Uygulamaları”,Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Ankara, Kış 2003,sayı 1
- Okutan M.,<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/168/index3-okutan.htm>
- Öztürk, B., Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, PegemA Yayıncılık, Ankara,2000
- Öztürk, B., Sınıf Yönetimi, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2005
- Samancı,O.,Çağdaş Eğitim Dergisi, Tekışık Eğitim Yayınları,Ankara,2002 Sayı 291
- Şişman, M.;Turan,S., (Editör). Sınıf Yönetimi, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2004
- Şişman M.;Turan S., 3. Baskı, Öğreti Yayıncılık, Ankara, 2005
- Tertemiz,N.,”Sınıf Yönetimi ve Disiplin”, Sınıf Yönetimi, Editör Küçükahmet,L., Nobel Yayıncılık, Ankara, 2001
- Tertemiz,N., Nobel Yayın Dağıtım, Sınıf Yönetimi ,Ankara,2003,
- Terzi,A.R.,<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/terzi.htm>

Türnüklü, A.; Zoraloğlu, Y.; Gemi, Y., “İlköğretim Okullarında Okul Yönetimine Yansıyan Disiplin Sorunları”, Eğitim Yönetimi, Cilt 7, Sayı 27, yaz 2001,

Türnüklü,A.;Şahin,İ.,Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, PegemA Yayıncılık, Ankara,2002

Ünal,S;Ada,S.,Öğretmenlik Mesleğine Giriş,Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1999

Ünal,S;Ada,S., Sınıf Yönetimi,Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Döner Sermaye Matbaası, İstanbul, 2000

Yavuzer, H., Çocuk Eğitimi El Kitabı, Remzi Kitapevi, İstanbul,1995

Yılmaz, N.,Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf İçi Disiplini Sağlamada Kullandıkları Ödül ve Ceza Yöntemlerinin Değerlendirilmesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, 2007

Yiğit,B., Sınıf Yönetimi, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2004

Yiğit, B., “Sınıfta Disiplin ve Öğrenci Davranışının Yönetimi”, Sınıf Yönetimi,Ed. Şişman M., Turan S., 3. Baskı, Öğreti Yayıncılık, Ankara, 2005

EK 1

Değerli Meslektaşlarım ;

Bu anket İstenmeyen Davranışların Düzeltilmesinde Kullanılan Ödül Ve Ceza Yönteminin Öğrenci Davranışları Üzerindeki Etkisinin Değerlendirilmesi amacıyla ilgili verilere ulaşmak için hazırlanmıştır. İstenmeyen Davranışların Düzeltilmesinde Kullanılan Ödül Ve Ceza Yönteminin Öğrenci Davranışları Üzerindeki Etkisinin hangi etkenlere göre değiştiğini belirlemek bakımından büyük önem taşımaktadır

Bu ankette sizden istenen, ankette yer alan ifadeleri dikkatle okuyarak size en uygun seçeneği işaretlemenizdir. Burada önemli olan işaretlediğiniz seçeneğin sizin kendi gerçek durumunuzu yansıtmasıdır. Araştırmada elde edilecek bulguların geçerliliği, anketi yanıtlamadaki içtenliğinize bağlıdır. Vereceğiniz yanıtlar yalnızca bilimsel amaçlı ve toplu olarak değerlendirilecektir. **Ankette adınızı yazmanıza gerek yoktur.** Lütfen, ankette yer alan ifadelerin tümünü yanıtlayınız.

Araştırmaya sağlayacağınız katkı için şimdiden teşekkür ederim. Saygılarımla.

Yüksek Lisans Tez Danışmanı

Yüksek Lisans Tez Öğrencisi

Prof.Dr.Semra ÜNAL

Hüseyin ARSLAN

Yeditepe Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü

I.BÖLÜM

Aşağıdaki soruları seçeneklerden durumunuza uygun olanı “X” işareti ile belirtiniz.

1.Cinsiyetiniz

()Erkek

()Kadın

2.Yaşınız

()25 ve altı

()26-30

()31-35

()36-40

()41 ve üzeri

3.Meslekteki kıdem yılı

()0-5 yıl

()6-10 yıl

()11-15 yıl

()16-20yıl

()21 yıl ve üzeri

4.Eğitim durumunuz

()Öğretmen Okulu ()Eğitim Yüksek Okulu (2 yıllık) ()Eğitim Enstitüsü

()Dört Yıllık Fakülte ()Lisans Üstü ()Diğer.....(Belirtiniz)

5.Çalıştığınız ilköğretim kademesi

()Birinci kademe

()İkinci kademe

6.Branşınız

()Sınıf Öğretmeni ()Türkçe ()Matematik ()Sosyal Bilgiler ()Fen Bilgisi

()Yabancı Dil ()Beceri Dersleri(Beden Eğitimi, Resim, Müzik)

()Diğer.....(Belirtiniz)

7.Haftalık kaç saat derse giriyorsunuz?

()18 saat ve altı

()19 saat-24 saat

()24 saat ve üzeri

8.İstenmeyen davranışların yaşanmaması için sene başında sınıfta uyulması gereken kuralları açıklarmısınız

()Bütün kuralları açıklarım ()Bazı kuralları açıklarım ()Hiçbir kural açıklamam

II. BÖLÜM

Bu bölümdeki sorulara cevap verirken “Çok etkili”(4), “Etkili”(3), “Az etkili”(2), “Hiç etkisi yok (1) seçeneklerinden en uygun olanı “ X ” işareti ile belirtiniz.

İstenmeyen davranışların düzeltilmesinde;	Çok etkili (4)	Etkili (3)	Az etkili (2)	Hiç etkisi yok (1)
1.İstenmeyen davranış gösteren öğrenciyi teneffüse çıkarmayarak cezalandırırım.				
2.Ödevini yapmayan öğrenciyi daha fazla ödev vererek cezalandırırım.				
3.İstenmeyen davranış gösteren öğrenciyi sınıfta yok sayarak cezalandırırım.				
4.Sınıfta istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi arkadaşlarının önünde küçük düşürerek cezalandırırım				
5.İstenmeyen davranış gösteren öğrencinin ailesi ile görüşmeyi bir ceza olarak kullanırım.				
6.İstenmeyen davranış gördüğümde zaman zaman kaba kuvvete başvururum.				
7.İstenmeyen davranış gösteren öğrenciyi tahtaya çıkarma ve tek ayaküstünde dikilme cezası veririm.				
8.İstenmeyen davranış gösteren öğrencileri cezalandırırken saçını veya kulağını çekerim.				
9.İstenmeyen davranış gösteren öğrencileri zor ve zevksiz işlerle cezalandırırım.				
10.İstenmeyen davranış gösteren öğrenciyi hatalı davranışlarına ilişkin yazma ödevi veririm.				
11.Öğrenciler derse geç gelmeyi alışkanlık haline getirdiyse sınıfa almam.				
12.İstenmeyen davranış gördüğümde uyarılara rağmen devam ediyorsa dışarı çıkarırım.				
13.İstenmeyen davranış gördüğümde uyarılara rağmen devam ediyorsa öğrencinin yerini değiştiririm veya tek başına oturturum.				
14.İstenmeyen davranışı gösteren öğrenci sorulara cevap verirken zorlandığında daha az ipucu veririm.				
15.Sınıfta genellikle uyarı ve ikazı kullanırım				
16.Öğrencileri idareye götürerek cezalandırırım.				
17.İstenmeyen davranışı gördüğümde notunu kıracağımı söylerim.				
18.İstenmeyen davranışı gördüğümde uyarılara rağmen devam ediyorsa sert bir dille uyarırım.				
19.İstenmeyen davranış gördüğümde memnuniyetsizliğimi bakışlarımla hissettirip dersi kesip beklerim.				
20.İstenmeyen davranışı gösteren öğrenciyi söz hakkı verdiğimde daha az düşünme zamanı veririm.				
21.İstenmeyen davranışı gösteren öğrenciyi daha az göz kontağı kurarım ve ilgilenmem.				
22.İstenmeyen davranışı gösteren öğrenciyi alaylı şekilde hakaret ederek cezalandırırım.				
23.İstenmeyen davranışı gösteren öğrenciyi sevgi ve ilgimi azaltırım.				
24.İstenmeyen davranışı gösteren öğrencinin arzu ve isteklerini yerine getirmem.				
25.İstenmeyen davranışı gösteren öğrenciyi cezalandırmak yerine ikna ederek davranışını değiştirmeye çalışırım.				
26.İstenmeyen davranış gösteren öğrencilerin yanlış davranışlarını daha az eleştiririm.				
27.Öğrencilerin güçlü yanlarını vurgulayarak güven kazandırmayı bir ödül olarak kullanırım.				

28.Öğrencilerin fikirlerine değer vermeyi bir ödül olarak kullanırım.				
29.Başarısız öğrencilerin en küçük olumlu hareketlerini anında ödüllendirme yoluna giderim				
30.İstenmeyen davranışları arada bir görüyorsam görmezden gelirim.				
31.İstenmeyen davranışı gösteren öğrenciler sınıf kurallarına uygun davranış gösterdiğinde farkına vardığını hissettiririm.				
32.İstenmeyen davranışı gösteren öğrenci verilen çalışmayı yaptığında öğrencinin çalışmasını sınıf panosuna asarak ödüllendiririm.				
33.Olumlu davranış gösteren öğrencilere maddi ödül yanında manevi ödülleri(takdir, teşekkür, tebessüm, baş okşama, sözel övgü vb.)kullanırım				
34.İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde ödül vererek öğrencinin olumlu davranışlarının desteklenmesi ve güdülendirilmesini sağlarım.				
35.İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde ödülü kullanarak öğrencinin sınıfta sosyal kabul görmesini ve kendini gerçekleştirmesini sağlarım.				
36.Sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere kalem,silgi,defter,hikaye kitabı gibi öğrencinin ilgisini çeken hediyeler veririm.				
37.İstenmeyen davranışı gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciyi sınıfta alkışlattırırım.				
38.İstenmeyen davranışı gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde birkaç günlüğüne başkan yaparım.				
39.Olumlu davranış gösteren öğrencilere büyük ödülleri okul huzurunda müdür tarafından verilmesini sağlarım.				
40.İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrenciye sevgimi gösteririm.				
41.İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde öğrencinin arzu ve isteklerini yerine getiririm.				
42.Olumlu davranış gösteren öğrencinin hoşça giden davranışlarının ve iyi hareketlerinin tekrarını sağlamak için ödüllendiririm.				
43.İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde tahtaya çıkararak doğru davranışı sınıf önünde göstermesini sağlarım				
44.Uygun davranış gösteren öğrenci aynı davranışı her gösterdiğinde ödüllendiririm				
45.İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde isim ve soyadını söyleyerek onu tanıdığını hissettiririm				
46.İstenmeyen davranış gösteren öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde iyi bir notla ödüllendiririm				
47.Sınıfta teneffüsten sonra geç kalan öğrenciye kızmak yerine erken gelen öğrencileri sınıf içinde takdir ederim				

III. BÖLÜM

Bu konu ile ilgili başka görüşleriniz varsa belirtiniz.

ÖZGEÇMİŞ

13 Temmuz 1979 yılında Ankara'da doğdu. İlk ve orta öğretimini Ankara'da, lise öğretimi Hasanoğlan Atatürk Anadolu Öğretmen Lisesi'nde tamamladı.

1997 yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesini Tarih Öğretmenliği bölümünü kazandı. Bu bölümden 2001 yılında mezun oldu. Aynı yıl İstanbul'da Sosyal Bilgiler Öğretmeni olarak göreve başladı. 2005 yılından itibaren müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır.

2005–2006 eğitim öğretim yılında Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü'nde başladığı lisansüstü öğrenimine halen devam etmektedir.

Hüseyin ARSLAN

İstanbul